

ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โดย
นางสาวปรียาพร ใจนิ่ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลัก
โยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

EFFECTS OF THE JURISPRUDENTIAL INQUIRY MODEL ON THINKING ABILITIES
ACCORDING TO YONISOMANASIKARA IN THE ELEVENTH GRADE STUDENTS.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education TEACHING SOCIAL STUDIES
Department of Curriculum and Instruction
Academic Year 2023
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน ที่มีต่อ ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
โดย	นางสาวปรียาพร ใจนั่ม
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัทมผล)

650620131 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ, ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

นางสาว ปรียาพร ใจนิ่ม: ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน โรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลกอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ได้มาจากรีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดผลการเรียนรู้ 3) แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

650620131 : Major TEACHING SOCIAL STUDIES

Keyword : JURISPRUDENTIAL INQUIRY MODEL, THINKING ABILITIES ACCORDING TO YONISOMANASIKARA

MISS Preeyaphorn JAINIM : EFFECTS OF THE JURISPRUDENTIAL INQUIRY MODEL ON THINKING ABILITIES ACCORDING TO YONISOMANASIKARA IN THE ELEVENTH GRADE STUDENTS. Thesis advisor : Assistant Professor Orapin Sirisamphan, Ph.D.

This purposes of this research were to: 1) compare the thinking abilities according to Yonisomanasikara concerning family law among the eleventh grade students before and after learning using the Jurisprudential Inquiry Model, 2) compare the learning outcomes regarding family law among the eleventh grade students before and after learning using the Jurisprudential Inquiry Model, and 3) study the opinions of the eleventh grade students towards the learning arrangement using the Jurisprudential Inquiry Model.

The sample group in the research comprised 39 students from class 5/12 at Uttaradit School, Mueang District, Uttaradit Province, under the Jurisdiction of the Secondary Education Service Area Office Phitsanulok – Uttaradit, during the second semester of the 2023 academic year. The sample was selected using cluster random sampling. The tools used in the research consisted of 1) lesson plans, 2) a learning outcomes test, 3) a thinking ability test according to Yonisomanasikara, and 4) a questionnaire on students' opinions towards the Jurisprudential Inquiry Model. Data were analyzed using mean (M), standard deviation (S.D.), and t-test for dependent.

The findings revealed that: 1) The thinking abilities according to Yonisomanasikara concerning family law were significantly higher after learning through the Jurisprudential Inquiry Model at the 0.05 level, 2) The learning outcomes regarding family law were significantly higher after learning through the Jurisprudential Inquiry Model at the 0.05 level, and 3) The overall student opinions towards the learning arrangement using the Jurisprudential Inquiry Model were at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักค้ำที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ ดร. ศศิพัชร์ จำปา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ดร. ธนภูมิ พุ่มจันทร์ และ ดร. ปุณณวัช ท้าววัช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัย และเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ คณะครูและนักเรียน ตลอดจนบุคลากรทุก ๆ ท่านในโรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ให้ทุนในการศึกษาระดับปริญญาโท

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นแรงผลักดัน สนับสนุน และให้กำลังใจในการศึกษาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน เพื่อน พี่ และน้อง ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจที่มีให้เสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

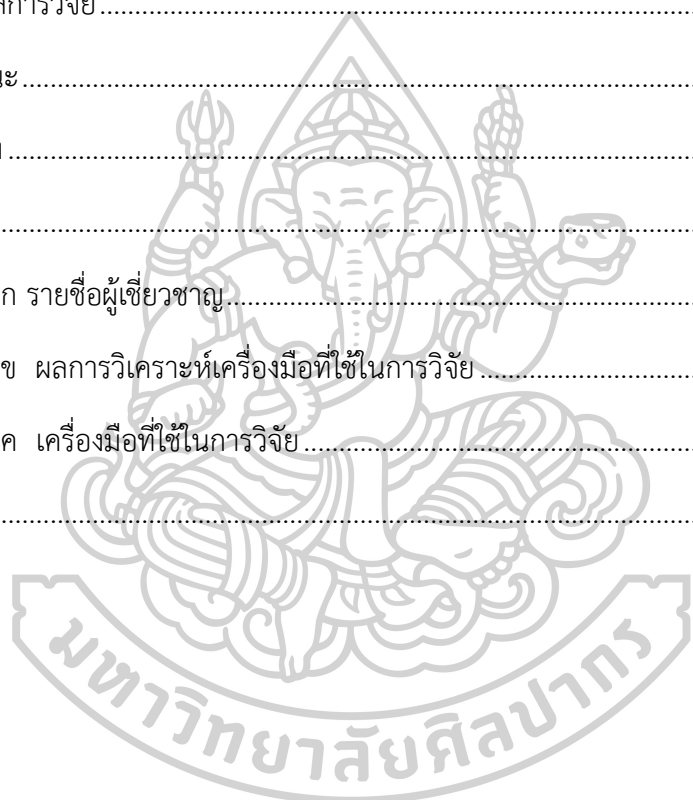
ปรียาพร ใจนิ่ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
กรอบแนวคิดวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย	9
วัตถุประสงค์การวิจัย	9
สมมติฐานการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
ประโยชน์ที่จะได้รับ	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
1. หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	14
1.1 คำอธิบายรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์	16
1.2 โครงสร้างรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์	17
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ.....	19
2.1 แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ.....	19

2.2	ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้.....	20
2.3	หลักจิตวิทยาพื้นฐานสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำน	22
2.4	เทคนิคการใช้คำถามสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำน	31
3.	การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ	33
3.1	ความหมายของโยนิโสมนสิการ	33
3.2	ลักษณะการคิดของโยนิโสมนสิการ	33
3.3	ความสำคัญของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ	35
4.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
4.1	งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำน.....	36
4.2	งานวิจัยเกี่ยวกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ.....	39
บทที่ 3	วิธีการดำเนินวิจัย	41
1.	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
2.	ตัวแปรที่วิจัย	42
3.	เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย.....	42
4.	ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	42
5.	แบบแผนการวิจัย	42
6.	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
7.	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	43
8.	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
9.	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ตอนที่ 1	ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่า ด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการ จัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำน	60

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน	62
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน	62
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	66
สรุปผลการวิจัย.....	67
อภิปรายผลการวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะ	73
รายการอ้างอิง	75
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	79
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	114
ประวัติผู้เขียน	143

สารบัญตาราง

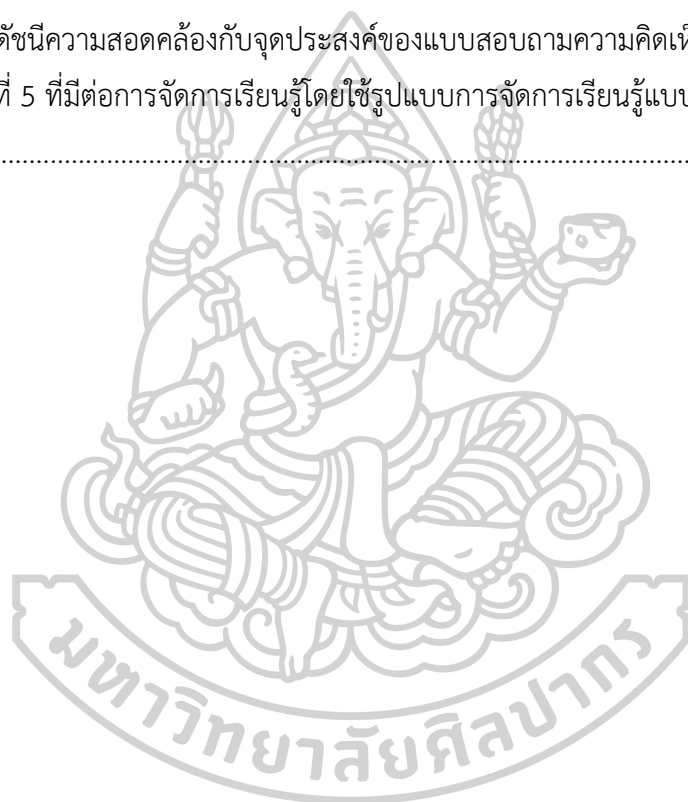
	หน้า
ตาราง 1 โครงสร้างรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	17
ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย.....	42
ตาราง 3 รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว	43
ตาราง 4 วิเคราะห์ข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว เพื่อวัดพฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัยทั้ง 6 ด้าน	46
ตาราง 5 เกณฑ์การตรวจให้คะแนนความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ (Rubrics).....	50
ตาราง 6 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วย ครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ซีกค้ำ	61
ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วย ครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ	61
ตาราง 8 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ	62
ตาราง 9 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ.....	63
ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ	82
ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วย ครอบครัว.....	89
ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล การเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้สูตรของคูเตอร์ ริชาดสัน KR-20	102
ตาราง 13 คะแนนแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ	105

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบวัดความสามารถในการคิด ตามหลักโยนิโส
มนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของผู้เชี่ยวชาญ..... 106

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลัก โยนิโส
มนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาดสัน KR-20..... 110

ตาราง 16 คะแนนแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่ง ว่าด้วย
ครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
แบบซีก้าน..... 111

ตาราง 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ของ
ผู้เชี่ยวชาญ..... 112

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย 9

แผนภูมิ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว..... 45

แผนภูมิ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว..... 49

แผนภูมิ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ..... 53

แผนภูมิ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน 56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทั้งด้านข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงและผันผวนนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งสำคัญที่จำเป็นทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ คือ การคิด ดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในวันที่ 9 กรกฎาคม 2540 มีสาระสำคัญดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540)

“ความคิดนั้นสำคัญมาก ถือได้ว่าเป็นแม่บทใหญ่ของคำพูดและการกระทำทั้งปวง กล่าวคือ ถ้าคนเราคิดดี คิดถูกต้อง ทั้งตามหลักวิชาและคุณธรรม คำพูดและการกระทำก็เป็นไปในทางที่ดีที่ เจริญ แต่ถ้าคิดไม่ดีไม่ถูกต้อง คำพูด และการกระทำก็อาจก่อความเสียหาย ทั้งแก่ตัวเองและส่วนรวม ได้ ด้วยเหตุนี้ ก่อนที่บุคคลจะพูดจะทำสิ่งใด จำเป็นต้องหยุดคิดเสียก่อนว่า กิจที่จะทำ คำที่จะพูด ผิด หรือถูก เป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเสียหาย เป็นสิ่งที่ควรพูด ควรกระทำ หรือควรงดเว้น เมื่อคิด พิจารณาได้ดังนี้ ก็จะสามารถยับยั้งคำพูดที่สมควรหยุดยั้ง การกระทำที่ไม่ถูกต้อง พูดและทำแต่สิ่งที่จะ สัมฤทธิ์ผลเป็นคุณ เป็นประโยชน์ และเป็นความเจริญ”

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการคิด ที่เป็นส่วน สำคัญในการหล่อหลอมมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหากจะพัฒนาความสามารถ ทางการคิด แนวทางหรือวิธีการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกช่วงวัยนั้นคือการศึกษาตนเอง ซึ่งการจัด การศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนั้นการศึกษาเป็น กระบวนการที่สำคัญ ที่จะสามารถพัฒนามนุษย์ในด้านต่าง ๆ ตามธรรมชาติให้เต็มศักยภาพของตน และสามารถดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนเป็นผู้ที่มีเหตุผล คิดไตร่ตรองก่อนที่กระทำการใด ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการฝึกทักษะการคิดนับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง

ที่ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน มีความสามารถในการพลิกแพลงความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์เฉพาะหน้า ซึ่ง Anne Converse Willkomm (2019) ศาสตราจารย์คลินิก มหาวิทยาลัยตรีเชล ได้เสนอ 4 วิธีการพัฒนาความสามารถในการพลิกแพลงและความสามารถในการปรับตัว ดังนี้ 1) เปลี่ยนวิธีหรือกระบวนการคิด 2) ผลักดันตัวเองให้ทำเรื่องที่ทำท่ายหรือมีความเสี่ยง 3) สนับสนุนหรือเปิดพื้นที่ให้ผู้อื่นเปิดใจ และ 4) เปิดรับการเรียนรู้ จากวิธีการดังกล่าวจะช่วยพัฒนาให้กล้าทำสิ่งใหม่ ๆ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างรอบด้าน รวมทั้งเปิดมุมมองความคิด ทำให้มองเห็นทางเลือกหรือคำตอบในสิ่งที่กำลังค้นหาว่าไม่ได้มีคำตอบเพียงคำตอบเดียวเสมอไป รวมทั้งเราจะสามารถรับมือและเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในโลกยุคนี้ได้ นอกจากนี้ การคิดเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินชีวิต คนที่จะมีวิธีการคิดที่ดีได้จะต้องมีสติรู้ระลึกถึง ผู้ที่สามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์ แตกต่าง และทันต่อเหตุการณ์จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักยภาพและประสบความสำเร็จ (มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ, 2555)

ดังนั้นจะเห็นว่าความคิดนั้นจะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและวิธีการดำเนินชีวิตของคนที่คิดจึงเป็นสิ่งแรกๆที่ควรใส่ใจและพัฒนา จากการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2559) ได้จัดทำวิจัยหัวข้อ การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และการมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย ได้ทำการออกแบบแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน) ตามโครงสร้างของข้อสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA และแบบทดสอบโครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยเทียบกับนานาชาติ หรือ TIMSS ผลการวิจัยพบว่า เด็กไทยได้คะแนนการคิดวิเคราะห์ เกินร้อยละ 60 ในทุกวิชา เพียงร้อยละ 1.09 โดยเด็กที่มีผลการเรียนดี (วัดด้วยคะแนนสะสมในโรงเรียน) จะมีทักษะการคิดวิเคราะห์น้อยกว่า และมีจิตสาธารณะน้อยกว่า เด็กที่มีผลการเรียนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับการรายงานผลการประเมิน PISA 2022 ซึ่งเป็นการประเมินเยาวชนที่มีศักยภาพและความสามารถในการใช้ชีวิตต่อการเปลี่ยนแปลง พบว่า ในภาพรวมของนักเรียนไทยมีผล การประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ทุกรายวิชา ซึ่งเมื่อเทียบกับ PISA 2018 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งสามด้านลดลง ในภาพรวมของผลการประเมิน PISA 2022 สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการศึกษาทั่วโลกมีคะแนนเฉลี่ยลดลงเมื่อเทียบกับ PISA 2018 ซึ่งเป็นผลกระทบจากที่ทุกประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายของการจัดการเรียนรู้ในช่วงที่มีวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) และหากพิจารณาผล PISA 2022 กลุ่มโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา

ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยทั้งสามด้านลดลงเมื่อเทียบกับ PISA 2018 เช่นกัน ซึ่งโรงเรียนอุตรดิตถ์จัดอยู่ในกลุ่มโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย และจากการสนทนาแลกเปลี่ยนกับคณะครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และพฤติกรรมไปในเชิงลบ มีการใช้เวลากับหน้าจอเพิ่มมากขึ้น ในการทำแบบฝึกหัดและการตอบคำถามนั้น พบว่า หากเป็นคำถามเชิงวิเคราะห์ นักเรียนจะตอบคำถามโดยไม่ไตร่ตรองก่อน ตอบคำถามโดยไม่สนใจว่าจะถูกหรือไม่และไม่มีเหตุผลสำหรับคำตอบนั้น ตลอดจนนักเรียนไม่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดทักษะการคิดและควรเร่งพัฒนาเพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดที่ดีขึ้นเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เป็นหลักการคิดในทางพระพุทธศาสนา เป็นการคิดอย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รวมถึงการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูล ที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการคิดตามแบบโยนิโสมนสิการตามแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2562: 656-657) ประกอบไปด้วย 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) อุปายมณสิการ (คิดถูกวิธี) 2) ปถมณสิการ (คิดมีระเบียบขั้นตอน) 3) การณมณสิการ (คิดมีเหตุผล) และ 4) อุปปาถกมณสิการ (คิดเร้ากุศล) ดังนั้น หลักการคิดเป็น คิดถูกต้องตามความเป็นจริง หรือคิดแบบโยนิโสมนสิการ จึงเป็นกระบวนการคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน เพราะเมื่อโลกมีความเปลี่ยนแปลงไป มีความเจริญก้าวหน้าพัฒนาในด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น แต่ด้านจิตใจมนุษย์ไม่ได้รับการพัฒนามากเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ตามมามากมาย เพราะกระบวนการคิดเป็นบ่อเกิดแห่งการกระทำถ้าคิดดียอมทำในสิ่งที่ดี เมื่อคิดไม่ดีจึงเป็นเหตุให้ทำชั่ว ดังนั้นการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูลเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งและต้องมีทางออกของปัญหานั้นเสมอ (พระอธิการ กิตติศักดิ์ สุธีโร, 2561)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถทางการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการนั้น มีความสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านคิดค้นขึ้นโดย Joyce, Weil, & Calhoun (2009: 306-319) เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมที่แตกต่างกัน

ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาส่วนตัวที่ยากแก่การตัดสินใจ และสามารถเลือกทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ น้อยที่สุด นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล และแสดงจุดยืนของตนเองได้ ซึ่งครูสามารถใช้กระบวนการซักค้ำน กระบวนการที่ใช้กันในศาลมาทดสอบนักเรียนว่าจุดยืนที่ตนแสดงนั้นเป็นจุดยืนที่แท้จริงของตนหรือไม่ โดยการใช้คำถามซักค้ำนจะช่วยให้ นักเรียนคิดย้อนกลับไปพิจารณาความคิดเห็นอันเป็นจุดยืนของตน ซึ่งอาจทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยนความคิดหรือจุดยืนของตนหรือยืนยันจุดยืนของตนอย่างมั่นใจขึ้น (ทิสนา แคมมณี, 2564: 240) สิ่งที่สำคัญคือจุดยืนที่ปรากฏในตนเองนั้นควรสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของค่านิยมคุณธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ โดยประเด็นที่จะนำมาอภิปรายประเด็นทางกฎหมาย จริยธรรม และสังคมที่สำคัญ ซึ่งประเด็นสำคัญต้องมีแนวทางการแก้ไขสองทางเลือกหรือมากกว่านั้น (Joyce, Weil, & Calhoun, 2009) จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำมาใช้กับเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของสภาพปัญหาและความผันผวนที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ดังที่กล่าวข้างต้น จึงจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีความสามารถและศักยภาพเป็นพลเมืองและพลโลก รวมทั้งมีจุดหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามวัฒนธรรม ค่านิยมอันดีและกฎระเบียบของสังคม มีความสามารถในการคิดขั้นสูง และมีทักษะชีวิตสามารถคิดแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นวิชาเพิ่มเติมที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีให้กับผู้เรียน และฝึกให้ผู้เรียนได้ คิดเป็น แก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ตลอดทั้งปฏิบัติตามอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม เน้นการเพิ่มพูน สร้างองค์ความรู้พื้นฐานในกฎหมายเอกชนโดยเฉพาะในทางแพ่งและพาณิชย์ และสามารถดำเนินชีวิตตามสิทธิหน้าที่ในกรอบแห่งกฎหมายอันไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่นได้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบซักค้ำนนั้น จะช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ที่จะคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยให้นักเรียนกำหนดประเด็นปัญหาเป็นคำถามสาธารณะและวิเคราะห์จุดยืนทางเลือกเกี่ยวกับประเด็นเหล่านั้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้คนคิดใหม่เกี่ยวกับจุดยืนของตนในประเด็นทางกฎหมาย จริยธรรม และสังคมที่สำคัญ และฝึกฝนทักษะการคิดอย่างไตร่ตรอง โดยมีลำดับและขั้นตอน 6 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา

ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน ขั้นที่ 4 สสำรวจจุดยืนที่เลือก ขั้นที่ 5 ชัดเกล้าและดัดแปลงจุดยืน และขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์

ด้วยสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซัคค่าน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมีความคาดหวังว่านักเรียนจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถรับมือกับการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล เป็นไปตามหลักการและมีความเป็นธรรม

กรอบแนวคิดวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบซัคค่าน คิดค้นขึ้นโดย Joyce, Weil, & Calhoun (2009: 306-319) ซึ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซัคค่าน จากแนวคิดของ Oliver and Shaver จุดมุ่งหมายและสมมติฐานของการสอนรูปแบบนี้มีพื้นฐานมากจากความคิดที่ว่า ในสังคมมนุษย์มีมุมมองและสิทธิพิเศษแตกต่างกันไป โดยที่ค่านิยมทางสังคมขัดแย้งกันเอง การจัดการเรียนรู้แบบซัคค่านมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ที่จะคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยให้นักเรียนกำหนดประเด็นปัญหาเป็นคำถามสาธารณะและวิเคราะห์จุดยืนทางเลือกเกี่ยวกับประเด็นเหล่านั้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้คนคิดใหม่เกี่ยวกับจุดยืนของตนในประเด็นทางกฎหมาย จริยธรรม และสังคมที่สำคัญ และฝึกฝนทักษะการคิดอย่างไตร่ตรอง ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตย โดยมีลำดับและขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา (Orientation to the Case)

ครูแนะนำประเด็นปัญหาให้กับนักเรียน โดยการอ่านเรื่องราวประเด็นทางสังคมหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้ฟัง การให้ดูข่าวหรือภาพยนตร์ซึ่งแสดงถึงความขัดแย้งด้านคุณค่า หรืออภิปรายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของนักเรียน โรงเรียนหรือชุมชน ซึ่งการนำเสนอปัญหานั้นครูต้องทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา วิเคราะห์ว่าใครทำอะไร และทำไม หรือมีแง่มุมของปัญหาที่ขัดแย้งกันอย่างไร

ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา (Identifying the Issues)

นักเรียนศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อเท็จจริงเข้าเป็นประเด็นสาธารณะ ระบุค่านิยมที่เกี่ยวข้อง เช่น เสรีภาพในการพูด การปกป้องสวัสดิการทั่วไป โอกาสที่เท่าเทียม รวมไปถึงประเด็น

ขัดแย้งทางค่านิยมที่เกิดขึ้น และตั้งคำถามนำไปสู่การระบุประเด็นการศึกษา ซึ่งในสองขั้นตอนแรก ไม่มีการขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือแสดงจุดยืน

ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน (Taking a Position)

นักเรียนแต่ละคนแสดงจุดยืนของตนเอง หลังจากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วตัดสินใจเลือกจุดยืนที่อยู่บนพื้นฐานค่านิยมทางสังคมอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน

ขั้นที่ 4 สำรวจจุดยืนที่เลือก (Exploring the Stances Underlying the Position Taken)

นักเรียนร่วมกันสำรวจค่านิยมที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย จากนั้นพิสูจน์ผลที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ต่อค่านิยมนั้น และชี้แจงถึงความขัดแย้งของค่านิยมโดยการเปรียบเทียบ กำหนดลำดับความสำคัญ และยืนยันลำดับความสำคัญของค่านิยมหนึ่งไปอีกค่านิยมหนึ่ง และแสดงให้เห็นถึงการขาดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของค่านิยมที่สอง ในขั้นตอนนี้ครูจะใช้บทสนทนาแบบโสเครตีส ซึ่งครูหรือนักเรียนอาจใช้รูปแบบการโต้แย้งแบบใดแบบหนึ่งจากสี่รูปแบบนี้

1. ให้นักเรียนระบุประเด็นที่มีการละเมิดค่านิยม
2. ชี้แจงความขัดแย้งด้านค่านิยมผ่านการเปรียบเทียบ
3. ให้นักเรียนพิสูจน์ผลที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ของจุดยืน
4. ให้นักเรียนลำดับความสำคัญจากค่านิยมหนึ่งไปอีกค่านิยมหนึ่ง และ

แสดงให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของค่านิยมที่สอง

ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องรักษาบรรยากาศทางการเรียนรู้ โดยเคารพทุกความคิดเห็นหลีกเลี่ยงการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียน รวมทั้งช่วยพิจารณาว่าประเด็นต่าง ๆ ได้รับการสำรวจอย่างละเอียดแล้ว

ขั้นที่ 5 ขัดเกลาและดัดแปลงจุดยืน (Refining and Qualifying Positions)

นักเรียนรับฟังเหตุผลและการนำเสนอข้อมูลของนักเรียนคนอื่น ซึ่งต้องพิจารณาและคิดตาม หลังจากทบทวนตัวเองว่าเราจะยืนยันอยู่ในจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด แต่บางครั้งครูอาจต้องแจ้งให้นักเรียนย้ำจุดยืนของตน

การตอบสนองของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นที่ 4 และ 5 ไม่ได้ถือเป็นการประเมินผลในแง่ของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ครูตอบสนองต่อความคิดเห็นของนักเรียนโดยตั้งคำถามถึงความเกี่ยวข้อง ความสม่ำเสมอ ความเฉพาะเจาะจงหรือลักษณะทั่วไป และความชัดเจนของคำจำกัดความ ครูต้องทำให้นักเรียนมีความต่อเนื่องของความคิด เพื่อที่ความคิดหรือแนวความคิดหนึ่ง ๆ จะถูกดำเนินไปสู่การสรุปเชิงตรรกะก่อนที่การโต้แย้งอื่นจะเริ่มขึ้น

เพื่อที่จะแสดงบทบาทนี้ได้ดี ครูต้องทำให้นักเรียนกล่าวถึงค่านิยมของตน และเตรียมพร้อมที่จะโต้แย้งและซักถาม เนื่องจากบทสนทนาแบบโสเครตีสสามารถกลายเป็นการสอบสวนหรือเป็นเกมที่คุกคามได้อย่างง่ายดาย "เดาคำตอบที่ถูกต้องของครู" ครูจึงต้องทำให้ชัดเจนว่าการชี้แจงประเด็นปัญหาและการพัฒนาจุดยืนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ การตั้งคำถามเกี่ยวกับหลักฐานและการสันนิษฐานต้องได้รับการสนับสนุน

ขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ (Testing Assumptions about Fact, Definitions and Consequences)

นักเรียนแต่ละกลุ่มทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับความจริงหลังจากที่ตัดแปลงจุดยืนไปแล้วกำหนดและคาดคะเนเกี่ยวกับผลลัพธ์ และสอบสวนซักถามถึงเหตุผลว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่และหลังจากนั้นครูเพิ่มเติมข้อเท็จจริงให้สมบูรณ์

การคิดตามแบบโยนิโสมนสิการ เป็นหลักการคิดในทางพระพุทธศาสนา เป็นการคิดอย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รวมถึงการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูล ที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการคิดตามแบบโยนิโสมนสิการตามแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) (2562: 656-657) ประกอบไปด้วย 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่

1. อุปายมณสิการ (คิดถูกวิธี) หมายถึง ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และระบุประเด็นปัญหาจากการรับรู้เรื่องราวผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผลตามสภาพความเป็นจริง

2. ปถมณสิการ (คิดมีหลักการ) หมายถึง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ หลักการ แนวคิดจากการศึกษาค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยปรับให้เข้ากับบริบทของตนได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาที่พบเจอได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง

3. การณมณสิการ (คิดมีเหตุผล) หมายถึง ผู้เรียนสามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

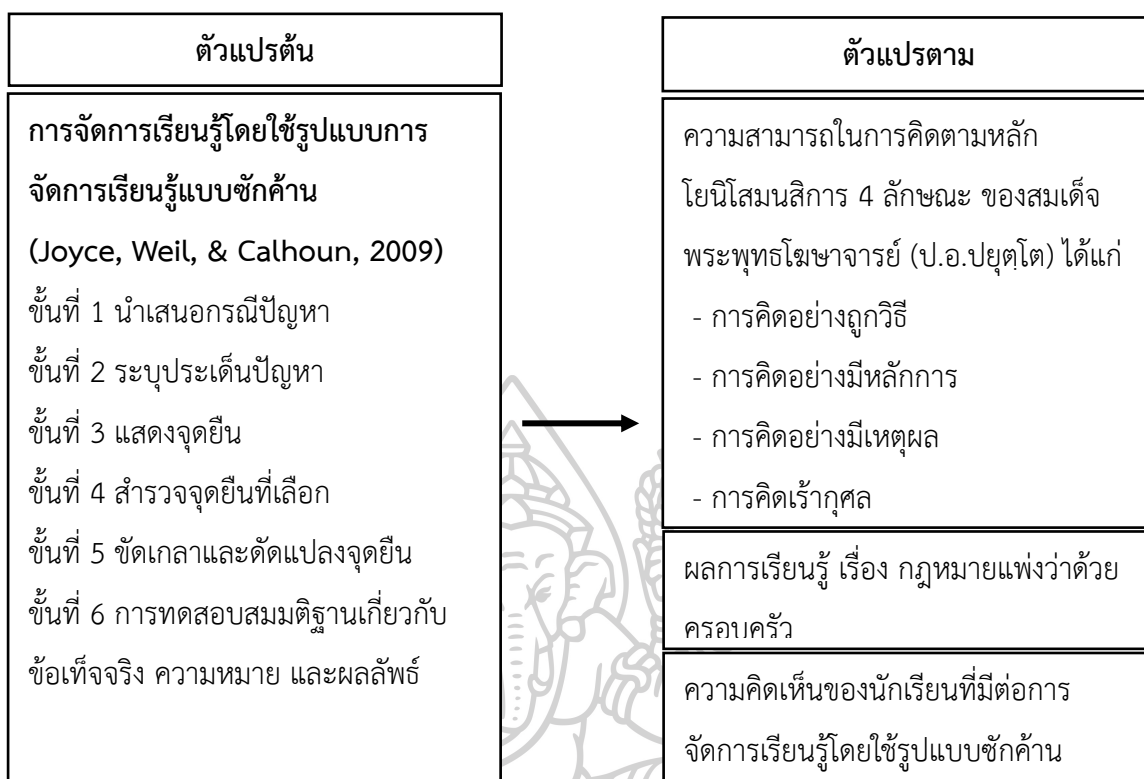
4. อุปาทกมณสิการ (คิดเร้ากุศล) หมายถึง ผู้เรียนมีแนวทางในดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและสามารถปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกกลั่นแกล้ง

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านเป็นหนึ่งในแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นทักษะการคิดที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนผู้คิดเป็น มองสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง มีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล มีการลำดับความคิดอย่าง

เป็นระบบ และสามารถคิดแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนานักเรียนในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อที่มีเหตุผล การรู้จักหาความจริง การรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญหา และคิดการต่าง ๆ ในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสร้างความรู้ ที่กล่าวว่า นักเรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่สนใจ ซึ่งนักเรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทเปลี่ยนไป คือ จากผู้สอนเป็นผู้ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้

ดังนั้น ผู้มีความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ต้องรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง โดยพิจารณาสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับประเด็นปัญหา และทำความเข้าใจกับหลักฐานของตนเองได้อย่างถ่องแท้ เพื่อสามารถนำไปสู่การโต้แย้งหรือสนับสนุนตามประเด็นปัญหา ตลอดจนสามารถทดสอบสมมติฐานว่าจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ จากนั้นตัดสินใจและเลือกจุดยืนของตนที่เหมาะสมได้อย่างสมเหตุสมผล และการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านี้นี้เป็นส่งเสริมบรรยากาศแห่งสังคมประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีความเปิดกว้างและเสมอภาคทางความคิดและสติปัญญา การให้ความเคารพทุกมุมมองของประเด็นปัญหา ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้ จึงกล่าวได้ว่าการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษา เรียนรู้ หรือการพัฒนามนุษย์

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการขั้นตอนการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำกรอบแนวคิดการวิจัย จากแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ และอย่างไร
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ และอย่างไร
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

2. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

3. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลกอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 13 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 424 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน โรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลกอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เลือกห้องเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการจัดห้องเรียนแบบละความสามารถทางการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อยู่ในห้องเดียวกัน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

2.2.2 ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

2.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมจำนวน 12 คาบเรียน

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ในรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ การหมั้นและการสมรส บิดามารดากับบุตร และทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน หมายถึง แบบแผนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนฝึกคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อถกเถียงหรือข้อโต้แย้งแล้วตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลมาสนับสนุนจุดยืนของตนเอง โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย 1) นำเสนอกรณีปัญหา 2) ระบุประเด็นปัญหา 3) แสดงจุดยืน 4) สำนวจจุดยืนที่เลือก 5) ชัดเกล้าและคัดแปลงจุดยืน และ 6) การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์

2. ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ หมายถึงว่า คะแนนของผู้เรียนที่แสดงความคิดอย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รวมถึงการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูล ที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 อุปายมสนสิการ (คิดถูกวิธี) หมายถึง ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และระบุประเด็นปัญหาจากการรับรู้เรื่องราวผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผลตามสภาพความเป็นจริง

2.2 ปถมนสิการ (คิดมีหลักการ) หมายถึง ผู้เรียนสามารถนำความรู้ หลักการ แนวคิดจากการศึกษาค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยปรับให้เข้ากับบริบทของตนได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาที่พบเจอได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง

2.3 การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) หมายถึง ผู้เรียนสามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

2.4 อุปาทกมนสิการ (คิดเร้ากุศล) หมายถึง ผู้เรียนมีแนวทางในดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและสามารถปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกกลีตรอนสิทธิ

3. ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ที่คิดคะแนนได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

4. ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ผู้สอนได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมหลักการคิดโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะการคิด
2. นักเรียนเกิดทักษะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่เน้นให้คิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ ตลอดจนการนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์
3. เป็นแนวทางให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านไปปรับใช้ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางการคิดของผู้เรียนได้

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.1 คำอธิบายรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 - 1.2 โครงสร้างรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน
 - 2.1 แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน
 - 2.2 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน
 - 2.3 หลักจิตวิทยาพื้นฐานสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน
 - 2.4 เทคนิคการใช้คำถามสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน
3. การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ
 - 3.1 ความหมายของโยนิโสมนสิการ
 - 3.2 ลักษณะการคิดของโยนิโสมนสิการ
 - 3.3 ความสำคัญของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน
 - 4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

1. หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุตรดิตถ์ พุทธศักราช 2566 ได้ยึดตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 เป็นแนวทางหรือ ข้อกำหนดของการจัดการศึกษาของโรงเรียนอุตรดิตถ์ รายละเอียดดังนี้ (โรงเรียนอุตรดิตถ์, 2566)

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียน เปลี่ยนผ่านด้วยนวัตกรรม นำสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุตรดิตถ์เป็นหลักสูตรมาตรฐานสากล ยึดหลักการของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ คือ

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นเลิศวิชาการคู่คุณธรรมและความเป็นพลโลกตามมาตรฐาน ระดับสากล
2. ส่งเสริมสนับสนุนระบบการเรียนรู้และพัฒนาครูให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรเทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐานสากลเต็มตามศักยภาพอย่างมีคุณภาพ
3. พัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ร่วมมือกับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

หลักการ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุตรดิตถ์เป็นหลักสูตรมาตรฐานสากล ยึดหลักการของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสำคัญ คือ

1. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านความเป็นเลิศ ตอบสนองความถนัดและศักยภาพตาม ความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เป็นหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพเป็นพลโลก
3. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาในการจัดการ เรียนรู้
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

จุดหมาย

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพได้ในอนาคต

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอุตรดิตถ์ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร ผู้เรียนมีความสามารถในการรับและส่งสาร สามารถสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ รวมทั้งการเจรจาเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร โดยใช้หลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุตรดิตถ์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

1.1 คำอธิบายรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.1.1 คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาถึงสาระสำคัญของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันเป็นกฎหมายเอกชนที่สำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนิติสัมพันธ์ในทางแพ่งของบุคคลในสังคม ในเรื่องเกี่ยวกับหนี้ ทรัพย์สิน ครอบครัว และมรดก เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในกฎหมายเอกชนโดยเฉพาะในทางแพ่งและพาณิชย์ และสามารถดำเนินชีวิตตามสิทธิหน้าที่ในกรอบแห่งกฎหมายอันไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่นได้

โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตีความกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวเพื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการดำรงชีวิตประจำวัน วิพากษ์ วิเคราะห์กระบวนการอำนวยธรรมของรัฐอันเกี่ยวกับข้อพิพาทในการใช้สิทธิและหน้าที่ในทางแพ่งระหว่างบุคคลในสังคมอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมถึงวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการก่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม มิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้เปรียบเสียเปรียบบุคคลอื่นในสังคม และการปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน

เพื่อให้เกิดความความตระหนักและระมัดระวังในการก่อนิติสัมพันธ์ทางแพ่ง ได้อย่างมีกรอบทิศทางอันไม่เป็นการไปละเมิดสิทธิผู้อื่นและเป็นการไม่ทำให้เสียเปรียบหรือถูกเอาเปรียบจากผู้อื่นด้วย รวมทั้ง ให้เกิดความตระหนักในการทำหน้าที่ของตนเพื่อผู้อื่นและสังคม และมีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม

1.2.1 ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยว่าทรัพย์สิน
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยหนี้
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยมรดก
5. สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่าง

เหมาะสม

6. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการใช้บังคับกฎหมายแพ่งของไทย
7. ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม เพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกละเมิดสิทธิ
8. มีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม

1.2 โครงสร้างรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตาราง 1 โครงสร้างรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียน	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (คาบเรียน)
1	กฎหมาย แพ่งว่า ด้วยทรัพย์สิน	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก กฎหมายแพ่งว่าด้วยทรัพย์สิน	- หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วย ทรัพย์สิน	8
		สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่าง เหมาะสม	- ประเด็นกฎหมาย เกี่ยวกับทรัพย์สิน	
		ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มี หน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม เพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจ ร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกสิทธิรอนสิทธิ		
		มีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม		
2	กฎหมาย แพ่งว่า ด้วยหนี้	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก กฎหมายแพ่งว่าด้วยหนี้	- หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วย หนี้	10
		สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่าง เหมาะสม	- ประเด็นกฎหมาย เกี่ยวกับหนี้	
		ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มี หน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม เพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจ ร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกสิทธิรอนสิทธิ		
		มีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม		

ตารางที่ 1 โครงสร้างรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียน	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (คาบเรียน)
3	กฎหมาย แพ่งว่า ด้วย ครอบครัว	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก กฎหมายแพ่งว่าว่าด้วยครอบครัว วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการใช้ บังคับกฎหมายแพ่งของไทย สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่าง เหมาะสม ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มี หน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม เพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจ ร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกสิทธิรอนสิทธิ มีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม	- หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วย ครอบครัว ประกอบด้วย การหมั้นและการสมรส บิดามารดากับบุตร และ ทรัพย์สินระหว่างสามีและ ภรรยา - ประเด็นกฎหมาย เกี่ยวกับครอบครัว	12
4	กฎหมาย แพ่งว่า ด้วยมรดก	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก กฎหมายแพ่งว่าว่าด้วยมรดก สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่าง เหมาะสม ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มี หน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคม เพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจ ร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกสิทธิรอนสิทธิ มีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม	- หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วย มรดก - ประเด็นกฎหมาย เกี่ยวกับมรดก	10
รวม				40

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านในรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นรายวิชาเพิ่มเติม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้เวลาทดลองจำนวน 12 คาบเรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน

2.1 แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน

Joyce, Weill, & Calhoun (2009: 306-319) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน จากแนวคิดของ Oliver and Shaver ซึ่งรูปแบบนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของสังคมที่ผู้คนแตกต่างกันในด้านของมุมมองและการให้ลำดับความสำคัญของพวกเขา ค่านิยมที่ขัดแย้งกันอย่างถูกกฎหมาย คือ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนกับประเด็นที่เป็นที่ถกเถียงกันภายในบริบทของระเบียบสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดให้พลเมืองสามารถพูดคุยและเจรจาเพื่อหาความสำเร็จของความแตกต่างได้

พลเมืองดังกล่าว มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นสาธารณะได้อย่างชาญฉลาดควรมีจุดยืนในการสะท้อนแนวคิดเรื่องความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งสองค่านิยมนี้ถือเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตย Oliver และ Shaver มีแนวคิดว่าพลเมืองควรมีภาพลักษณ์ของผู้พิพากษาที่มีความสามารถหรือทักษะดังนี้

1. ความคุ้นเคยเกี่ยวกับค่านิยม หลักการของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายซึ่งหลักการเหล่านี้เป็นกรอบค่านิยม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจประเด็นสาธารณะและการตัดสินใจทางกฎหมาย หากจุดยืนนโยบายได้มาจากการพิจารณาด้านจริยธรรมอย่างแท้จริง เราจะต้องตระหนักและเข้าใจค่านิยมหลักที่เป็นแก่นแท้ของระบบจริยธรรมในสังคมของเรา

2. ทักษะในการชี้แจงและแก้ไขปัญหา โดยปกติแล้ว การโต้เถียงเกิดขึ้นเนื่องจากค่านิยมที่สำคัญสองประการขัดแย้งกัน หรือเนื่องจากนโยบายสาธารณะ เมื่อตรวจสอบอย่างละเอียดแล้ว ไม่ยึดติดกับค่านิยมหลักของสังคมของเรา เมื่อใดก็ตามที่ความขัดแย้งทางค่านิยมเกิดขึ้น ปัญหาสามประเภทมักจะเกิดขึ้น ดังนี้ ปัญหาประเภทแรก (ปัญหาค่านิยม) เกี่ยวข้องกับการชี้แจงว่าค่านิยมหรือหลักการทางกฎหมายใดที่ขัดแย้งกัน และเลือกระหว่างค่านิยมเหล่านั้น ปัญหาประเภทที่สอง (ปัญหาข้อเท็จจริง) เกี่ยวข้องกับการชี้แจงข้อเท็จจริงซึ่งได้พัฒนาไปเป็นความขัดแย้ง ปัญหาประเภทที่สาม (ปัญหาขั้นสุดท้าย) เกี่ยวข้องกับการชี้แจงความหมายหรือการใช้คำที่อธิบายความขัดแย้ง

3. ความรู้เกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและนโยบายสาธารณะซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนต้องสัมผัสกับปัญหาทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่สังคมเผชิญอยู่ แม้ว่าความเข้าใจอย่าง กว้าง ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ลักษณะ และขอบเขตของปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ ในรูปแบบการสอบสวนด้านนิติศาสตร์ ผู้เรียนจะสำรวจประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะในแง่ของคติความทางกฎหมาย มากกว่าในแง่ของการศึกษาค่านิยมทั่วไป

กลยุทธ์ที่สามารถสะท้อนถึงเป้าหมายและความคิดของนักเรียนได้มากที่สุดคือการใช้บทสนทนาแบบโสเครติส ซึ่งนักเรียนจะได้รับหน้าที่ตอบคำถาม และครูได้รับหน้าที่ท้าทายด้วยคำถาม โดยคำถามของครูจะออกแบบมาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และคิดเกี่ยวกับจุดยืนของตน

กล่าวโดยสรุป Joyce, Weill, & Calhoun (2009: 306-319) ได้สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านเพื่อช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ที่จะคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยกำหนดให้พวกเขากำหนดประเด็นปัญหาเป็นคำถามสาธารณะและวิเคราะห์จุดยืนทางเลือกเกี่ยวกับประเด็นเหล่านั้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้คิดใหม่เกี่ยวกับจุดยืนของตนในประเด็นทางกฎหมาย จริยธรรม และสังคมที่สำคัญ

2.2 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้

Joyce, Weill, & Calhoun (2009: 306-319) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ มี 6 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา (Orientation to the Case)

ครูแนะนำประเด็นปัญหาให้กับนักเรียน โดยการอ่านเรื่องราวประเด็นทางสังคมหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้ฟัง การให้ดูข่าวหรือภาพยนตร์ซึ่งแสดงถึงความขัดแย้งด้านคุณค่าหรืออภิปรายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของนักเรียน โรงเรียนหรือชุมชน ซึ่งการนำเสนอปัญหานั้นครูต้องทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา วิเคราะห์ว่าใครทำอะไร และทำไม หรือมีแง่มุมของปัญหาที่ขัดแย้งกันอย่างไร

ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา (Identifying the Issues)

นักเรียนศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อเท็จจริงเข้าเป็นประเด็นสาธารณะ ระบุค่านิยมที่เกี่ยวข้อง เช่น เสรีภาพในการพูด การปกป้องสวัสดิการทั่วไป โอกาสที่เท่าเทียม รวมไปถึงประเด็นขัดแย้งทางค่านิยมที่เกิดขึ้น และตั้งคำถามนำไปสู่การระบุประเด็นการศึกษา ซึ่งในสองขั้นตอนแรก ไม่มีการขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือแสดงจุดยืน

ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน (Taking a Positions)

นักเรียนแต่ละคนแสดงจุดยืนของตนเอง หลังจากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม

พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วตัดสินใจเลือกจุดยืนที่อยู่บนพื้นฐานค่านิยมทางสังคมอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน

ขั้นที่ 4 สำรวจจุดยืนที่เลือก (Exploring the Stances Underlying the Position Taken)

นักเรียนร่วมกันสำรวจค่านิยมที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย จากนั้นพิสูจน์ผลที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ต่อค่านิยมนั้น และชี้แจงถึงความขัดแย้งของค่านิยมโดยการเปรียบเทียบกำหนดลำดับความสำคัญ และยืนยันลำดับความสำคัญของค่านิยมหนึ่งไปอีกค่านิยมหนึ่ง และแสดงให้เห็นถึงการขาดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของค่านิยมที่สอง ในขั้นตอนนี้ครูจะใช้คำถามโสเครตีสซึ่งครูหรือนักเรียนอาจใช้รูปแบบการโต้แย้งแบบใดแบบหนึ่งจาก 4 รูปแบบนี้

1. ให้นักเรียนระบุประเด็นที่มีการละเมิดค่านิยม
2. ชี้แจงความขัดแย้งด้านค่านิยมผ่านการเปรียบเทียบ
3. ให้นักเรียนพิสูจน์ผลที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ของจุดยืน
4. ให้นักเรียนลำดับความสำคัญจากค่านิยมหนึ่งไปอีกค่านิยมหนึ่ง และ

แสดงให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของค่านิยมที่สอง

ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องรักษาบรรยากาศทางการเรียนรู้ โดยเคารพทุกความคิดเห็น หลีกเลี่ยงการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียน รวมทั้งช่วยพิจารณาว่าประเด็นต่าง ๆ ได้รับการสำรวจอย่างละเอียดแล้ว

ขั้นที่ 5 ชัดเกล้าและดัดแปลงจุดยืน (Refining and Qualifying Positions)

นักเรียนรับฟังเหตุผลและการนำเสนอข้อมูลของนักเรียนคนอื่น ซึ่งต้องพิจารณาและคิดตาม หลังจากทบทวนตัวเองว่าเราจะยืนยันอยู่ในจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด แต่บางครั้งครูอาจต้องแจ้งให้นักเรียนย้ำจุดยืนของตน

การตอบสนองของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นที่ 4 และ 5 ไม่ได้ถือเป็นการประเมินผลในแง่ของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ครูตอบสนองต่อความคิดเห็นของนักเรียนโดยตั้งคำถามถึงความเกี่ยวข้อง ความสม่ำเสมอ ความเฉพาะเจาะจงหรือลักษณะทั่วไป และความชัดเจนของคำจำกัดความ ครูต้องทำให้นักเรียนมีความต่อเนื่องของความคิด เพื่อที่ความคิดหรือแนวความคิดหนึ่ง ๆ จะถูกดำเนินไปสู่การสรุปเชิงตรรกะก่อนที่การโต้แย้งอื่นจะเริ่มขึ้น

เพื่อที่จะแสดงบทบาทนี้ได้ดี ครูต้องทำให้นักเรียนกล่าวถึงค่านิยมของตน และเตรียมพร้อมที่จะโต้แย้งและซักถาม เนื่องจากบทสนทนาแบบโสเครตีสสามารถกลายเป็นการ

สอบสวนหรือเป็นเกมที่คุกคามได้อย่างง่ายดาย "เดาคำตอบที่ถูกต้องของครู" ครูจึงต้องทำให้ชัดเจนว่า การชี้แจงประเด็นปัญหาและการพัฒนาจุดยืนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ การตั้งคำถามเกี่ยวกับหลักฐาน และการสนับสนุนต้องได้รับการสนับสนุน

ขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ (Testing Assumptions about Fact, Definitions and Consequences)

นักเรียนแต่ละกลุ่มทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับความจริงหลังจากที่ดัดแปลงจุดยืนไปแล้วกำหนดและคาดคะเนเกี่ยวกับผลลัพธ์ และสอบสวนซักถามถึงเหตุผลว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่และหลังจากนั้นครูเพิ่มเติมข้อเท็จจริงให้สมบูรณ์

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซัคค่าน ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Joyce, Weill, & Calhoun มาดำเนินการทดลองวิจัย โดยมีขั้นตอนทั้งหมด 6 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน ขั้นที่ 4 สํารวจจุดยืนที่เลือก ขั้นที่ 5 ชัดเกล้าและดัดแปลงจุดยืน และขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์

2.3 หลักจิตวิทยาพื้นฐานสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซัคค่าน

2.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

Jean Piaget เป็นนักค้นคว้าทางพัฒนาการของเด็ก เป็นศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร เขาอธิบายว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นพัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก Piaget จะให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามธรรมชาติ โดยการจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กการเข้าใจธรรมชาติแต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (ทิสนา เขมมณี, 2564)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget มีหลักการและแนวคิดสำคัญ ดังนี้ (Lall and Lall, 1983 อ้างถึงใน พิชาติ แก้วพวง, 2563: 106)

1. พัฒนาการทางสติปัญญา ของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0-2 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นกับการรับรู้และการกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น

1.2 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนใหญ่ สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ การใช้ภาษาแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ 2 ขั้น คือ

1.2.1 ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (pre-conceptual intellectual period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-4 ปี

1.2.2 ขั้นการคิดด้วยความเข้าใจของตนเอง (intuitive thinking period) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุ 4-7 ปี

1.3 ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นอยู่กับความรู้จากรูปร่างเท่านั้น เด็กสามารถสร้างภาพในใจ และสามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

1.4 ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถคิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

2. ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่

3. กระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะดังนี้

3.1 การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองที่รับข้อมูลและเรื่องราวต่าง ๆ มาเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

3.2 การปรับและจัดระบบ (Accommodation) เป็นกระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันอย่างเป็นระบบ กระทั่งเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่

3.3 การเกิดความสมดุล (Equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับได้ ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารุนแรงในตัวบุคคล

4. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget มีหลักการจัดการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (ประสาธ อิศรปริดา, 2520: 32; ทิศนา แคมมณี, 2556: 66 อ้างถึงใน พิชาติ แก้วพวง, 2563: 107)

4.1 ในการพัฒนาเด็ก ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อม หรือยากเกินพัฒนาการตามวัยของตน เพราะจะก่อให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีได้

4.1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัยของตนสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่พัฒนาการขั้นสูงขั้นได้ ควรเริ่มจากสิ่ง que เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การทำเช่นนี้จะช่วยให้กระบวนการซึมซับและจัดระบบความรู้ของเด็กไปด้วยดี

4.1.2 เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกัน ถึงแม้อายุจะเท่ากัน แต่ระดับพัฒนาการอาจไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก ควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา

4.1.3 ในการสอนควรใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แม้ในพัฒนาการช่วงการคิดแบบรูปธรรมเด็กจะสามารถสร้างภาพในใจได้ แต่การสอนที่ใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรมจะช่วยให้เด็กเข้าใจแจ่มชัดขึ้น

4.1.4 ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดลอมมาก ๆ ช่วยให้เด็กดูดซึมข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก อันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

4.2 ในกระบวนการเรียนรู้ควรจัดเตรียมเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแนวคิดของ Piaget นี้สอดคล้องกับ “การเรียนรู้ด้วยการกระทำ” (Learning by doing) ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey)

4.3 ในการสอนเด็กเล็ก ๆ เด็กจะรับรู้ส่วนรวม (whole) ได้ดีกว่า ส่วนย่อย (part) ดังนั้น ครูจึงควรสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนทีละส่วน และควรให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้ได้ทราบลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก

4.4 ในการประเมินผลการเรียนรู้จำเป็นต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของเด็กแต่ละวัย เด็กที่อยู่ในขั้นต้น ๆ เช่น ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ควรวัดและประเมินผลจากการกระทำหรือกิจกรรมทางกลไก ซึ่งตรงข้ามกับการวัดผลของเด็กในขั้นการคิดแบบนามธรรม ซึ่งต้องวัดและประเมินการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งขึ้น

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget ผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบชักจูง กล่าวคือ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องคำนึงถึงวัยและพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการสอนควรเริ่มจากการเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

2.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย

David Paul Ausubel นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายถึงขั้น จากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ใด ๆ จะมีความหมายต่อผู้เรียนหากสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน เนื้อหาสาระใด ๆ สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ แต่ต้องใช้วิธีการให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน เด็กแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้เมื่อมีความพร้อม ซึ่งออซูเบลให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ คือ ไม่ว่าจะป็นเรียนรู้ด้วยวิธีการรับสาร หรือวิธีการค้นพบควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างการรู้คิด ดังนี้ (มารุต พัฒนาผล, ม.ป.ป.)

1. การจัดการเรียนรู้ควรมีความสอดคล้องกับระดับความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับศักยภาพของผู้เรียน
2. การจัดการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงเนื้อหาสาระกับความรู้และประสบการณ์เดิมตลอดจนวิถีชีวิตของผู้เรียน
3. การจัดการเรียนรู้ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักว่าสิ่งที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง
4. การจัดการเรียนรู้ควรบูรณาการเนื้อหาสาระเข้ากับวิถีชีวิตของผู้เรียน
5. การจัดการเรียนรู้ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดทบทวนถึงประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียน หรือเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่คล้ายคลึงกัน
6. การจัดการเรียนรู้ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เคยเรียนรู้มาแล้ว รวมทั้งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่เคยเรียนมาแล้ว
7. การจัดการเรียนรู้ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์จัดกลุ่มสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ตามหลักเกณฑ์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างขวางกว่า
8. การจัดการเรียนรู้ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างความหมายของการเรียนรู้โดยการคิดที่หลากหลาย
9. การจัดการเรียนรู้ควรให้ส่งกับแนวหน้าแก่ผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มต้นการเรียนการสอน

จากทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน กล่าวคือ ในการจัดการเรียนรู้สิ่งแรกครูจะต้องพิจารณาความพร้อมและศักยภาพของผู้เรียน ควรจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย ตลอดจนเกิดเป็นความคิดรวบยอดและสามารถนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.3.3 ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล

Klausmeier เป็นผู้คิดทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูลขึ้น ทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ ด้านการทำงานของสมอง โดยมีแนวคิดว่าการทำงานของสมองมนุษย์มีความคล้ายคลึงกับการทำงานเครื่องคอมพิวเตอร์ มีทฤษฎีการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552: 31-33)

Klausmeier (1985 อ้างถึงใน พิชชาติ แก้วพวง, 2564: 114-115) ได้อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบการทำงานของคอมพิวเตอร์กับการทำงานของสมอง ซึ่งมีการทำงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การรับข้อมูล (Input) โดยผ่านทางอุปกรณ์หรือเครื่องรับข้อมูล กระบวนการประมวลข้อมูล โดยเริ่มต้นจากการที่มนุษย์รับสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะได้รับ การบันทึกไว้ในความจำระยะสั้น ซึ่งการบันทึกนี้จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรู้จัก (recognition) และความใส่ใจ (attention) ของบุคคลที่รับสิ่งเร้า บุคคลจะเลือกรับสิ่งเร้าที่ตนรู้จักหรือมีความสนใจ สิ่งเร้านั้นจะได้รับการบันทึกลงในความจำระยะสั้น (short-term memory) ซึ่งจะดำรงคงอยู่ในระยะเวลาที่จำกัดในการทำงานที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลไว้ชั่วคราว อาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการจำช่วย

2. การเข้ารหัส (Encoding) โดยอาศัยชุดคำสั่งหรือซอฟต์แวร์ (software) การเก็บข้อมูลไว้ในภายหลัง สามารถทำได้โดยข้อมูลนั้นจำเป็นต้องได้รับการประมวลและเปลี่ยนรูป โดยการเข้ารหัส (encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (long term memory) ซึ่งอาจต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เข้าช่วย หรือ การทำข้อมูลให้มีความหมายกับตนเองโดยการสัมพันธ์สิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งเก่าที่เคยเรียนรู้มาก่อน ซึ่งเรียกว่าเป็นกระบวนการขยายความคิด (elaborative operations process) ความจำระยะยาวนี้มี 2 ชนิด คือความจำที่เกี่ยวกับภาษา (semantic) และความจำที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ (episodic) นอกจากนั้นยังอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความจำประเภทกลไกที่เคลื่อนไหว (motoric memory) หรือความจำประเภทอารมณ์ความรู้สึก (affective memory)

3. การส่งข้อมูลออก (Output) โดยผ่านทางอุปกรณ์ เมื่อข้อมูลข่าวสารได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะยาวแล้ว บุคคลจะสามารถเรียกข้อมูลต่าง ๆ ออกมาใช้ได้ ซึ่งในการเรียกข้อมูลออกมาใช้ บุคคลจำเป็นต้องถอดรหัสข้อมูล (decoding) จากความจำระยะยาวนั้นและส่งต่อไปสู่ตัวก่อกำเนิดพฤติกรรมตอบสนอง ซึ่งจะเป็นแรงขับหรือกระตุ้นให้บุคคลมีการเคลื่อนไหวหรือการตอบสนองตอบ ต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้

1. การรับข้อมูล (input) ผู้สอนต้องทำการป้อนข้อมูลให้กับผู้เรียน โดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การได้เห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การได้ลิ้มรส และการได้สัมผัส

2. การเข้ารหัส (encoding) เพื่อให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาข้อมูลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น มีกระบวนการ แต่ในการจดจำเนื้อหาที่มีมากขึ้น ครูควรให้ตัวอย่างในการฝึกเข้ารหัส (code) แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นการง่ายที่นักเรียนจะสามารถจดจำข้อมูลได้มากขึ้น ในการถ่ายทอดข้อมูลผู้สอนสามารถทำได้ 2 ลักษณะ

2.1 ผู้สอนเป็นสร้างรหัสและถ่ายทอดรหัสให้กับผู้เรียน

2.2 ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างการเข้ารหัสด้วยตนเอง

3. การส่งข้อมูลออก (output) เมื่อครูผู้สอนและนักเรียนสามารถสร้างรหัสในการถ่ายทอดข้อมูลได้แล้ว และสามารถใช้รหัสเป็นสื่อไปถึงความจำระยะยาวได้ ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องสามารถส่งข้อมูลหรือรหัสออกไปเช่นเดียวกับการรับเข้า ไม่ว่าจะเป็นการพูด การจดบันทึก และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับรหัสจะต้องสามารถส่งข้อมูลหรือรหัสออกไปเช่นเดียวกับการรับเข้า ไม่ว่าจะเป็นการพูด การจดบันทึก และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับรหัส

จากทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล ผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบซีกค้ำน กล่าวคือ ในการจัดการเรียนรู้ครูควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และเรียนผ่านเนื้อหา โดยครูเป็นผู้สร้างรหัสและถ่ายทอดรหัสให้กับผู้เรียนรวมทั้งฝึกให้นักเรียนสร้างการเข้ารหัสได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความจำระยะยาวได้

2.3.4 ทฤษฎีการสร้างความรู้

ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง หรือ Constructivism เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่พัฒนาจากนักจิตวิทยาและนักการศึกษาสองท่าน คือ Jean Piaget ชาวสวิสเซอร์แลนด์ และ Lev Vygotsky ชาวรัสเซีย ทั้งสองท่านนี้เป็นนักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม (cognitivism) เป็น

กลุ่มที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการรู้คิด หรือกระบวนการทางปัญญา ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็น
คอนสตรัคติวิซซิม (หทัยชนันท์ กานต์การันยกุล, 2556: 34-35)

หทัยชนันท์ การันยกุล (2566: 34-35) กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซซิม
เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ เน้นการศึกษาปัจจัยภายใน นั่นคือ สิ่งเร้า ซึ่งได้แก่ ความรู้ความ
เข้าใจ หรือกระบวนการรู้คิด กระบวนการคิด (cognitive processes) ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความ
ความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของนักเรียน แนวคิดของทฤษฎี
คอนสตรัคติวิซซิม หรือเรียกชื่อแตกต่างกันไป ได้แก่ ทฤษฎีสถิตศาสตร์ความรู้นิยม หรือทฤษฎีการ
สร้างความรู้

กลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิซซิม เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้าง
มากกว่ารับความรู้ ดังนั้นเป้าหมายของการสอนจะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละ
บุคคล และสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายของความเป็นจริง

จากความเชื่อดังกล่าว จึงส่งผลให้แนวทางจัดการเรียนการสอนตาม
แนวทางคอนสตรัคติวิซซิม เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือกระทำในการสร้างความรู้มากกว่า
เป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน

Piajet เชื่อว่า คนทุกคนจะมีการพัฒนาเขาวนปัญญาไปตามลำดับขั้น จาก
การมีปฏิสัมพันธ์และมีประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิด
เชิงตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (logical mathematical experience) รวมทั้งการถ่ายทอด
ความรู้ทางสังคม (social transmission) วุฒิภาวะ (maturity) และกระบวนการพัฒนาความสมดุล
(equilibration) ของบุคคลนั้น

Vygotsky ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์
ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ยังมีสิ่งแวดล้อม
ทางสังคม คือวัฒนธรรมที่สังคมสร้างขึ้น ดังนั้น สถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว จะ
อิทธิพลต่อพัฒนาการทางเขาวนปัญญาของแต่ละบุคคลนอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการ
การคิดและพัฒนาเขาวนปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนา
ที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้น พัฒนาการทั้งสองด้านจะเป็นไปร่วมกัน

ลำดับขั้นของการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิซซิม มีดังนี้

1. ประเด็นปัญหาที่นักเรียนสนใจ ซึ่งประเด็นปัญหานั้น ต้องเป็นสิ่งที่เด็กให้

ความสำคัญหรือสนใจ เพราะเป็นการสร้างแรงจูงใจเบื้องต้นในการเรียนรู้ หรือ ครูทำให้เด็กเห็นว่าเป็น สิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิต (Assimilation)

2. การทบทวนความรู้เดิม เป็นเรื่องปกติธรรมดาเมื่อจะเรียนรู้สิ่งใด จะต้อง คิดทบทวนถึงความรู้ในสิ่งนั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้วางกลไกหรือสร้างยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดการถ่ายโอน (transfer) ในสถานการณ์นี้อาจทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (disequilibrium) ซึ่งทำให้บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (equilibrium) โดยใช้ กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation)

3. การแสวงหาหนทาง/ทางเลือกด้วยกระบวนการรู้คิด (cognition) ซึ่งใน สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่นักเรียนใช้ข้อมูลพื้นฐานของตนเอง นำมาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตรวจสอบ ประเมินเพื่อคลี่คลายไปสู่ความกระจ่างแจ้งในประเด็นปัญหา

ลำดับขั้นของการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิซิมทั้งสามขั้น จะนำไปสู่ การเกิดโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structure) ก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และตราตรึงอยู่ในความทรงจำ (engraved in the memories)

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้

การนำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สามารถ ทำได้หลายประการ ดังนี้ (ทีศนา เขมมณี, 2556:96-98; วัชรารักษ์ ประภาสะโนบล, 2564: 10-11)

1. ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่ กระบวนการสร้างความรู้และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายการเรียนรู้จะต้องมาจากการ ปฏิบัติงานจริง ครูจะต้องเป็นแบบอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้อง ฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2. เป้าหมายของการจัดการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ไปสู่การสาธิต กระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพ ถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้

3. การจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active) ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมาย ให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง อาจจัดเป็นกิจกรรมที่เรียกว่า "physical knowledge activities" ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียน

สามารถจัดกระทำ ศึกษา สำนวจวิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้น ๆ จน เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจขึ้น

4. ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม (sociomora) ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ชับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น

5. ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (Devries, 1992: 1- 2 อ้างถึงใน วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล, 2564: 10) โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกสิ่งที่ ต้องการเรียนเอง ตั้งกฎระเบียบเอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เลือกผู้ร่วมงานได้เอง และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้อง เรียนร่วมกัน

6. ในการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ครูจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม (Devries, 1992: 3-6 อ้างถึงใน วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล, 2564: 10-11) คือจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้เปลี่ยนไปเป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือ การเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก "instruction" ไปเป็น "construction" คือ เปลี่ยนจาก "การให้ความรู้" ไปเป็น "การให้ผู้เรียนสร้างความรู้" บทบาทของครูก็คือ จะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปในทางที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านสังคมแก่ผู้เรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และ ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้นครูยังต้องมีความเป็นประชาธิปไตยและมีเหตุผลในการสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วย

7. ในด้านการประเมินผลการเรียนการสอน (Jonassen, 1992:137-147 6 อ้างถึงใน วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล, 2564: 11) การเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ ขึ้นกับความสนใจและการสร้าง ความหมายที่แตกต่างกันของบุคคล ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะ หลากหลาย

ดังนั้น การประเมินผลจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเป็น "goal free evaluation" ซึ่งก็หมายถึงการ ประเมินตามจุดมุ่งหมายในลักษณะที่ยืดหยุ่นกันไปในแต่ละบุคคล หรืออาจใช้วิธีการที่ เรียกว่า "socially negotiated goal" และการประเมินควรใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นการ

ประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน (portfolio) รวมทั้งการประเมินตนเองด้วย นอกจากนี้การวัดผลจำเป็นต้องอาศัยบริบทจริงที่มีความซับซ้อนเช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยบริบทกิจกรรม และงานที่เป็นจริง การวัดผลจะต้องใช้กิจกรรม หรืองานในบริบทจริงด้วย ซึ่งในกรณีนี้จำเป็นต้องจำลองของจริงมา ก็สามารถทำได้ แต่เกณฑ์ที่ใช้ควรเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในโลกของความเป็นจริง (real world criteria) ด้วย

จากทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่สนใจ ซึ่งนักเรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.4 เทคนิคการใช้คำถามสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน

เทคนิคการใช้คำถาม หมายถึง กลวิธีการถามคำถามและตอบคำถามที่เป็นเครื่องมือสำหรับกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามโดยใช้กระบวนการคิดค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการตั้งคำถาม และตอบคำถามกับผู้เรียน อาจใช้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อย หรือทั้งชั้นเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาและสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาความคิดในระดับสูง และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทของการจัดการเรียนการสอน (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2558)

2.4.1 การตั้งคำถามแบบโสเครติส

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545 อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ ไทยพงษ์, 2561: 45-48) กล่าวว่า การตั้งคำถามแบบโสเครติสมีเป้าหมายหลักคือเพื่อท้าทายผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบจากการคิด จนกว่าจะได้คำตอบที่สมบูรณ์และถูกต้อง คำถามที่โสเครติสที่ใช้ในการสอนมีอยู่ 6 ประเภท ได้แก่

1. ถามเพื่อหาความกระจ่าง (Conceptual clarification questions) เป็นคำถามที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความกระจ่างกับคำตอบของตนเองโดยให้ผู้เรียนทบทวนอีกครั้งหนึ่งถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของคำถามหรือความถูกต้องของคำตอบเป็นการตรวจสอบความคิดของตนเองหลังจากให้คำตอบไปแล้วหรือหลังจากมีการอภิปรายถกเถียงกันในกลุ่มแล้ว คำถามแบบนี้จึงมีลักษณะของคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนบอกความคิดเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบที่เจาะลึกมากขึ้น
2. ถามเพื่อพิสูจน์ความเชื่อ (Probing assumptions) เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานและความเชื่อต่าง ๆ ที่ยังไม่แน่นอน ซึ่งนักเรียนค้นพบในระหว่างที่มีการอภิปรายร่วมกันคำถามที่ใช้จึงเป็นคำถามที่ต้องการหาข้อเท็จจริง

3. ถามเพื่อเจาะหาเหตุผลและหลักฐาน (Probing rationale, reasons and evidence) คำถามประเภทนี้ต้องการให้ ผู้เรียนคิดหาเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนคำตอบที่ได้จากการอภิปรายถกเถียงกันโดยต้องเป็นความคิดที่สมเหตุสมผลมีหลักฐานยืนยันไม่ใช่เป็นเพียงข้อสันนิษฐาน

4. ถามเพื่อท้าทายทัศนคติและมุมมอง (Questioning viewpoints and perspectives) เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอมุมมองอื่น ๆ อีกที่เชื่อถือได้

5. ถามเพื่อพิสูจน์ความหมายโดยนัยและผลกระทบ (Probe implications and consequences) เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนคาดคะเนเกี่ยวกับการนำไปใช้และผลที่อาจเกิดตามมาภายหลัง

6. ถามเกี่ยวกับคำถาม (Questions about the question) เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับคำถามที่ได้ถามไปแล้ว ลักษณะของการถามจึงเป็นการสะท้อนคำถามกลับไปยังผู้ถามอีกครั้งหนึ่ง

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2554 อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ ไทยพงษ์, 2561: 49) การใช้คำถามแบบโสเครติสไว้ดังนี้

1. คำถามที่ต้องการความชัดเจน (Clarification)
2. คำถามที่มุ่งหาเหตุผลและหลักฐาน (Reason and evidence)
3. คำถามที่แสวงหาทางเลือกอื่น ๆ (Alternative views)
4. คำถามที่ทดสอบนัย และผลที่ตามมา (Implication and consequence)
5. คำถามเกี่ยวกับคำถาม/การอภิปราย (Question/discussion)

กล่าวโดยสรุป การตั้งคำถามแบบโสเครติสเป็นส่วนหนึ่งในขั้นที่ 4 ขั้นสำรวจจุดยืนที่เลือกเพื่อเป็นแนวทางในการยืนยันจุดยืนของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาคำตอบได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ในบรรยากาศที่ท้าทาย รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนคิดหาเหตุผลเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนคำตอบที่ได้จากการอภิปรายถกเถียงกัน

3. การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

3.1 ความหมายของโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ เป็นวิธีคิดตามแนวพุทธธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เป็นแนวทางในการสอนคนให้รู้จักคิดและเข้าใจในธรรม โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2544) ได้ให้ความหมายโยนิโสมนสิการไว้ว่า การพิจารณาโดยแยกคาย

วนิช สุธาร์ตน์ (2547: 122) ได้กล่าวถึงโยนิโสมนสิการไว้ว่า เป็นการคิดที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา เป็นความคิดอยู่ในระดับที่เหนือความเชื่อหรือศรัทธาเนื่องจากผู้คิดได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างเป็นอิสระ อย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์เป็นวิธีการสำคัญสำหรับการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์เป็นอิสระทำให้บุคคลเข้าใจชีวิตตามสภาพความเป็นจริงที่แท้จริงและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง สังคม และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2548) ได้อธิบายความหมายของโยนิโสมนสิการไว้ว่า โยนิโส แปลว่า ถูกต้องแยกคาย มนสิการ แปลว่า ทำไว้ในใจ โยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำไว้ในใจโดยแยกคาย หรือการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (2551) ได้อธิบายความหมายของโยนิโสมนสิการไว้ว่า โยนิโสมนสิการ คือ การกระทำในใจโดยแยกคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สวหาเหตุผลจนตลอดสายแยกแยะออกวิเคราะห์ดูด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือ ปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย และเป็นฝ่ายปัญญา

กล่าวโดยสรุป โยนิโสมนสิการ หมายความว่า การคิดอย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รวมถึงการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูล ที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 ลักษณะการคิดของโยนิโสมนสิการ

ลักษณะของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้ โดยผู้วิจัยขอนำเสนอ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (2549) ได้ให้ความหมายของโยนิโสมนสิการไว้ว่า โดยรูปศัพท์ โยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย โยนิโสกับมนสิการ โยนิโส มาจาก โยนิ ซึ่งแปลว่า เหตุคั่นคว่ำ แหล่ง

เกิดปัญญา อุบาย วิธีทาง ส่วน มนสิการ แปลว่าการทำในใจ การคิดคำนึงถึง ใฝ่ใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็น โยนิโสมนสิการ ซึ่งมีความหมายแยกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. อุปายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือ คิดอย่างมีวิธี หรือ คิดถูกวิธีที่จะเข้าถึงความจริง สอดคล้องเข้ากับแนวสัจจะทำให้หยั่งรู้สภาวะลักษณะและสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

2. ปถมนนิสิการ แปลว่า คิดถูกทางคือคิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับมีขั้นตอน แล่นไปเป็นแถวเป็นแนว ความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผล

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวสาเหตุ หรือ แหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ

4. อุปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผลคือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิดพิจารณาทำให้เกิดกุศลกรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติ หรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2548) ได้กล่าวถึงลักษณะการคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้ ดังนี้

1. อุปายมนสิการ แปลว่า คิดถูกวิธี การศึกษาต้องสอนให้คนมีวิธีคิด วิธีวิจัยและใช้วิธีการนั้นอย่างถูกต้องว่องไว

2. ปถมนนิสิการ แปลว่า คิดมีระเบียบ การศึกษาต้องสอนให้คนคิดต่อเนื่อง อย่างเป็นธรรมมีระเบียบ ไม่กระโดดไป กระโดดมา คิดอย่างมีเป้าหมาย

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดมีเหตุผล รู้จักเชื่อมโยงว่าเหตุ นั้นนำไปสู่ผลอะไรหรือผลนั้น มาจากเหตุอะไร

4. อุปาทกมนสิการ คือ คิดเป็นกุศลเป็นการคิดเพื่อค้นหาแก่นสารสาระ เมื่อได้รับข้อมูล ข่าวสารมากมาย ต้องรู้จักกรองเอาส่วนที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับเรา

นอกจากนั้นแล้ว ลักษณะ สรีวัฒน์ (2549) วสิน อินทสระ (2554) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่าลักษณะของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้

1. อุปายมนสิการ แปลว่า การพิจารณาโดยอุบายอย่างมีระบบ คิดอย่างมีวิธีถูกวิธีเพื่อให้รู้ความจริงให้เข้าถึงสัจจะ

2. ปณมนสิการ แปลว่า คิดถูกทาง คิดต่อเนื่องเป็นลำดับตามแนวเหตุผล แม้ในทางที่ดีก็ยังพิจารณาหาทางว่า ควรจะดำเนินทางไหนจึงจะดีที่สุด เป็นประโยชน์ที่สุด นี่ก็คือการเลือกวิถีชีวิต ซึ่งก็อยู่ในวิสัยที่เราจะเลือกได้และเหมาะสมแก่ตัวเรา

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดอย่างมีเหตุผล คิดพิจารณาไปตามเหตุ เป็นไปตามอำนาจของเหตุไม่ตั้งมั่นตรึงในสิ่งที่ไม่ควร

4. อุปปาทกมนสิการ แปลว่า การคิดในเชิงเร้ากุศลให้เกิดความเพียรชอบ การคิดอย่างมีเป้าหมาย

จากลักษณะของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ คือ การคิดอย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รวมถึงการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูล ที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 ความสำคัญของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

มีนักวิชาการ นักการศึกษา และผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาหลายท่าน ได้เสนอแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551) ได้กล่าวถึงโยนิโสมนสิการว่า เมื่อใดที่เด็กมีโยนิโสมนสิการแท้จริงแล้ว เด็กจะสามารถเอาประโยชน์ได้จากทุกสิ่งทุกอย่างแม้จากสิ่งที่เลวร้ายที่สุด เพราะโยนิโสมนสิการไม่ว่าจะมีวิธีคิดก็แบบก็ตามแต่มีสาระสำคัญสองอย่าง คือ

- 1) สามารถมองและพิจารณาให้เข้าถึงความจริงของสิ่งนั้น ๆ
- 2) สามารถฟันประโยชน์จากสิ่งนั้น ๆ ได้ไม่ว่ามันจะเลวร้ายแค่ไหนก็เอามาใช้ได้

ประโยชน์ได้

ซึ่งจะต้องทำทั้งสองข้อที่กล่าวมาพร้อมกันให้ได้ ถ้าใช้หลักนี้พัฒนาเด็กหรือรวมถึงพัฒนาตนเองก็จะได้ผลดีหลายอย่าง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า สังคมกำหนดคน และคนส่วนใหญ่จะถูกสังคมกำหนดเพราะว่าสังคมจะหล่อหลอมชีวิตของบุคคลแต่ละชีวิตด้วยเหตุปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (ปรโตโฆสะ) เช่น การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมโดยผ่านสื่อมวลชน จากครอบครัว จากระบบการศึกษา เป็นต้น ซึ่งจะทำให้คนส่วนมากถูกสังคมหล่อหลอมไปตามสภาพแวดล้อมภายนอก หรือที่เรียกว่า ปรโตโฆสะ แต่คนที่มีโยนิโสมนสิการนอกจากจะสามารถใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมภายนอกได้เป็นอย่างดีแล้ว กลับเป็นผู้ที่

สามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมและกำหนดวิถีสังคมได้ ผู้ที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสังคมก็คือ ผู้มีโยนิโสมนสิการนั่นเอง

วศิน อินทระสระ (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า ช่วยให้เราไม่ปล่อยใจให้เพิดเพลินหลงไหลในผลผลิตความสำเร็จต่าง ๆ ที่โลกสมมติขึ้น แต่จะเรียนรู้คน นิสัยคน ธรรมชาติของคน

กิตติ พัฒนตระกูลสุข (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า การจะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอะไรสักอย่างขึ้นมาใหม่ นักการศึกษาหมกมุ่นไปที่ประเทศพัฒนาแล้วซึ่งการมองประเทศเหล่านั้นจะมองในลักษณะศึกษาข้อดี ข้อเสีย เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทย มิใช่มองเพื่อเอาแบบอย่าง แท้จริงแล้วสังคมไทยมีหลักพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง การรู้จักคิด รู้จักพิจารณา ที่เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” คือการสอนให้รู้จักคิดเป็น คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดในทางที่จะเข้าถึงความจริงทั้งหลาย คิดในทางที่จะทำให้รู้จักใช้สิ่งทั้งหลายให้เกิดประโยชน์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การเรียนการสอนให้นักเรียนในสังคมไทยไม่ค่อยส่งเสริมโยนิโสมนสิการเท่าที่ควร

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของโยนิโสมนสิการ สรุปได้ว่า โยนิโสมนสิการมีความสำคัญ เนื่องจาก การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการจะช่วยให้รู้จักคิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล ตลอดจนใช้ความคิดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบชักร้าน

พิทักษ์ชัย บรรณาลัย (2564: 1-12) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบชักร้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และการคิดเชิงวิพากษ์ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบชักร้านเรื่องอิทธิพลของสื่อและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนเรื่องอิทธิพลของสื่อแบบปกติ กระบวนการสอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การนำเสนอปัญหา ให้นักเรียนนำเสนอมุมมอง การท้าทายมุมมองของนักเรียน ให้นักเรียนทบทวนค่านิยมของตน และให้นักเรียนยืนยันหรือพิจารณาค่านิยมของตนใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 80 คน โดยกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนผลการเรียนรู้โดยเฉลี่ยหลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ นอกจากนี้

คะแนนผลการเรียนรู้โดยเฉลี่ยหลังการทดลองยังสูงกว่าในกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม

ฉวีวรรณ เกษทองมา (2563: 89-104) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบซีกค้ำต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิทธิมนุษยชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังเรียน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สิทธิมนุษยชนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน เปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิทธิมนุษยชน ของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบซีกค้ำและการเรียนแบบปกติ โดยมีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชี้นำเสนอกรณีปัญหา 2) ชี้นำประเด็นปัญหา 3) ชี้นำแสดงจุดยืน 4) ชี้นำสำรวจจุดยืน 5) ชี้นำขัดเกลาและตัดแปลงจุดยืน 6) ชี้นำทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมายและผลลัพธ์ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนในคณะนักบวชชิตาแม่พระองค์อุปถัมภ์แห่งประเทศไทย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 515 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 32 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ผลวิจัยพบว่า ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบซีกค้ำและการเรียนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิทธิมนุษยชน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบซีกค้ำ มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิทธิมนุษยชนสูงกว่าผู้เรียนที่ใช้การเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คมสันต์ หลาวเหล็ก (2558: 18-27) ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงอนาคตและคุณลักษณะนักคิดเชิงอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนซีกค้ำร่วมกับเทคนิคการพยากรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาความสามารถและคุณลักษณะในการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนซีกค้ำร่วมกับเทคนิคการพยากรณ์ ซึ่งขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มี 5 ขั้น ได้แก่ 1) เสนอกรณีปัญหา 2) ผู้เรียนแสดงจุดยืนของ 3) ผู้สอนซีกค้ำจุดยืนของผู้เรียน 4) ผู้เรียนทบทวนจุดยืนของตนเอง และ 5) ผู้เรียนตรวจสอบและยืนยันจุดยืนใหม่/เก่าของตนอีกครั้ง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 45 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มี

ความสามารถและคุณลักษณะในการคิดเชิงอนาคตอยู่ในระดับค่อนข้างสูงขึ้นไป ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

Jasmeet kaur Tandon and Tariq Hider Mir (2021) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำที่มีต่อการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางสังคมในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 30 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระดับความสามารถทางสังคมของ Dr. VP Sharma, Dr. Prabha Shukla และ Dr. Kiran Shukla วัตถุประสงค์ ของการศึกษา คือ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางสังคมของนักเรียนในระดับก่อนและหลังการทดสอบ เมื่อสอนผ่านรูปแบบการสอนแบบซีกค้ำ สมมติฐานของการศึกษาคือ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคะแนนเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางสังคมของนักเรียนในระดับก่อนและหลังการทดสอบ เมื่อสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ ผลการวิจัยพบว่า การสอนผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำมีส่วนช่วยในการพัฒนาวุฒิภาวะทางสังคมของนักเรียน

Robby Xandria Mustajab and Dwi Iman Muthaqqin (2020) ได้ทำการศึกษากการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำผ่านการเรียนรู้ PKn เพื่อเพิ่มจิตสำนึกด้านกฎหมายของนักเรียนในฐานะพลเมือง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำมีประสิทธิภาพเพียงใดในการเพิ่มความกระตือรือร้นของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน ตลอดจนส่งเสริมความตระหนักรู้ทางกฎหมายของนักเรียนในฐานะพลเมืองในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็วยิ่งขึ้น แนวทางการวิจัยนี้ดำเนินการโดยวิธีผสมผสาน (วิธีผสม) วิธีที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน การวิจัยนี้ดำเนินการกับนักเรียนชั้นเรียน X MIPA 5 SMA Negeri 14 Bandung เป็นตัวอย่างการวิจัยแบบจำลองการวิจัยนี้ใช้แบบจำลอง Kemmis และ Taggart ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำสามารถส่งเสริมความตระหนักรู้ทางกฎหมายของนักเรียนในฐานะพลเมืองได้ เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักเรียนที่ในตอนแรกส่วนใหญ่มักโดดบตเรียน PKn หรืออีกนัยหนึ่งคือมีความตระหนักด้านกฎหมายต่ำโดยไม่ปฏิบัติตามวินัยของโรงเรียน จึงมีความกระตือรือร้นในการเข้าเรียนบตเรียน PKn มาก รูปแบบการเรียนรู้แบบซีกค้ำยังช่วยให้นักเรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีความอ่อนไหวต่อประเด็นทางสังคมต่างๆ จากนั้นจึงสามารถวางตำแหน่งตนเองในฐานะนักเรียนหรือเป็นพลเมืองของอินโดนีเซียได้

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

จิตตินันท์ บุญสถิรกุล (2563: 130-141) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ Google Classroom การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ วัดการคิดโยนิโสมนสิการของผู้เรียน และประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ Google Classroom การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 20 คน จากภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ Google Classroom มีประสิทธิผลในการฝึกคิดโยนิโสมนสิการ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 87.75/86.33 นอกจากนี้ หลังจากเข้าร่วมการทดลอง ประชากรมีคะแนนแบบทดสอบการคิดโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนยังแสดงความคิดเห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการดูตัวอย่างจริงจากวิดีโอและการได้รับความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบฝึกหัดทันที ช่วยให้พวกเขาเข้าใจและมั่นใจในการใช้การคิดโยนิโสมนสิการได้ดีขึ้น

นครรัฐ โชติพรม (2562: 108-120) ได้ศึกษา การพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้โยนิโสมนสิการ ประเมินทักษะการคิดโยนิโสมนสิการโดยเฉพาะวิธีคิด 10 วิธี และประเมินความคิดเห็นของนักเรียน การวิจัยดำเนินการที่ โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา จังหวัดสระบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 29 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้เรียนจากการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้โยนิโสมนสิการตามแผนการจัดการเรียนรู้ 26 แผน ส่วนใหญ่ผลการเรียนดีเยี่ยม มีทักษะการคิดโยนิโสมนสิการคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 2.60 – 3.00 และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ธนัท อุذن้อย (2558: 71-79) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเรื่องแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียน และสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับก่อนการศึกษา ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังจากศึกษาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างศรัทธาและหลักโยนิโสมนสิการ และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างศรัทธาและหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับสูง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่า ยังมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ สามารถพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการคิด รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมได้ และความคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วยลักษณะการคิด 4 ลักษณะ คือ 1) การคิดอย่างถูกวิธี 2) การคิดเป็นขั้นตอนต่อเนื่องเป็นลำดับ 3) การคิดอย่างมีเหตุผล 4) การคิดมุ่งให้เกิดประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำนั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด มีเหตุผล สามารถวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดปัญหา และหาแนวทางแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์

บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่วิจัย
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย
4. ระยะเวลาในการวิจัย
5. แบบแผนการวิจัย
6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
8. การเก็บรวบรวมข้อมูล
9. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลกอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 13 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 424 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน โรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลกอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เลือกห้องเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการจัดห้องเรียนแบบละความสามารถทางการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อยู่ในห้องเดียวกัน

2. ตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรที่วิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปร 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

2.2.2 ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

2.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ในรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายว่า การหมั้นและการสมรส บิดามารดากับบุตร และ ทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยา

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมจำนวน 12 คาบเรียน

5. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบการวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) (Tuckman, 1999) ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ทดสอบก่อนการทดลอง	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน	ทดสอบหลังการทดลอง
T ₁	X	T ₂

ตาราง 2 แบบแผนการวิจัย

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X แทน การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน จำนวน 3 แผน

6.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

6.3 แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลักษณะการคิดตามลักษณะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ 4 ลักษณะของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนรายชื่อในลักษณะรูบริค (Rubric Scoring) 3 ระดับ จำนวน 2 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 4 ข้อ รวมทั้งหมด 8 ข้อ

6.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale)

7. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

7.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาและเวลา ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตาราง 3 รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวนคาบเรียน
1	การหมั้นและการสมรส	4
2	บิดามารดากับบุตร	4
3	ทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยา	4
รวม		12

ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

7.1.1 ศึกษาหลักการ วิธีสอน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา และผลการเรียนรู้ของรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

7.1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน จำนวน 3 แผน 12 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที องค์ประกอบของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ผลการเรียนรู้ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) เจตคติ 4) ทักษะ/กระบวนการ 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) สมรรถนะสำคัญ 7) สารการเรียนรู้ 8) ภาระงาน/ชิ้นงาน 9) การวัดและประเมินผล 10) กิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอกรณีปัญหา ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน ขั้นที่ 4 สืบหาจุดยืนที่เลือก ขั้นที่ 5 ชัดเภาและดัดแปลงจุดยืน และขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และ ผลลัพธ์ 11) สื่อการเรียนรู้ 12) หนังสืออ้างอิง และ 13) ภาคผนวก ประกอบด้วย 13.1) ใบความรู้ 13.2) ใบงาน และ 13.3) อื่น ๆ

7.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องด้านองค์ประกอบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ ว่าให้ปรับปรุงการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยให้พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหากับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกัน และให้ปรับการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้ภาษาที่กระชับมากขึ้น

7.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งผลการให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้เท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 83 - 89)

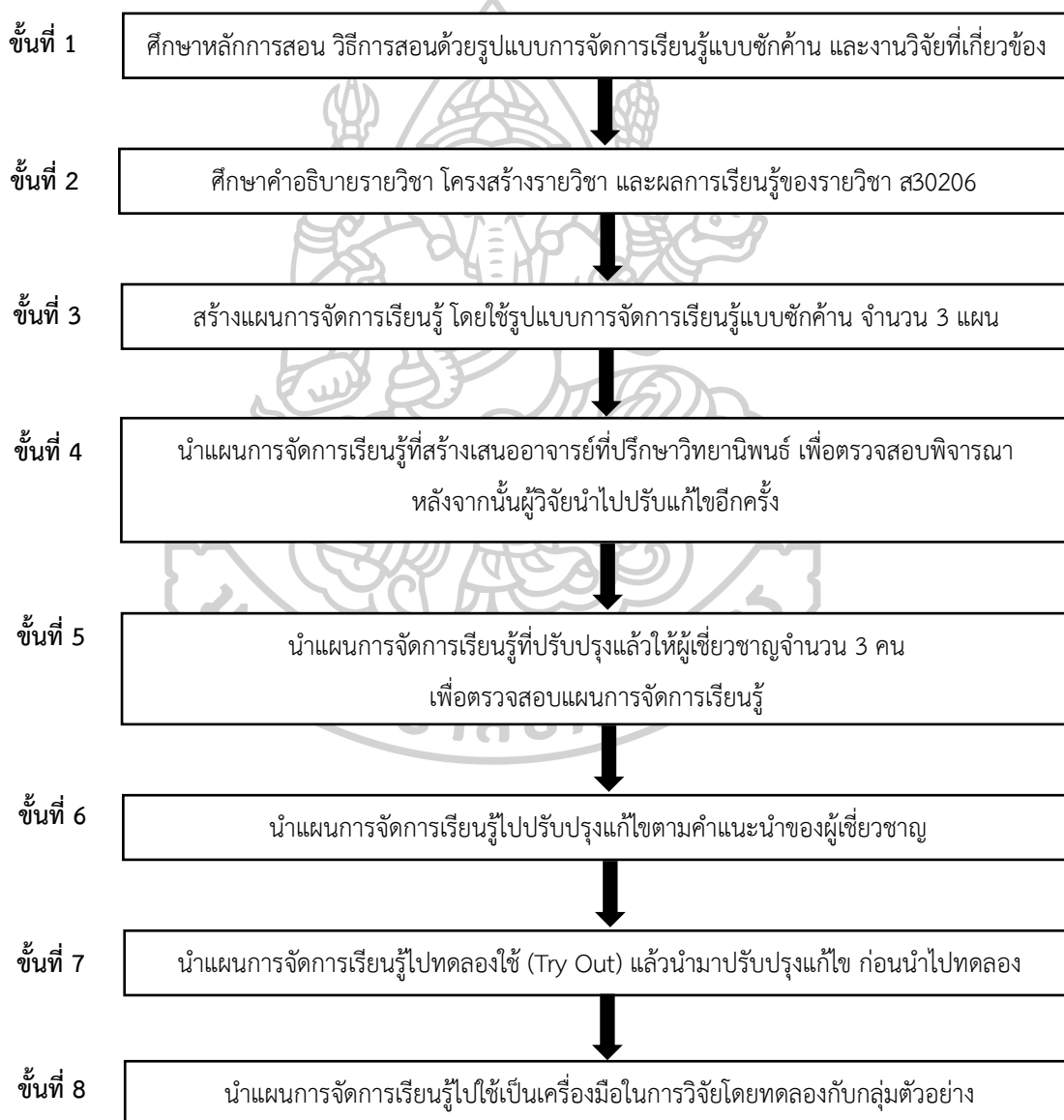
7.1.6 ปรับปรุงการแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเขียนสาระสำคัญให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพิ่มเกณฑ์การประเมินของด้านทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส และ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บิดามารดากับบุตร ไปใช้ทดลองสอน เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความ

เหมาะสม ซึ่งแผนการจัดการเรียนที่นำไปทดลองใช้นั้นสามารถดำเนินการสอนได้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

7.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำนเรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวนำไปใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จากขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำนสามารถสรุปเป็นแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

7.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยหลักกฎหมายว่าด้วยการหมั้นและการสมรส บิดามารดากับบุตร และทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยา แบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีทั้งหมด 30 ข้อ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

7.2.1 ศึกษาหลักการคิด แนวคิด ทฤษฎีในการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือ การวัดผลการศึกษาของ สมนึก ภัททิยธนี (2565: 34-228) เทคนิคการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของ พิชิต ฤทธิจรูญ (2564: 1-290) และ ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เรื่อง การประเมินผลการเรียนรู้สังคมศึกษา ของพิชาติ แก้วพวง (2563: 265-326)

7.2.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา และผลการเรียนรู้ของ รายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้วสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

7.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยวิเคราะห์ข้อสอบตามระดับความรู้ของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (2001) จำนวน 30 ข้อ ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตาราง 4 วิเคราะห์ข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว เพื่อวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยทั้ง 6 ด้าน

ผลการเรียนรู้	ประเภทของข้อสอบ						รวม
	ความจำ	ความเข้าใจ	การประยุกต์ใช้	การวิเคราะห์	การประเมินค่า	สร้างสรรค์	
1. อธิบายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว	2	4	2	3	-	-	11
2. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการใช้บังคับกฎหมายแพ่งของไทย	-	1	-	2	1	-	4
3. สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม	-	1	5	2	1	1	10
4. ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกสิทธิ	-	1	1	1	1	1	5
รวม	2	7	8	8	3	2	30

7.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว จำนวนทั้งหมด 60 ข้อ เพื่อนำไปหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงคัดเลือกข้อสอบที่ได้ค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เหลือ จำนวน 30 ข้อ

7.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ควรออกแบบทดสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยในแต่ละด้านที่กำหนดไว้ และควรปรับภาษาของข้อคำถามให้ชัดเจนมากขึ้น

7.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคุณลักษณะที่ต้องการวัด (ด้านพุทธิพิสัย 6 ระดับ) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

+ 1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1	หมายถึง	แน่ใจข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งผลการให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้เท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ข) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับข้อคำถามและตัวเลือกให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/12 ที่กำลังเรียนภาคเรียนที่ 2 ในปีการศึกษา 2566 และเคยเรียนรายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในปีการศึกษา 2565 เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อคำนวณหาค่าระดับความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป โดยผลการวิเคราะห์ข้อสอบที่ผู้วิจัยเลือกมานั้นมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.27-0.77 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.23 – 0.69 (รายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 90 - 102) ซึ่งเลือกใช้จำนวน 30 ข้อ

7.2.8 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson Formular 20) ซึ่งผลการวิเคราะห์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 (รายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 103 - 105)

7.2.9 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่คัดเลือกไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน

จากขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านสามารถสรุปเป็นแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

7.3 แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ จำนวน 2 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 1) การคิดอย่างถูกวิธี 2) การคิดอย่างมีหลักการ 3) การคิดอย่างมีเหตุผล และ 4) การคิดเร้ากุศล โดยกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนรายข้อในลักษณะของรูบรีค (Rubric Scoring) 3 ระดับ ซึ่งได้ใช้รูปแบบการประเมินตามงานวิจัยของ ธนัท อู๋ดน้อย (2558) ดังตารางที่ 5

ตาราง 5 เกณฑ์การตรวจให้คะแนนความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ (Rubrics)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
1. อุปายมนสิการ (การคิดอย่างถูกวิธี)	สามารถระบุประเด็นปัญหาได้อย่างถูกต้องและอธิบายเหตุผลสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถระบุประเด็นปัญหาได้อย่างถูกต้องแต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถระบุประเด็นปัญหาได้
2. ปถมนสิการ (การคิดอย่างมีหลักการ)	สามารถอธิบายแนวทางในการจัดการหรือรับมือกับปัญหาได้อย่างมีเหตุผลโดยไม่ละเมิดหลักกฎหมายสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด	สามารถอธิบายแนวทางในการจัดการหรือรับมือกับปัญหาได้อย่างมีเหตุผล โดยไม่ละเมิดหลักกฎหมาย แต่ขาดความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด	สามารถอธิบายแนวทางในการจัดการหรือรับมือกับปัญหาได้
3. การณมนสิการ (การคิดอย่างมีเหตุผล)	สามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและ อธิบายเหตุผลสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแต่เหตุผลไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ตาราง 5 เกณฑ์การตรวจให้คะแนนความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ (Rubrics) (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
4. อุปปาทมนสิการ (การคิดเร้ากุศล)	สามารถกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของตนเอง ในทางที่เป็นกุศลได้และสามารถเลือกแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายได้ อย่างถูกต้อง และ เป็นไปได้ โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน	สามารถกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของตนเอง ในทางที่เป็นกุศลได้และสามารถเลือกแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายได้ ถูกต้อง และเป็นไปได้ โดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน	สามารถกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของตนเองได้ แต่ไม่สามารถเลือกแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายได้

ระดับเกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.00 คะแนน หมายถึง ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 คะแนน หมายถึง ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 คะแนน หมายถึง ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับต่ำ

แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

7.3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นคะแนนรูบริก (Rubric Scoring) 3 ระดับ แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาแนวทางการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

7.3.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา และผลการเรียนรู้ของรายวิชา ส30206 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้วสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ 4 ลักษณะของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

7.3.3 สร้างแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์

7.3.4 นำแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า สถานการณ์ที่ใช้ขึ้นควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันและสถานการณ์นั้นต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว และควรปรับภาษาข้อคำถามให้มีความเหมาะสม ชัดเจน สอดคล้องกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

7.3.5 นำแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เป็นรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเท่ากับ 1.00 (รายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 107 - 110)

7.3.6 นำแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะว่า ควรมีการปรับเกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการให้ชัดเจน

7.3.7 นำแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้สำนวนภาษา และพร้อมวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยวิเคราะห์จากสูตรของ Cronbach's Alpha ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 (รายละเอียดในภาคผนวก ข หน้า 111)

7.3.8 นำแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่คัดเลือกไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน

จากขั้นตอนการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซัปดาห์สามารถสรุปเป็นแผนภูมิที่ 4 ดังนี้

แผนภูมิ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

7.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักร้าน โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้าง จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักร้าน มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักร้านที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนให้กับนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ดังนี้

7.4.1 ศึกษาหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

7.4.2 ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักร้าน เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักร้าน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามปลายปิด โดยมีเกณฑ์ประเมิน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การกำหนดค่าระดับความคิดเห็นของข้อความในแบบสอบถาม มีดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ระดับค่าเท่ากับ	5
เห็นด้วยมาก	ให้ระดับค่าเท่ากับ	4
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ระดับค่าเท่ากับ	3
เห็นด้วยน้อย	ให้ระดับค่าเท่ากับ	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ระดับค่าเท่ากับ	1

สำหรับการให้ความหมายของค่าที่ได้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมาย ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00
เห็นด้วยมาก	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49
เห็นด้วยปานกลาง	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49
เห็นด้วยน้อย	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49

7.4.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อคำถามในแต่ละด้านควรเขียนให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน และปรับข้อคำถามให้กระชับมากขึ้น

7.4.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษา (Content Validity) และค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

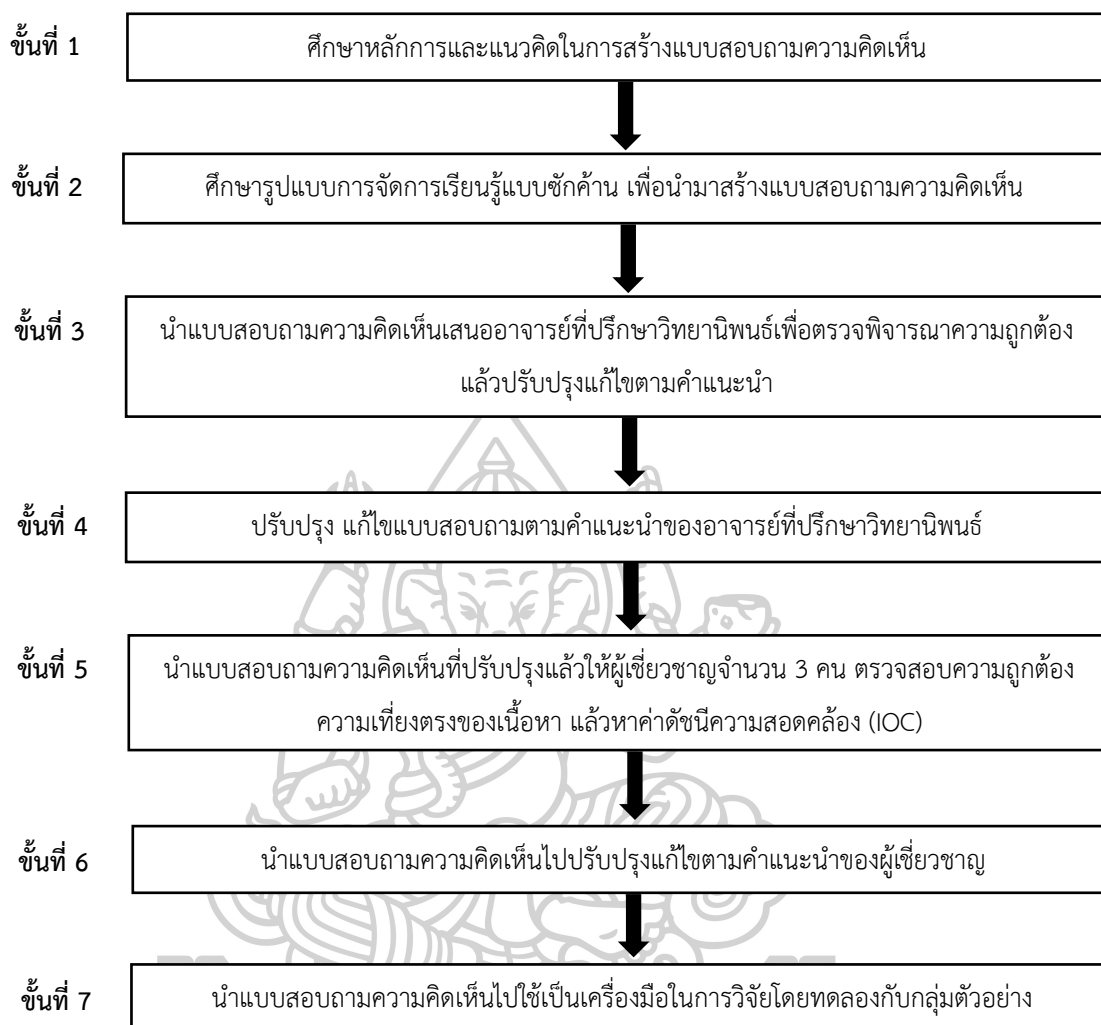
- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามเป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนพฤติกรรมนั้น

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับลักษณะตัวแทนพฤติกรรม (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะตัวแทนพฤติกรรมของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเท่ากับ 1.00 (รายละเอียดภาคผนวก ข หน้า 113 - 114)

7.4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อคำถามในแต่ละประเด็นควรปรับให้มีความกระชับ ชัดเจนมากขึ้น และ ปรับข้อคำถามให้สอดคล้องกับด้านที่ต้องการวัด

7.4.6 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับปรับปรุงแก้ไขไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

จากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านเป็นแผนภูมิที่ 5 ดังนี้

แผนภูมิ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ วิธีการดำเนินการทดลองผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

8.1 ขั้นก่อนการทดลอง

8.1.1 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถการคิดตามหลักโยนิโส มนสิการ และ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน

8.1.2 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน และแนะนำวิธีการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

8.1.3 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน ทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ

8.1.4 ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการก่อนเรียน จำนวน 2 สถานการณ์

8.2 ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 โดยทำการทดลองสอน สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมระยะเวลา 6 สัปดาห์ 12 คาบเรียน ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา (Orientation to the Case)

ครูแนะนำประเด็นปัญหาให้กับนักเรียน โดยการอ่านเรื่องราวประเด็นทางสังคมหรือข่าวจากหนังสือพิมพ์ให้ฟัง การให้ดูข่าวหรือภาพยนตร์ซึ่งแสดงถึงความขัดแย้งด้านคุณค่า หรืออภิปรายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของนักเรียน โรงเรียนหรือชุมชน ซึ่งการนำเสนอปัญหานั้นครูต้องทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหา วิเคราะห์หว่าใครทำอะไร และทำไม หรือมีแง่มุมของปัญหาที่ขัดแย้งกันอย่างไร

ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา (Identifying the Issues)

นักเรียนศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อเท็จจริงเข้าเป็นประเด็นสาธารณะ ระบุค่านิยมที่เกี่ยวข้อง เช่น เสรีภาพในการพูด การปกป้องสวัสดิการทั่วไป โอกาสที่เท่าเทียม รวมไปถึงประเด็นขัดแย้งทางค่านิยมที่เกิดขึ้น และตั้งคำถามนำไปสู่การระบุประเด็นการศึกษา ซึ่งในสองขั้นตอนแรก ไม่มีการขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือแสดงจุดยืน

ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน (Taking a Positions)

นักเรียนแต่ละคนแสดงจุดยืนของตนเอง หลังจากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วตัดสินใจเลือกจุดยืนที่อยู่บนพื้นฐานค่านิยมทางสังคมอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน

ขั้นที่ 4 สำรวจจุดยืนที่เลือก (Exploring the Stances Underlying the Position Taken)

นักเรียนร่วมกันสำรวจค่านิยมที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย จากนั้นพิสูจน์ผลที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ต่อค่านิยมนั้น และชี้แจงถึงความขัดแย้งของค่านิยมโดยการเปรียบเทียบ กำหนด

ลำดับความสำคัญ และยืนยันลำดับความสำคัญของค่านิยมหนึ่งไปอีกค่านิยมหนึ่ง และแสดงให้เห็นถึงการขาดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของค่านิยมที่สอง ในขั้นตอนนี้ครูจะใช้การเผชิญหน้าในขณะที่นักเรียนสำรวจจุดยืนของตน โดยครูจะใช้บทสนทนาแบบโสเครตีส

ขั้นที่ 5 ชัดเกล้าและดัดแปลงจุดยืน (Refining and Qualifying Positions)

นักเรียนรับฟังเหตุผลและการนำเสนอข้อมูลของนักเรียนคนอื่น ซึ่งต้องพิจารณาและคิดตาม หลังจากทบทวนตัวเองว่าเราจะยืนยันอยู่ในจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด แต่บางครั้งครูอาจต้องแจ้งให้นักเรียนย้ำจุดยืนของตน

ขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ (Testing Assumptions about Fact, Definitions and Consequences)

นักเรียนแต่ละกลุ่มทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับความจริงหลังจากที่ดัดแปลงจุดยืนไปแล้วกำหนดและคาดคะเนเกี่ยวกับผลลัพธ์ และสอบสวนซักถามถึงเหตุผลว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่และหลังจากนั้นครูเพิ่มเติมข้อเท็จจริงให้สมบูรณ์

8.3 ขั้นหลังการทดลอง

8.3.1 หลังจากผู้วิจัยสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ จำนวน 2 ข้อ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผลต่อไป

8.3.2 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน เพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากการสอบถามมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน จากแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบค่าที่ แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนโดยใช้รูปแบบการ

จัดการเรียนรู้แบบซีก้าน จากแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ใช้สถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ในการแปลความหมายของแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.00 คะแนน หมายถึง ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 คะแนน หมายถึง ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 คะแนน หมายถึง ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับต่ำ

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ได้คำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

ในการแปลความหมายของแบบสอบถามความคิดเห็น ใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00
เห็นด้วยมาก	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49
เห็นด้วยปานกลาง	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49
เห็นด้วยน้อย	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ โดยมีรายละเอียดในแต่ละตอน ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

ผลการศึกษาความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ จำนวน 2 ข้อ ดังตารางที่ 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน

ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	T	p
ก่อนเรียน	39	24	10.26	2.79	-12.88*	0.00
หลังเรียน	39	24	15.97	2.90		

$p^* \leq .05$

จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่า คะแนนความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (M = 15.97, S.D. = 2.90) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (M = 10.26, S.D. = 2.79) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน

ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ	คะแนนเต็ม (เฉลี่ย)	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
		M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่	M	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
การคิดอย่างถูกวิธี	3	1.45	0.52	ต่ำ	1	2.18	0.47	ปานกลาง	1
การคิดอย่างมีหลักการ	3	1.19	0.32	ต่ำ	3	1.85	0.45	ปานกลาง	4
การคิดอย่างมีเหตุผล	3	1.18	0.35	ต่ำ	4	2.03	0.50	ปานกลาง	2
การคิดเร็วถูกต้อง	3	1.21	0.41	ต่ำ	2	2.00	0.51	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมแต่ละด้าน		1.26	0.42	ต่ำ		2.01	0.49	ปานกลาง	

จากตารางที่ 7 พบว่า ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M= 2.01, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การคิดอย่างถูกวิธี (M = 2.18, S.D. = 0.47) การคิดอย่างมีเหตุผล (M = 2.03, S.D. = 0.50)

การคิดเร้ากุศล ($M = 2.00$, $S.D. = 0.51$) และ การคิดอย่างมีหลักการ ($M = 1.85$, $S.D. = 0.45$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว จำนวน 39 คน ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตาราง 8 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน

ผลการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย M	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	T	p
ทดสอบก่อนเรียน	39	30	13.26	4.20	17.20*	0.00
ทดสอบหลังเรียน	39	30	18.79	3.90		

$p^* \leq .05$

จากตารางที่ 8 สรุปได้ว่า คะแนนผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($M = 18.79$, $S.D. = 3.90$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($M = 13.26$, $S.D. = 4.20$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน จำนวน 39 คน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์

ของการจัดการเรียนรู้ และเรียงลำดับเป็นรายชื่อ โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลสรุปของการวิเคราะห์มาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 9

ตาราง 9 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน

ความคิดเห็น	M	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับที่
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านช่วยฝึกให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน	4.62	0.59	มากที่สุด	2
2. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.62	0.63	มากที่สุด	2
3. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง โดยใช้เหตุและผล	4.77	0.48	มากที่สุด	1
รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.67	0.43	มากที่สุด	(3)
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้				
4. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	4.92	0.27	มากที่สุด	1
5. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.74	0.55	มากที่สุด	3
6. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียน	4.79	0.57	มากที่สุด	2
รวมด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้	4.82	0.40	มากที่สุด	(1)
ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้				
7. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดและแสดงเหตุผลได้อย่างอิสระ	4.67	0.53	มากที่สุด	2

ตาราง 9 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน (ต่อ)

ความคิดเห็น	M	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับที่
8. การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกและตัดสินใจในการลงมือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล	4.67	0.58	มากที่สุด	2
9. การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล	4.79	0.47	มากที่สุด	1
รวมด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้	4.71	0.39	มากที่สุด	(2)
รวมทั้งหมด	4.73	0.35	มากที่สุด	

จากตารางที่ 9 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.73$, $S.D. = 0.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่หนึ่ง ($M = 4.82$, $S.D. = 0.40$) รองลงมา ได้แก่ ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่สอง ($M = 4.71$, $S.D. = 0.39$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย ($M = 4.67$, $S.D. = 0.43$) ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับได้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ($M = 4.92$, $S.D. = 0.27$) การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียน ($M = 4.79$, $S.D. = 0.57$) และการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($M = 4.74$, $S.D. = 0.55$) ตามลำดับ

ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับได้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล ($M = 4.79$, $S.D. = 0.47$) การจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่านส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดและ

แสดงเหตุผลได้อย่างอิสระ ($M = 4.67, S.D. = 0.53$) และการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกและตัดสินใจในการลงมือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล ($M = 4.67, S.D. = 0.58$) ตามลำดับ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับได้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง โดยใช้เหตุและผล ($M = 4.77, S.D. = 0.48$) การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านช่วยฝึกให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน ($M = 4.62, S.D. = 0.59$) และการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านช่วยฝึกให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน ($M = 4.62, S.D. = 0.53$) ตามลำดับ

จากการบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มองสถานการณ์ตามความเป็นจริง ตลอดจนเคารพความเห็นต่างของผู้อื่น ซึ่งบางครั้งในการซีก้านระหว่างนักเรียนกับนักเรียน จะมีการโต้เถียงกัน อันเนื่องมาจากความเห็นต่างของบุคคล หรือเกิดข้อขัดแย้งในตนเอง เช่น ในการพิจารณาคดีอุทลุม ซึ่งเป็นคดีที่บุตรไม่สามารถฟ้องร้องบุพการีได้ นักเรียนจะเกิดความขัดแย้งในตนเองขึ้นในเรื่องของจารีตกับหลักกฎหมายนั่นเอง ซึ่งนักเรียนจะพยายามพิจารณาความคิดของตนเองในขณะที่เดียวกันก็จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหา สถานการณ์ที่ครูนำเสนอ เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน และเป็นเหตุการณ์ที่ทันสมัย นักเรียนจึงมีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาข้อมูล และร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและจุดยืนของตนเอง ซึ่งส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปในทางที่ดี แต่ในขณะที่เดียวกันมีนักเรียนบางคนที่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น อาจเนื่องจากมีความเห็นต่างกับเพื่อน และบุคลิกภาพส่วนตัว ครูจึงใช้วิธีการชวนสนทนาประเด็นนั้น และให้นักเรียนช่วยแสดงความคิดเห็นของตน และครูจะช่วยเสริมความคิดเห็นของนักเรียนในทางบวก จากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ในคาบถัด ๆ ไป วิธีนี้สามารถช่วยกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ โดยมียัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/12 จำนวน 39 คน โรงเรียนอุตรดิตถ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เลือกห้องเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการจัดห้องเรียนแบบละความสามารถทางการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อยู่ในห้องเดียวกัน โดยการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest – Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน ที่ผ่านการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีเท่ากับ 1.00 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.27-0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.23-0.69 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9 3) แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว เป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนรายข้อ ในลักษณะรูบริก (Rubric Scoring) 3 ระดับ โดยวัดความสามารถ 4 ด้าน ประกอบด้วย คิดถูกวิธี คิดอย่างมีหลักการ คิดอย่างมีเหตุผล และ คิดเร้ากุศล จำนวน 2 สถานการณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 สำหรับการ

วิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent) ทั้งนี้ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน โดยภาพรวมและในรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้ เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านนั้น มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน และกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางการคิดของนักเรียน โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง หรือค่านิยมของตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบซีก้านสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการได้ อันประกอบไปด้วยความคิด 4 ลักษณะ ได้แก่ คิดถูกวิธี คิดตามหลักการ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดเร้ากุศล กล่าวคือ ชี้แนะเสนอกรณีปัญหาและขั้นระบุประเด็นปัญหา ในขั้นนี้เป็นการฝึกให้นักเรียนได้รับรู้ข้อเท็จจริง ฝึกวิเคราะห์และระบุประเด็นปัญหาจากการรับรู้เรื่องราวผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผลตามสภาพความเป็นจริง โดยครูอาจให้นักเรียนดูข่าว

สารคดี หรือ ภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น สารคดี เรื่อง สิทธิเรา(ไม่)เท่าเทียม ประเด็นสิทธิเพศหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ปัญหาจากการรับรู้เรื่องราวได้อย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การระบุประเด็นการศึกษา ชั้นแสดงจุดยืน ในขั้นนี้เป็นการฝึกให้นักเรียนอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนค้นคว้าหาข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองได้ โดยผู้เรียนจะใช้การอภิปรายเพื่อเลือกจุดยืนที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมอันดีของสังคม และยึดมั่นความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สำคัญ โดยการพิจารณาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา เช่น ความไม่เท่าเทียมของกฎหมายการสมรสในประเทศไทย ว่าท้ายที่สุดแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมายการสมรสในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร ชั้นสำรวจจุดยืนที่เลือก เป็นการฝึกให้นักเรียนสามารถนำความรู้ หลักการ แนวคิดจากการศึกษาค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยปรับให้เข้ากับบริบทของตนได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาที่พบเจอได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูจะสนทนาและใช้คำถามกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนพิจารณาความคิดเห็นของตนเองอย่างถี่ถ้วน เช่น ประเด็นการสมรสเท่าเทียม ในกรณีที่นักเรียนเลือกจุดยืนต้องการเปลี่ยนกฎหมายการสมรส ครูอาจจะใช้คำถามดังนี้ 1) เพราะเหตุใด นักเรียนเห็นว่าควรเปลี่ยนกฎหมายการสมรส 2) หากเกิดการแก้ไขกฎหมายสมรส นักเรียนคิดว่าส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร 3) ประโยชน์ของการแก้ไขกฎหมายสมรส คืออะไร และ 4) การแก้ไขกฎหมายสมรส จะละเมิดสิทธิของชายหญิง หรือไม่ อย่างไร ซึ่งการใช้คำถามนั้นต้องเป็นไปเพื่อสนับสนุนในจุดยืนที่นักเรียนเลือก ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องรักษาบรรยากาศทางการเรียนรู้ โดยเคารพทุกความคิดเห็นหลีกเลี่ยงการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียน รวมทั้งช่วยพิจารณาว่าประเด็นต่าง ๆ ได้รับการสำรวจอย่างละเอียดแล้ว ชั้นขัดเกลาและดัดแปลงจุดยืน ในขั้นนี้เป็นการฝึกการพิจารณาโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ซึ่งในขั้นตอนนี้ครูต้องทำให้นักเรียนมีความต่อเนื่องของความคิด เพื่อที่ความคิดหรือแนวความคิดหนึ่ง ๆ จะถูกดำเนินไปสู่การสรุปเชิงตรรกะก่อนที่การโต้แย้งอื่นจะเริ่มขึ้น โดยนักเรียนจะรับฟังเหตุผลและการนำเสนอข้อมูลของนักเรียนคนอื่น ซึ่งนักเรียนจะต้องพิจารณาและคิดตามที่นักเรียนคนอื่นนำเสนอเพื่อให้ได้มาซึ่งจุดยืนของตนว่าจะยืนยันจุดยืนเดิม หรือเปลี่ยนแปลงจุดยืน และชั้นการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ เป็นการฝึกให้นักเรียนพิจารณาตามความน่าเชื่อถือของข้อมูลข้อเท็จจริงของหลักกฎหมาย ผ่านกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ตลอดจนสามารถคิดหาแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย และสามารถปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกกลืนหรือกลืน

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำนดังที่กล่าวมาแล้ว ถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้กระบวนการกลุ่มที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนการให้ความเคารพทุกความคิดเห็น และส่งเสริมความมั่นใจของตนเองให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วณิช สุธาร์ตน์ (2547: 122) กล่าวว่า โยนิโสมนสิการ เป็นการคิดที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา เป็นความคิดอยู่ในระดับที่เหนือความเชื่อหรือศรัทธาเนื่องจากผู้คิดได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างเป็นอิสระ อย่างมีระบบ คิดอย่างวิเคราะห์เป็นวิธีการสำคัญสำหรับการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์เป็นอิสระทำให้บุคคลเข้าใจชีวิตตามสภาพความเป็นจริงที่แท้จริงและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง สังคม และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของกิตติ พัฒนตระกูลสุข (2542) ที่อธิบายว่าหลักโยนิโสมนสิการ คือการสอนให้รู้จักคิดเป็น คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดในทางที่จะเข้าถึงความจริงทั้งหลาย คิดในทางที่จะทำให้รู้จักใช้สิ่งทั้งหลายให้เกิดประโยชน์

นอกจากนี้ผลการวิจัยความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคิดถุภวิธ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้ำนทั้ง 6 ขั้นตอนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการนำเสนอกรณีปัญหา ที่นักเรียนจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์อย่างตรงไปตรงมา สมเหตุสมผลตามสภาพความเป็นจริง ระบุประเด็นปัญหา การค้นคว้าหาข้อมูลที่ถูกต้อง นำเชื่อถือและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการอภิปราย โต้แย้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งจุดยืนของตนเอง ตลอดจนการเคารพความเห็นต่างของผู้อื่น และการกำหนดเป้าหมายของตน มีแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยไม่ละเมิดและลิดรอนสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้อย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้นักเรียนมีความคิดถุภวิธ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในด้านการคิดถุภวิธมีคะแนนสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2548) ได้กล่าวว่า การคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ การคิดถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคิดมีหลักการ อาจเป็นเพราะนักเรียนยังขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิตค่อนข้างมาก เมื่อประสบกับสถานการณ์ที่ไม่เคยพบเจอ จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถที่จะนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สังคมของนักเรียนและการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน จึงมีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ค่านิยมจารีต ประเพณี ตลอดจนหล่อหลอมบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป จึงส่งผลให้นักเรียนยังไม่กล้า

ตัดสินใจ คิดเปลี่ยนแปลง หรือคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมได้ ซึ่งในบางครั้งนักเรียนไม่คิดแก้ไขปัญหาคิดที่จะยอมรับเรื่องราวที่เกิดขึ้นแทนแม้ตนเองจะได้รับผลกระทบก็ตาม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝน การคิดอย่างมีหลักการมากขึ้น เพราะจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถที่จะดำเนินชีวิตและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยที่ไม่ถูกลิดรอนสิทธิและในขณะเดียวกันการกระทำนั้นต้องไม่ละเมิดและลิดรอนสิทธิของผู้อื่นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า สังคมกำหนดคน และคนส่วนใหญ่จะถูกสังคมกำหนดเพราะว่าสังคมจะหล่อหลอมชีวิตของบุคคล แต่ละชีวิตด้วยเหตุปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอก คนที่มีโยนิโสมนสิการ นอกจากจะสามารถใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมภายนอกได้เป็นอย่างดีแล้ว กลับเป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมและกำหนดวิถีสังคมได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัท อุตุน้อย (2558: 71-79) ที่ศึกษาความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเรื่องแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่านมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีการใช้กระบวนการกลุ่มในการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง และการอภิปรายกลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและจุดยืนของตนเอง ส่งผลทำให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้รู้จักคิด มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตลอดจนยอมรับและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 ชี้นำเสนอกรณีปัญหา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ครูได้นำเสนอประเด็นปัญหาให้กับนักเรียน โดยการให้ดูข่าว สารคดี หรือภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น สารคดี เรื่องสิทธิเรา(ไม่)เท่าเทียม ประเด็นสิทธิเพศหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ปัญหาจากการรับรู้เรื่องราวผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผลตามสภาพความเป็นจริง โดยครูจะให้ให้นักเรียนอธิบาย แสดงความคิดเห็นจากที่นักเรียนรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นระบุประเด็นปัญหา นักเรียนได้ฝึกการค้นคว้ารวบรวมข้อเท็จจริง ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสารคดีที่ได้รับชม เพื่อนำไปสู่การระบุประเด็นการศึกษา ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน ในขั้นตอนนี้ นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

โดยครูได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน คละตามความสามารถ และได้ฝึกทักษะการสืบค้นคว้าหาข้อมูล การใช้เหตุผล โดยการอภิปรายเพื่อเลือกจุดยืนที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมอันดีของสังคม และยึดมั่นความยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ โดยการพิจารณาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา เช่น ความไม่เท่าเทียมของกฎหมายการสมรสในประเทศไทย ว่าทำที่สุดแล้ว นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการแก้ไขกฎหมายการสมรสในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

ขั้นที่ 4 สํารวจจุดยืนที่เลือก ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกใช้ความคิดแสดงเหตุผล โดยการอภิปรายเพื่อสร้างข้อสรุปของกลุ่ม ผ่านกระบวนการถามของครู เช่น ในกรณีที่นักเรียนเลือกจุดยืนต้องการเปลี่ยนกฎหมายการสมรส ครูอาจจะใช้คำถามดังนี้ 1) เพราะเหตุใด นักเรียนเห็นว่าควรเปลี่ยนกฎหมายการสมรส 2) หากเกิดการแก้ไขกฎหมายสมรส นักเรียนคิดว่าจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร 3) ประโยชน์ของการแก้ไขกฎหมายสมรส คืออะไร และ 4) การแก้ไขกฎหมายสมรส จะละเมิดสิทธิของชายหญิง หรือไม่ อย่างไร ซึ่งการใช้คำถามนั้นต้องเป็นไปเพื่อสนับสนุนในจุดยืนที่นักเรียนเลือก สิ่งที่สำคัญในขั้นตอนนี้ครูจะต้องรักษาบรรยากาศทางการเรียนรู้ โดยเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน ไม่กดดันนักเรียนหรือเร่งรัดให้ตอบคำถาม เคารพทุกความคิดเห็น หลีกเลียงการประเมินความคิดเห็นของนักเรียน รวมทั้งช่วยพิจารณาว่าประเด็นต่าง ๆ ได้รับการสำรวจอย่างละเอียดแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545 อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ ไทยพงษ์, 2561: 45-48) กล่าวว่า การตั้งคำถามแบบโสเครติสมีเป้าหมายหลักคือเพื่อท้าทายผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบจากการคิด จนกว่าจะได้คำตอบที่สมบูรณ์และถูกต้อง ขั้นที่ 5 ชัดเกล้าและดัดแปลงจุดยืน เป็นขั้นที่นักเรียนรับฟังเหตุผลและการนำเสนอข้อมูลของนักเรียนคนอื่น ซึ่งนักเรียนจะต้องพิจารณาและคิดตามทีนักเรียนคนอื่นนำเสนอ เพื่อให้ได้มาซึ่งจุดยืนของตนเองว่าจะยืนยันจุดยืนเดิม หรือเปลี่ยนจุดยืน และขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ ขั้นนี้นักเรียนจะร่วมกันพิจารณาจุดยืนหรือทดสอบสมมติฐานที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นว่ายังคงเลือกในจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด ผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจอย่างเป็นระบบมีเหตุผล ตลอดจนร่วมกันอภิปรายเพื่อค้นหาแนวทางในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ผันผวนนี้ได้อย่างมีความสุขและสามารถปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกกีดรอนสิทธิ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce, Weill, & Calhoun (2009: 306-319) ที่มุ่งจัดการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของสังคมที่ผู้คนมีความแตกต่างกันในด้านมุมมองและค่านิยม ซึ่งการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นพลเมืองทุกคนต้องสามารถพูดคุยและเจรจากันเพื่อหาความสำเร็จของความแตกต่างนั้นได้ ซึ่งนักเรียนควรมีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นสาธารณะได้อย่างมี

เหตุผล มีจุดยืนที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเรื่องยุติธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนี้ได้

อนึ่ง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำนเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถศึกษา สืบค้นในประเด็นที่ตนเองสนใจ ตลอดจนนำองค์ความรู้ที่ได้นั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ชัยบรรณาลัย (2564: 1-12) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีกค้ำนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลวิจัยพบว่า คะแนนผลการเรียนรู้โดยเฉลี่ยหลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ นอกจากนี้ คะแนนผลการเรียนรู้โดยเฉลี่ยหลังการทดลองยังสูงกว่าในกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉวีวรรณ เกษทองมา (2563: 89-104) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบซีกค้ำนต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิทธิมนุษยชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบซีกค้ำนและการเรียนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิทธิมนุษยชน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในลำดับที่หนึ่ง โดยมีความเห็นว่า การจัดการเรียนรู้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและนักเรียนกับครู กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนทางการคิด กล้าแสดงออก และเชื่อมั่นในตนเอง จากการวิเคราะห์ และอภิปรายเพื่อหาจุดยืนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มคอนสตรัคติวิซึม (ทิตนา แชมมณี, 2556:96-98; วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล, 2564: 10-11) กล่าวว่า ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ซับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น ส่วนในด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ โดยมีความเห็นว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดและแสดงเหตุผลได้อย่างอิสระ โดยผ่านการพิจารณาตามความเป็นจริง วิเคราะห์สถานการณ์ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ นักเรียนอาจตระหนักถึงความสำคัญว่าในการดำเนินชีวิตนั้นทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาได้ แต่หากเกิดปัญหาขึ้นแล้ว เราจะมีวิธีการรับมือกับปัญหานั้นหรือแก้ไขปัญหานั้นอย่างถูกต้องและเหมาะสมได้อย่างไร จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551) ที่กล่าวถึงโยนิโสมนสิการว่า เมื่อใดที่เด็กมีโยนิโสมนสิการแท้จริงแล้ว เด็กจะสามารถเอาประโยชน์ได้จากทุกสิ่งทุกอย่างแม้จากสิ่งที่เลวร้ายที่สุด และสุดท้ายได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความเห็นว่า ในการจัดการเรียนรู้นั้น ข้อจำกัดที่พบคือ นักเรียนมีเวลาในการสืบค้นข้อมูลอย่างจำกัดตลอดจนบางประเด็นเมื่อมีการซักค้ำนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและจุดยืนที่เลือก นักเรียนจะมีการโต้เถียงกัน อันเนื่องมาจากความเห็นต่างของบุคคล หรือเกิดข้อขัดแย้งในตนเอง เช่น ในการพิจารณาคดีอุทุม ซึ่งเป็นคดีที่บุตรไม่สามารถฟ้องร้องบุพการีได้ นักเรียนจะเกิดความขัดแย้งในตนเองขึ้นในเรื่องของจารีตกับหลักกฎหมายนั่นเอง ซึ่งนักเรียนจะพยายามพิจารณาความคิดของตนเอง ในขณะเดียวกันก็จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดตามหลักโยนิโสมนสิการได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักค้ำน ที่มีต่อความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซักค้ำนนั้นได้ส่งเสริมความสามารถในการคิดพัฒนาความคิดของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งในประเด็นเนื้อหาที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นควรเป็นประเด็นปัญหาสาธารณะ ท้นต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน และเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจให้แก่ นักเรียน

1.2 จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซักค้ำนนั้น ครูจำเป็นต้องมีทักษะในการตั้งคำถามและใช้คำถาม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล ซึ่งครูอาจจะต้องเตรียมคำถามให้มากพอที่จะกระตุ้นความรู้ของนักเรียนได้

1.3 จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซักค้ำนนั้น ประเด็นปัญหาที่ครูนำมาเสนอนั้นควรเป็นเรื่องที่นักเรียนมีพื้นฐานความรู้มากพอสมควรที่จะสนับสนุนให้นักเรียนสร้าง

องค์ความรู้ แสดงความคิดเห็น และร่วมอภิปรายได้อย่างมีเหตุผล แต่หากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่นักเรียนยังขาดประสบการณ์อยู่มาก ครูจึงจำเป็นต้องเตรียมเอกสาร แหล่งข้อมูลให้มากพอ เพื่อให้นักเรียนจะได้สะดวกในการสืบค้นข้อมูลในการเรียนรู้

1.4 จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซีกค่านนั้น ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและนักเรียนกับครู ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น และในขณะเดียวกันต้องเคารพความเห็นต่างของนักเรียนคนอื่นด้วย

1.5 จากการวิจัยพบว่า ในการสนทนาซักถาม หรืออภิปรายร่วมกันนั้นต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร ครูต้องช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างต่อเนื่องแต่ไม่กดดันเกินไป เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาประเด็นปัญหาอย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของนักเรียน เช่น ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ตลอดจนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค่าน เพื่อพัฒนาความสามารถในการสืบค้นข้อมูล และการตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

รายการอ้างอิง

- Anderson, L., Krathwohl, D., & Airasian, P. (2001). *Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Adison Wesley Longman.
- Cascio, J. (2020). Facing the Age of Chaos. Retrieved from <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>
- Jasmeet kaur Tandon, T. H. M. (2021). Jurisprudential Inquiry Model of Teaching: A Steam of Education for Enhancing Social Maturity Among High School Students. *The International Journal of Indian Psychology*, 9(4), 1431-1437. doi: 10.25215/0904.135
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2009). *Models of Teaching* (8 th ed.). Boston: Allyn&Bacon is an imprint of Pearson.
- Robby Xandria Mustajab, D. I. M. (2020). Application of Jurisprudential Inquiry Model Through PKn Learning to Grow Student Law Consciousness as Citizens. *Jurnal Civicus*, 20(2), 17-24. doi:<https://doi.org/10.17509/civicus.v20i2.45475>
- Willkomm, A. C. (2019). 4 WAYS TO BOOST YOUR ADAPTABILITY SKILLS. Retrieved from <https://drexel.edu/graduatecollege/professional-development/blog/2019/September/4-ways-to-boost-your-adaptability-skills/>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. Retrieved from <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/1.-พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ-พ.ศ.2542-ฉ.อ.พ.เดท.pdf>
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2558). เทคนิคการใช้คำถาม. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 49, 95-106.
- คมสันต์ หลาวเหล็ก. (2558). การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงอนาคตและคุณลักษณะนักคิดเชิงอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนซีก้านร่วมกับเทคนิคการพยากรณ์. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 9(4), 18-27.
- จิตตินันท์ บุญสถิรกุล. (2563). การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ Google Classroom ในการฝึก

- การคิดแบบโยนิโสมนสิการ. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 2(35), 130-141.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2540). *พระบรมราโชวาท*. Retrieved from <http://www.kingrama9.chula.ac.th/kings-guidance/167/>
- ฉวีวรรณ เกษทองมา. (2563). ผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบชั๊กค้ำต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิทธิมนุษยชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(1), 89-104.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: แคนแฟกซ์ อินเทอร์เน็ตคอปเปอร์เรชั่น.
- ทศนา เขมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนัท อุดน้อย. (2558). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเรื่องแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างครีธา และโยนิโสมนสิการ*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- นครรัฐ โชติพรหม. (2562). การพัฒนาทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 9(2), 108-120.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *ขอบฟ้าแห่งความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัมรินทร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *จัดระเบียบสังคม ตามคตินิยมแห่งสังฆะ*.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *การดูแลสุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 16 Ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เอส. อาร์. ฟรินดิง แมส โปรดัก.
- พระอธิการกิตติศักดิ์ สุธีโร. (2561). โยนิโสมนสิการ: หลักการคิดที่เหมาะสมกับคนไทยในยุค 4.0. *วารสารพุทธศิลป์กรรม*, 1(2), 87-100.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา = Science of Social Studies Learning Management*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิจรูญ (2564). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พิทักษ์ชัย บรรณาลัย. (2564). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบชั๊กค้ำที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอิทธิพลของสื่อและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

- มัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(4), 1-12.
doi:10.14456/educu.2021.70
- มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ. (2555). *การคิดและการสอนเพื่อพัฒนาการคิด*. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/201543>
- มารุต พัฒนาผล. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มการเรียนรู้คิด*. Retrieved from http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/Cognitive%20Theory_1597201266.pdf
- โรงเรียนอุดรดิตถ์. (2566). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอุดรดิตถ์ พุทธศักราช 2566*. อุดรดิตถ์: อัดสำเนา.
- ลักขณา สรีวัฒน์. (2549). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วนิช สุธารัตน์. (2547). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วศิน อินทสระ. (2554). *โยนิโสมนสิการ วิธีคิดเพื่อขนะความทุกข์*. สมุทรปราการ: บริษัทขุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด.
- วัชรารณณ์ ประภาสะโนบล. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 11(2), 8-23.
- ศิริลักษณ์ ไทยพงษ์. (2561). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการตั้งคำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของ*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. Retrieved from <http://lib.edu.chula.ac.th/IWEBTEMP/25640713/8421419152317597.PDF>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022*. Retrieved from <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. Retrieved from https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/583
- สมนึก ภัททิยธนี. (2565). *การวัดผลการศึกษา*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2559). *ข่าวรอบรู้: ผลการวิจัยชี้เด็กไทยคะแนนสอบดี จะมีทักษะการคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะน้อย*. Retrieved from <https://knowledgefarm.tsri.or.th/child-policy-forum-i/>
- หทัยชนันท์ กานต์การันยกุล. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการออกแบบทางศิลปะด้วยสมุดร่างภาพตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิลิซึม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ดร. ธนภูมิ พุ่มจันทร์ ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
จังหวัดสมุทรปราการ
3. ดร. ปุณณวัช ทัพธวัช ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส					
1. ผลการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของผลการเรียนรู้ กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของผลการเรียนรู้ กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของจุดประสงค์การ เรียนรู้กับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. ทักษะ/กระบวนการ					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของทักษะ/ กระบวนการกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของคุณลักษณะอัน พึงประสงค์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. สมรรถนะสำคัญ					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของสมรรถนะ สำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
6. สาระการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของสาระการ เรียนรู้กับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. ภาระงาน/ชิ้นงาน					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของภาระงาน/ ชิ้นงานกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส (ต่อ)					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของภาระงาน/ ชิ้นงานกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของภาระงาน/ ชิ้นงานกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและประเมินผล					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
9. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการ จัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการ จัดการเรียนรู้กับลำดับขั้นตอนชัดเจนและสัมพันธ์ ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการ จัดการเรียนรู้กับการพัฒนาความสามารถทางการคิด ตามหลักโยนีโสมนสิการ	+1	+1	+1	3.00	1.00
10. สื่อการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของสื่อการเรียนรู้ กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั่นและการสมรส (ต่อ)					
11. หนังสืออ้างอิง - ความเหมาะสมและสอดคล้องของหนังสืออ้างอิง กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บิดามารดากับบุตร					
1. ผลการเรียนรู้ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของผลการเรียนรู้ กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของผลการเรียนรู้ กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของจุดประสงค์การ เรียนรู้กับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. ทักษะ/กระบวนการ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของทักษะ/ กระบวนการกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของคุณลักษณะอัน พึงประสงค์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. สมรรถนะสำคัญ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของสมรรถนะ สำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
6. สาระการเรียนรู้ - ความเหมาะสมและความสอดคล้องของสาระการ เรียนรู้กับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บิดามารดากับบุตร (ต่อ)					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของสาระการเรียนรู้ กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. ภาระงาน/ชิ้นงาน					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของภาระงาน/ ชิ้นงานกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของภาระงาน/ ชิ้นงานกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของภาระงาน/ ชิ้นงานกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและประเมินผล					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
9. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการ จัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการ จัดการเรียนรู้กับลำดับขั้นตอนชัดเจนและสัมพันธ์ ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการ จัดการเรียนรู้กับการพัฒนาความสามารถทางการคิด ตามหลักโยนิโสมนสิการ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค่าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง บิดามารดากับบุตร (ต่อ)					
10. สื่อการเรียนรู้ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของสื่อการเรียนรู้ กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
11. หนังสืออ้างอิง - ความเหมาะสมและสอดคล้องของหนังสืออ้างอิง กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยา					
1. ผลการเรียนรู้ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของผลการเรียนรู้ กับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของผลการเรียนรู้ กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของจุดประสงค์การ เรียนรู้กับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. ทักษะ/กระบวนการ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของทักษะ/ กระบวนการกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของคุณลักษณะอัน พึงประสงค์กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5. สมรรถนะสำคัญ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของสมรรถนะ สำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทฤษฎีสินระหว่างสามีและภริยา (ต่อ)					
6. สารการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของสารการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของสารการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. ภาระงาน/ชิ้นงาน					
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของภาระงาน/ชิ้นงานกับสารการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของภาระงาน/ชิ้นงานกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของภาระงาน/ชิ้นงานกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
8. การวัดและประเมินผล					
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับสารการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
9. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของกระบวนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของกระบวนการจัดการเรียนรู้กับลำดับขั้นตอนชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซั๊กค้าน (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ทรัพย์สินระหว่างสามีและภริยา (ต่อ)					
- ความเหมาะสมและสอดคล้องของกระบวนการจัดการเรียนรู้กับการพัฒนาความสามารถทางการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ	+1	+1	+1	3.00	1.00
10. สื่อการเรียนรู้ - ความเหมาะสมและสอดคล้องของสื่อการเรียนรู้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
11. หนังสืออ้างอิง - ความเหมาะสมและสอดคล้องของหนังสืออ้างอิงกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	ข้อใดเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
2	การละทิ้งร้างที่จะเป็นเหตุฟ้องหย่า ต้องมีระยะเวลาเท่าใด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
3	กฎหมายอิสลามใช้สำหรับชาวไทย มุสลิมที่เป็นคู่ความในสี่จังหวัด ชายแดนภาคใต้แทนประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่ว่า ด้วยเรื่องใด (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
4	ข้อใดคือคำจำกัดความของคำว่า “ตะไต้ะยุดิธรรม” (ความจำ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
5	เด็กชายชนิดเกิดจากนายน้อยและนาง น้ำ ซึ่งมีได้สมรสกัน ดังนี้เด็กชายชนิด จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของ นายน้อย ได้โดยวิธีใดบ้าง (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
6	การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์มีผล ตามกฎหมายเมื่อใด (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
7	เหตุผลในข้อใดไม่สามารถฟ้องหย่าได้ (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
8	ข้อใดเป็นการสมรสที่ถูกต้องตาม กฎหมาย (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
9	นายเอหมั้นกับนางสาวบี ภายหลังนางสาวบีไปแต่งงานกับนายซี จากเหตุการณ์ข้างต้น ข้อความต่อไปนี้ข้อใดถูกต้อง (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
10	ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับสินสินสมรส (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
11	เด็กชายแผ่นดิน เกิดจากนายไผ่และนางพลอยแก้ว ซึ่งมีได้สมรสกัน ดังนี้ เด็กชายจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายไผ่ได้โดยวิธีใดบ้าง (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
12	ข้อใดกล่าวถึงเรื่องรับบุตรบุญธรรมไม่ถูกต้อง (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
13	ถ้าชายผิดสัญญาหมั้น หญิงคู่หมั้นมีสิทธิอย่างไร (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
14	จากสถานการณ์ดังกล่าว หากลูกสาวต้องการดำเนินคดีกับบิดาของตนให้ได้รับโทษจะดำเนินการได้อย่างไร (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
15	หากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ที่นำแมวไปปล่อยไม่ใช่บิดา บุคคลในข้อใดที่ลูกสาวสามารถดำเนินการแจ้งความดำเนินคดี โดยไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562 (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
16	ข้อใดกล่าวผิดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
17	นายไพบุลย์หมั้นกับนางสาวมินา ซึ่งมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของนางสาวมินา ด้วยบ้านและที่ดิน 2 ไร่ ในขณะที่นายไพบุลย์และนางสาวมินาคบหากันนั้น นายไพบุลย์แอบคบอยู่กับนางสาวนภาพรซึ่งมีอายุ 20 ปี ต่อมานางสาวนภาพรแต่งงานกับนายไพบุลย์โดยจดทะเบียนสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย อยากทราบว่ากรณีเช่นนี้ การหมั้นของนางสาวมินากับนายไพบุลย์มีผลอย่างไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
18	นายธนาได้ล้มเลิกงานหมั้นกับนางสาวสายฝน เนื่องจากนายธนาได้ถูกญาติของนางสาวสายฝนตำหนิอย่างรุนแรงเพราะฝ่ายชายไม่มีค่าสินสอดทองหมั้นตามที่ตกลงกันไว้กับฝ่ายหญิงโดยยังขาดไปอีกจำนวนหนึ่ง อยากทราบว่านายธนาสามารถถูกฟ้องจากญาติฝ่ายหญิงเพื่อชำระค่าสินสอดทองหมั้นได้หรือไม่ (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
19	นายสมหมายมีสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับนายสิงหามานานกว่า 5 เดือน โดยทราบดีว่าสิงหามีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้ว ภายหลังภรรยาของนายสิงหาจับได้ว่าสามีของตนมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาว จึงต้องการฟ้องร้องต่อศาลให้นายสมหมายยุติการมีความสัมพันธ์กับสามีตน แต่ศาลไม่รับฟ้อง อยากทราบว่าเพราะเหตุใดศาลจึงไม่รับฟ้อง (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
20	นางสาวแก้วใจคบหากับนายมาโนชมานานกว่า 3 ปี วันหนึ่งฝ่ายชายขอฝ่ายหญิงแต่งงานและฝ่ายหญิงตอบรับ จากนั้นฝ่ายชายไปสูขอฝ่ายหญิงจากพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่ของฝ่ายหญิงเรียกค่าสินสอดทองหมั้นเป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท โดยกำหนดระยะเวลาว่า จะต้องหามาให้ได้ภายใน 3 เดือน เมื่อครบกำหนดงานแต่งงานได้มีการจัดเตรียมเสร็จสมบูรณ์ หากแต่ฝ่ายชายมิได้มาปรากฏตัวในพิธีดังกล่าว จากนั้นฝ่ายหญิงไปแจ้งความเอาผิดกับฝ่ายชาย โดยแจ้งให้ฝ่ายชายกลับมาชดใช้ค่าเสียหายในการแต่งงาน อยากทราบว่านายมาโนชจะได้รับโทษหรือไม่ (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
21	นายโชคและนางนวลได้จดทะเบียนสมรสและอยู่กันฉันสามีภรรยาอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นระยะเวลา 2 ปี ต่อมานายโชคได้หายตัวไป จนถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลสูญหาย ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไป 4 ปี นางนวลได้พบรักใหม่กับนายประวิตรและอยู่กันฉันสามีภรรยาจนกระทั่งนายโชคกลับมาทราบเรื่อง อยากทราบว่านายโชคสามารถฟ้องหย่านางนวลได้หรือไม่ เพราะเหตุใด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
22	นายมนูญกับนางทับทิมเป็นสามีภริยากัน ต่อมานายอนันต์บิดาของนางทับทิมได้ยกที่ดิน 1 แปลงให้นางทับทิมโดยทำถูกต้องตามกฎหมาย นางทับทิมได้ทำสัญญาให้นายทักษิณเช่าที่ดินแปลงดังกล่าวนี้มีกำหนดเวลา 30 ปี โดยทำถูกต้องตามกฎหมาย ได้รับค่าเช่าเป็นเงินจำนวน 8 ล้านบาท ต่อมานางทับทิมได้ทำสัญญาให้นายสนิทกู้ยืมเงินดังกล่าวเป็นจำนวนเงิน 4 ล้านบาท เมื่อนายมนูญทราบก็ไม่พอใจที่ไม่ทำการปรึกษาสามีก่อนและทำสัญญาไปโดยลำพัง จึงต้องการฟ้องเพิกถอนการให้เช่าที่ดินและการให้กู้ยืม อยากทราบกนายมนูญสามารถฟ้องเพิกถอนได้หรือไม่ (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
23	คำลักร้อยคอของแดงไปขาย ดำไม่ ต้องรับโทษหากเป็นไปตามข้อใด (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
24	ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับคดีอุทลุม (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
25	นายสมศักดิ์ อายุ 25 ปี เออาของหมั้น ไปหมั้นนายสมชายและสัญญาว่าจะ แต่งงานกัน มีผลทางกฎหมายว่าด้วย ครอบครัวหรือไม่อย่างไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
26	ในกรณีที่คู่รักชายต้องการไปจด ทะเบียนสมรส แต่ไม่สามารถกระทำ ได้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาใดมาก ที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
27	ในกรณีที่เด็กต้องเจอกับความรุนแรง ในครอบครัว และเด็กต้องการใช้ กฎหมายเข้าช่วยเพื่อให้ตนเองหลุด พ้นจากเหตุการณ์ที่พบเจอ นั้น แต่เด็ก ไม่สามารถที่จะกระทำได้ด้วยตนเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ มาตรา 1562 ที่กล่าวว่า “ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดี ไม่ได้...” สะท้อนถึงประเด็นใดมาก ที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
28	“การจดทะเบียนสมรสจะทำได้ต่อเมื่อฝ่ายหนึ่งเป็นชายและฝ่ายหนึ่งเป็นหญิง” จากข้อความข้างต้นในกรณีที่คู่รักเป็นเพศเดียวกันต้องการจดทะเบียนสมรสแต่ไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิที่ควรพึงจะมีในหลายประเด็น ยกเว้นเรื่องใด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
29	หากทุกคนในสังคมเคารพกฎระเบียบและปฏิบัติตามกฎหมายจะส่งผลดีหรือผลเสียต่อประเทศอย่างไร (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
30	“เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้านที่กระทบต่อสมาชิกในหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้านจะเรียกประชุมและให้สมาชิกทุกคนร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นโดยยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญ” หากนักเรียนเป็นผู้นำของหมู่บ้านนี้ นักเรียนจะกระทำแบบนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
31	การกระทำในข้อใดที่ศาลสามารถสั่งถอดถอนการเป็นผู้ปกครองได้ (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
32	บุคคลในข้อใดไม่มีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ถอดถอนความเป็นผู้ปกครองได้ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่มีคุณสมบัติหรือบกพร่องต่อหน้าที่ (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
33	นางสาวสมศรี สาวไทยวัย 27 ปี ต้องการจดทะเบียนสมรสกับนายโจเซฟชาวอังกฤษวัย 30 ปี ซึ่งนางสาวสมศรีและนายโจเซฟจะต้องดำเนินการอย่างไร (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
34	หากนักเรียนอายุ 16 ปี จะสามารถทำการสมรสได้ในกรณีใด (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
35	การกระทำของบุคคลในข้อใดที่ถือว่าการหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
36	นายไพโรจน์หมั้นกับนางสาวปานวาด โดยมอบแหวนทองคำหนัก 1 บาท และสร้อยคอทองคำหนัก 2 บาทให้แก่ฝ่ายหญิงในวันหมั้น ให้เงินแก่บิดามารดาของนางสาวปานวาดไว้เป็นเงิน 200,000 บาท และจะจัดงานสมรสกันอีก 1 เดือนหลังจากวันหมั้น ก่อนวันสมรสนางสาวปานวาดประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์เสียชีวิต นายไพโรจน์สามารถดำเนินการได้ตามข้อใด (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
37	การกระทำที่เป็นเหตุให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงและสามารถบอกเลิกสัญญาหมั้นได้มีหลายประการ ยกเว้นข้อใด (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
38	นายคมสันและนางกันยาเป็นสามีภริยากันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยพื้นฐานนายคมสันเป็นคนรักครอบครัว ดูแลลูกและภริยาอย่างไม่บกพร่องแต่มีนิสัยอารมณ์ร้อนมักจะต่อว่านางกันยาอย่างรุนแรงเป็นประจำ ซึ่งทำให้นางกันเสียใจเป็นอย่างมาก และอยากจะแยกกันอยู่กับนายคมสันเป็นการชั่วคราวแต่นายคมสันไม่ยินยอม หากนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกับนางกันยานักเรียนจะมีวิธีแก้ไขปัญหานี้อย่างไร (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
39	คู่รักคู่หนึ่งมีสินสมรสเป็นมูลค่า 1 ล้านบาท หากสามีต้องการทำพินัยกรรมในส่วนสินสมรสจะสามารถกระทำได้หรือไม่ อย่างไร (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
40	หากสามีมีหนี้ส่วนตัวที่ก่อไว้ก่อนสมรสหรือระหว่างสมรส เจ้าหนี้ได้บังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินส่วนตัวของสามีแล้วแต่ไม่พอ เจ้าหนี้จะมีวิธีการอย่างไรเพื่อจะสามารถบังคับชำระหนี้ได้ครบตามจำนวน (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
41	นายไพศาลต้องการไปจดทะเบียนรับรองเด็กชายวินัยเป็นบุตร จากเหตุการณ์ข้างต้นนายไพศาลต้องไปร้องขอต่อศาลใด (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
42	ผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เรื่องอายุอย่างไร (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
43	การหมั้นในข้อใดสมบูรณ์ตามกฎหมาย (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
44	นายสามารถสาวแปลงเพศ รักใคร่ชอบพอกับนายมงคล ทั้งสองตกลงที่จะอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา ทั้งสองจะสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้หรือไม่ เพราะอะไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
45	ข้อใดควรปลูกฝังให้แกสมาชิกในสังคมประชาธิปไตยมากที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
46	สมศักดิ์ได้ทำการสมรสกับ พิศสมัย และจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายแต่ไม่มีบุตรด้วยกัน ต่อมา สมศักดิ์แอบไปมีภรรยานอกสมรสชื่อ สุนิศา และมีบุตรด้วยกันหนึ่งคน ชื่อ วนิดา เป็นบุตรนอกสมรสของสมศักดิ์ กับสุนิศาหากสมศักดิ์ต้องการให้ วนิดาเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตน ต้องทำอย่างไร (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
47	นายคมสันต์ อายุ 4- ปี รับ ด.ญ ลูก นก อายุ 14 ปี เป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาลูกนกเสียชีวิต ลูกนกมีเงินฝาก ในธนาคาร 5 หมื่นบาท นายคมสันต์ มีสิทธิรับมรดกของลูกนกหรือไม่ (ประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
48	การปฏิบัติตนตามบทบาทของพลเมืองดีในข้อใดที่มีผลต่อความเรียบร้อยเรียบร้อยของสังคม (ประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
49	นักเรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างไร (ความคิดสร้างสรรค์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
50	หากนักเรียนเห็นว่าคนในครอบครัวไปปฏิบัติตามกฎจราจรนักเรียนจะทำอย่างไร (ความคิดสร้างสรรค์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
51	นายนพพรปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เขาปฏิบัติตามข้อใด (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
52	ข้อใดถือว่า เป็นการทำผิดจารีตหรือกฎศีลธรรม (ความเข้าใจ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
53	หลักธรรมของศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามที่มีความสอดคล้องกันในเรื่องความยุติธรรมนั้น ถ้าสมาชิกในสังคมนำไปปฏิบัติจะเกิดผลดีในด้านใด (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
54	หลักธรรมของพระพุทธศาสนา ข้อใดส่งผลให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (การประยุกต์ใช้/การนำไปใช้)	+1	+1	+1	3.00	1.00
55	ถ้าประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพภายในขอบเขตและปฏิบัติตามกฎหมาย จะส่งผลดีในข้อใดมากที่สุด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
56	นายแดงทะเลาะกับนางสาวภรรยาแล้วบังคับให้นางสาวแก้ผ้าวิ่งออกไปนอกบ้านโดยขู่ ว่า ถ้าไม่กระทำจะถูกทำร้าย การกระทำของนายแดงละเมิดนางสาวเรื่องใด (การวิเคราะห์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วย
ครอบครัว (ต่อ)

ข้อ	ระดับคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
57	ข้อความที่กล่าวว่า “ความไม่รู้ กฎหมายไม่อาจยกมาแก้ตัวให้พ้น จากความรับผิดชอบได้” มีผลสำคัญใน เรื่องใดมากที่สุด อย่างไร (การ ประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
58	การพัฒนาสมาชิกในครอบครัวให้เป็น คนดี มีความรู้ ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา ของสังคม มีผลดีในด้านใดมากที่สุด อย่างไร (การประเมินค่า)	+1	+1	+1	3.00	1.00
59	วิธีการหนึ่งที่จะให้เยาวชนในสังคม ปฏิบัติตามหลักกฎหมาย เคารพสิทธิ เสรีภาพและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ของผู้อื่น คือ การสะท้อนให้เยาวชน เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติ ตามกฎหมายที่มีผลต่อ ตนเอง สังคม และประเทศชาติ แต่จะให้ได้ผลต้อง เปลี่ยนลักษณะนิสัยเกี่ยวกับอะไร (ความคิดสร้างสรรค์)	+1	+1	+1	3.00	1.00
60	ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิด ความยุติธรรมในสังคมได้ คือ การ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนใน กระบวนการยุติธรรม ซึ่งวิธีการใดจะ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติไปในทางที่ดีและเกิดความ ยุติธรรมได้ (ความคิดสร้างสรรค์)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล
การเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาตสัน KR-20

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
1	0.62	0.46	ใช้ได้
2	0.92	0.23	ใช้ไม่ได้
3	0.88	0.31	ใช้ไม่ได้
4	0.77	0.38	ใช้ได้
5	0.73	0.38	ใช้ได้
6	0.88	0.23	ใช้ไม่ได้
7	0.50	0.31	ใช้ได้
8	0.92	0.23	ใช้ไม่ได้
9	0.69	0.54	ใช้ได้
10	0.23	0.15	ใช้ไม่ได้
11	0.38	0.54	ใช้ได้
12	0.42	-0.08	ใช้ไม่ได้
13	0.12	-0.23	ใช้ไม่ได้
14	0.73	0.54	ใช้ได้
15	0.77	0.38	ใช้ได้
16	0.54	0.23	ใช้ได้
17	0.73	0.31	ใช้ได้
18	0.27	0.38	ใช้ได้
19	0.31	0.15	ใช้ไม่ได้
20	0.04	-0.08	ใช้ไม่ได้
21	0.04	-0.08	ใช้ไม่ได้
22	0.38	0.62	ใช้ได้
23	0.69	0.38	ใช้ได้
24	0.85	0.38	ใช้ไม่ได้
25	0.65	0.46	ใช้ได้
26	0.65	0.38	ใช้ได้

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล
การเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้สูตรของคูเดออร์ ริชาดสัน KR-20 (ต่อ)

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
27	0.31	-0.31	ใช้ไม่ได้
28	0.38	0.23	ใช้ได้
29	0.85	0.38	ใช้ไม่ได้
30	0.65	0.38	ใช้ได้
31	0.88	0.31	ใช้ไม่ได้
32	0.42	0.38	ใช้ได้
33	0.38	0.54	ใช้ได้
34	0.42	0.31	ใช้ได้
35	0.50	0.31	ใช้ได้
36	0.08	-0.15	ใช้ไม่ได้
37	0.50	0.08	ใช้ไม่ได้
38	0.73	0.23	ใช้ได้
39	0.58	0.54	ใช้ได้
40	0.85	0.38	ใช้ไม่ได้
41	0.69	0.38	ใช้ได้
42	0.81	0.46	ใช้ไม่ได้
43	0.42	0.38	ใช้ได้
44	0.85	0.38	ใช้ไม่ได้
45	0.04	0.08	ใช้ไม่ได้
46	0.42	0.46	ใช้ได้
47	0.77	0.31	ใช้ได้
48	0.81	0.46	ใช้ไม่ได้
49	0.77	0.54	ใช้ได้
50	0.85	0.38	ใช้ไม่ได้
51	0.58	0.08	ใช้ไม่ได้

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR-20 (ต่อ)

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปความหมาย
52	0.77	0.38	ใช้ได้
53	0.50	0.54	ใช้ได้
54	0.42	0.31	ใช้ได้
55	0.62	0.46	ใช้ได้
56	0.19	-0.15	ใช้ไม่ได้
57	0.54	0.69	ใช้ได้
58	0.42	0	ใช้ไม่ได้
59	0.54	-0.08	ใช้ไม่ได้
60	0.42	0.46	ใช้ได้
เฉลี่ย	0.56	0.29	-

หมายเหตุ

- ข้อสอบข้อที่ 2, 3, 6, 8, 24, 29, 31, 40, 44, 42, 48, และ 50 มีค่าความยากง่าย (p) มากกว่า 0.80 จัดเป็นข้อสอบที่ง่ายเกินไป จึงตัดออก
- ข้อสอบข้อที่ 13, 20, 21, 36 และ 56 มีค่าความยากง่าย (p) น้อยกว่า 0.20 จัดเป็นข้อสอบที่ยากเกินไป จึงตัดออก
- ข้อสอบข้อที่ 10, 12, 13, 19, 20, 21, 27, 36, 37, 45, 51, 56, 58 และ 59 มีค่าอำนาจจำแนก (r) น้อยกว่า 0.20 จัดเป็นข้อสอบที่ไม่สามารถจำแนกเด็กเก่งและเด็กอ่อนได้ จึงตัดออก
- เนื่องจากมีข้อสอบเกินจำนวนที่ต้องการจึงตัดออกแบบเจาะจง ได้แก่ ข้อที่ 16, 28, 33, 54
- รวมตัดข้อสอบออกทั้งหมด 30 ข้อ และคงเหลือข้อสอบจำนวน 30 ข้อ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้เท่ากับ 0.9

ตาราง 13 คะแนนแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีกค้ำ

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	16	18	21	8	12
2	16	17	22	9	15
3	12	12	23	10	16
4	10	20	24	9	12
5	15	20	25	8	12
6	13	16	26	8	17
7	13	16	27	8	19
8	12	15	28	8	15
9	8	17	29	8	14
10	8	14	30	8	16
11	15	17	31	8	14
12	10	18	32	8	14
13	13	22	33	9	9
14	8	17	34	10	16
15	9	16	35	8	15
16	8	14	36	14	23
17	8	12	37	12	19
18	8	16	38	10	15
19	17	20	39	10	17
20	8	16			
ก่อนเรียน				M = 10.26	S.D. = 2.79
หลังเรียน				M = 15.97	S.D. = 2.90

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบวัดความสามารถในการคิด ตามหลักโยนิโส มนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	สถานการณ์ที่ 1 ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555 นที ธีระโรจนพงษ์ และอรรถพล จัน ทวี เดินทางไปยังที่ว่าการอำเภอ เมืองเชียงใหม่เพื่อขอจดทะเบียน สมรส...	+1	+1	+1	3.00	1.00
	จากบทความข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้น คือปัญหาใด พร้อมทั้งอธิบาย เหตุผลประกอบ (อุปายมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	หากนักเรียนประสบปัญหาดังกล่าว นักเรียนมีวิธีการจัดการหรือรับมือ กับปัญหานั้นได้อย่างไร (ปถมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	เพราะเหตุใด นทีกับคูรัก จึงไม่ สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ (การณมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	นักเรียนมีความคาดหวังต่อกฎหมาย สมรสเท่าเทียมอย่างไร และจะทำ อย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวัง (อุปปาทมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
2	สถานการณ์ที่ 2 สมรสเท่าเทียม คือ สิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐานในการสร้าง ครอบครัวโดยไม่จำกัดเพศ ไม่ว่าจะ บุคคลเพศสภาพใดเมื่อสมรสกัน...	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบวัดความสามารถในการคิด ตามหลักโยนิโส มนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2	จากบทความข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้น คือปัญหาใด พร้อมทั้งอธิบาย เหตุผลประกอบ (อุปายมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	หากนักเรียนประสบปัญหาดังกล่าว นักเรียนมีวิธีการจัดการหรือรับมือ กับปัญหานั้นได้อย่างไร (ปถ มนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	เพราะเหตุใด คนส่วนใหญ่จึง เรียกร้องให้เกิด พ.ร.บ. สมรสเท่า เทียม (การณมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	หากเกิด พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม นักเรียนคิดว่า จะส่งผลกระทบต่อ การ ดำเนินชีวิตของตนเองหรือคนใน สังคมหรือไม่อย่างไร (อุปาทกม นสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
3	สถานการณ์ที่ 3 จากกรณีพิพจน์อุทธรณ์คดีของ ไทยแลนด์ ได้เผยแพร่เรื่องราวของ ลูกสาวแจ้งดำเนินคดีกับพ่อ หลังลูก นำแมวไปฝากไว้ที่บ้านแม่...	+1	+1	+1	3.00	1.00
	จากบทความข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้น คือปัญหาใด พร้อมทั้งอธิบาย เหตุผลประกอบ (อุปายมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบวัดความสามารถในการคิด ตามหลักโยนิโส มนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
3	หากนักเรียนประสบปัญหาดังกล่าว นักเรียนมีวิธีการจัดการหรือรับมือ กับปัญหานั้นได้อย่างไร (ปถมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	เพราะเหตุใด ลูกสาวจึงไม่สามารถ แจ้งดำเนินคดีความกับพ่อของตนได้ (การณมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	นักเรียนมีความคาดหวังอย่างไรกับ คดีอุทลุม และจะอย่างไรเพื่อให้ เป็นไปตามที่คาดหวัง (อุปาทกมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
4	สถานการณ์ที่ 4 เมื่อใดก็ตามที่ผู้มีฐานะร่ำรวย เงินทองหรืออำนาจถูกกล่าวหาว่า ทำความผิด สังคมไทยก็เหมือนจะรู้ บทสรุปตั้งแต่ก่อนคดีจะเริ่ม...	+1	+1	+1	3.00	1.00
	จากบทความข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้น คือปัญหาใด พร้อมทั้งอธิบาย เหตุผลประกอบ (อุปายมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	หากนักเรียนประสบปัญหาดังกล่าว นักเรียนมีวิธีการจัดการหรือรับมือ กับปัญหานั้นได้อย่างไร (ปถมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบวัดความสามารถในการคิด ตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
4	เพราะเหตุใดจึงเกิดความเหลื่อมล้ำ ในกระบวนการยุติธรรม (การณมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00
	นักเรียนมีความคาดหวังอย่างไรกับ กระบวนการยุติธรรมอย่างไร และ จะทำอะไรเพื่อให้เป็นไปตามที่ คาดหวัง (อุปาทกมนสิการ)	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลัก โยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาดสัน KR-20

คนที่	สถานการณ์ที่ 2	สถานการณ์ที่ 4	คนที่	สถานการณ์ที่ 2	สถานการณ์ที่ 4
1	8	6	21	6	4
2	10	11	22	5	6
3	6	6	23	5	4
4	9	7	24	4	4
5	8	7	25	7	8
6	5	6	26	5	6
7	9	10	27	10	8
8	9	8	28	6	8
9	4	6	29	7	8
10	3	5	30	8	8
11	8	9	31	10	8
12	10	11	32	9	7
13	6	7	33	5	6
14	4	3	34	6	4
15	7	8	35	7	7
16	7	8	36	6	6
17	4	6	37	9	7
18	7	8	38	8	6
19	8	9	39	10	10
20	7	8	40	8	9

ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลัก โยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาดสัน (Kuder Richardson) ได้เท่ากับ 0.86

ตาราง 16 คะแนนแบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่อง กฎหมายแพ่ง ว่าด้วย
 ครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
 แบบซั๊กค่าน

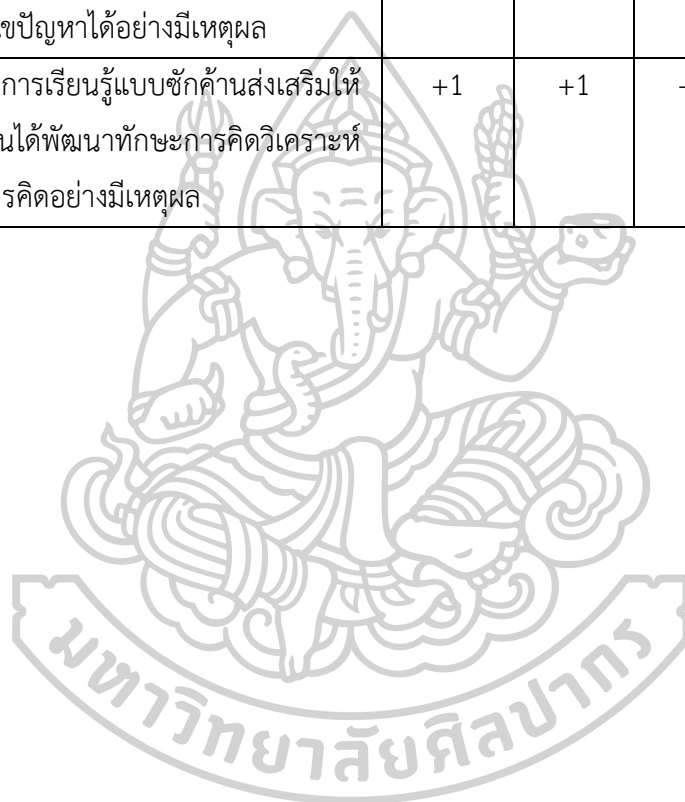
คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	16	21	21	4	13
2	19	24	22	10	20
3	12	19	23	10	17
4	18	24	24	5	13
5	16	22	25	14	19
6	10	15	26	10	14
7	17	20	27	19	23
8	17	22	28	12	19
9	8	16	29	19	21
10	6	11	30	15	20
11	16	21	31	10	12
12	19	28	32	17	19
13	12	20	33	9	14
14	8	14	34	12	18
15	13	21	35	13	19
16	13	18	36	20	26
17	8	13	37	18	20
18	14	20	38	15	21
19	16	21	39	14	16
20	13	19			
ก่อนเรียน				M = 13.26	S.D. = 4.20
หลังเรียน				M = 18.79	S.D. = 3.90

ตาราง 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านช่วยฝึกให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	3.00	1.00
2	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3.00	1.00
3	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง โดยให้หลักของเหตุและผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้						
4	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	3.00	1.00
5	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนการคิด กล้าแสดงออก และเชื่อมั่นในตนเอง	+1	+1	+1	3.00	1.00
6	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้						
7	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดและแสดงเหตุผลได้อย่างอิสระ	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตาราง 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
8	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกและตัดสินใจในการลงมือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล	+1	+1	+1	3.00	1.00
9	การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล	+1	+1	+1	3.00	1.00

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 รายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส30206
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว
 เรื่อง: การหมั้นและการสมรส

โรงเรียนอุดรดิตถ์
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 จำนวน 12 คาบเรียน
 จำนวน 4 คาบเรียน

1. ผลการเรียนรู้

- 1.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว
- 1.2 สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการใช้บังคับกฎหมายแพ่งของไทย
- 1.4 ปฏิบัติตนอันได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดีที่มีหน้าที่ปฏิบัติต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมเพื่อได้ประโยชน์และความพึงพอใจร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดถูกลิดรอนสิทธิ
- 1.5 มีทัศนคติที่ดีในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทำให้สังคมมีความยุติธรรม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 นักเรียนสามารถอธิบายหลักกฎหมายเกี่ยวกับการหมั้นและการสมรสได้ (K)
- 2.2 นักเรียนสามารถอภิปรายผลกระทบของความไม่เท่าเทียมของกฎหมายสมรสได้ (P)
- 2.3 นักเรียนสามารถเสนอแนวทางในดำเนินชีวิตท่ามกลางความขัดแย้งได้ (P)
- 2.4 เห็นประโยชน์และความสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการหมั้นและการสมรส (A)

3. ทักษะ/กระบวนการ

- 3.1 ทักษะการคิดวิเคราะห์
- 3.2 ทักษะการเชื่อมโยงความคิด

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 4.1 ใฝ่เรียนรู้
- 4.2 มุ่งมั่นในการทำงาน

5. สมรรถนะสำคัญ

- 5.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 5.2 ความสามารถในการคิด

6. สารการเรียนรู้

6.1 การหมั้น หมายถึง การที่ชายและหญิงทำสัญญาต่อกันว่าจะสมรสและอยู่กินกันฉันท์ การหมั้นไม่เป็นเหตุให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้ศาลบังคับให้สมรสได้ และหากมีข้อตกลงให้มีเบี้ยปรับหากมีการผิดสัญญาหมั้น ข้อตกลงนั้นย่อมตกเป็นโมฆะสามิภริยาต่อไป นอกจากนี้กฎหมายไม่ได้บังคับว่า การที่ชายหญิงจะสมรสกันได้นั้นต้องมีการหมั้นก่อน

6.2 การสมรส หมายถึง การที่ชายและหญิงสมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันท์สามิภริยากันชั่วชีวิตโดยจะไม่เกี่ยวข้องทางชู้สาวกับบุคคลอื่นได้อีก

6.3 สมรสเท่าเทียม หมายถึง การสมรสของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ไม่จำกัดเฉพาะชายและหญิงเท่านั้นแต่จะครอบคลุมทุกเพศสภาพ ทั้งเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยจะก่อให้เกิดสิทธิในการหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส การเป็นผู้จัดการแทนในทางอาญาเช่นเดียวกับคู่สมรส การรับมรดกเมื่ออีกฝ่ายเสียชีวิต การรับบุตรบุญธรรม การรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม รวมทั้งได้รับสิทธิประโยชน์การเบิกจ่ายสวัสดิการจากรัฐในฐานะคู่สมรส เช่น การรับประโยชน์ทดแทนจากประกันสังคม และการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล รวมถึงสิทธิอื่น ๆ ทางกฎหมายที่รับรองสิทธิของคู่สมรส

7. ภาระงาน/ชิ้นงาน

ใบงานที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส

8. การวัดและประเมินผล

ขอบเขตการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
1. ความรู้ - หลักกฎหมายการหมั้นและการสมรส	- การตอบปากเปล่า - การตรวจใบงานที่ 1	- ประเด็นคำถาม - ใบงานที่ 1	ครู/ นักเรียน ครู
2. ทักษะ/กระบวนการ - ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการเชื่อมโยงความคิด	- การสังเกตพฤติกรรม	- แบบการสังเกตพฤติกรรม	ครู

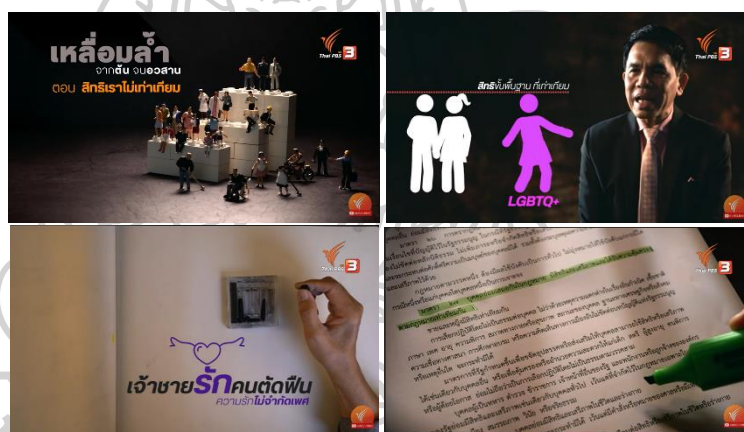
ขอบเขตการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน	- การสังเกตพฤติกรรม - การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- แบบการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ครู

9. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมในชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 นำเสนอกรณีปัญหา (Orientation to the Case)

1. นักเรียนรับชมสารคดีเรื่อง สิทธิเรา(ไม่)เท่าเทียม ในประเด็น สิทธิเพศหลากหลาย

2. นักเรียนร่วมกันตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสารคดีที่ได้รับชม ดังนี้

2.1 สารคดีที่ได้รับชมเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร (ความไม่เท่าเทียมของกฎหมายที่ว่าด้วยการสมรสของผู้มีความหลากหลายทางเพศ)

2.2 นักเรียนรับรู้เรื่องราวอะไรได้บ้าง (ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถสมรสกันได้ / ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับสิทธิที่คู่สมรสควรพึงจะมี / การเลือกปฏิบัติกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ / พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

2.3 จากเรื่องราวข้างต้น นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร (พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

3. นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่อง การหมั่นและการสมรส ตอนที่ 1 เพื่อสรุปสิ่งที่ได้รับจากการดูสารคดีเรื่อง สิทธิเรา(ไม่)เท่าเทียม (ความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ: อุปายมณสิการ (คิดถูกวิธี))

ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นปัญหา (Identifying the Issues)

4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสารคดีที่ได้รับชมเกี่ยวกับผลกระทบของการที่กฎหมายไม่รับรองการสมรสจากเพศทางเลือก พร้อมทั้งบันทึกผลการอภิปรายลงในใบงานที่ 1 ตอนที่ 2 ข้อที่ 1

5. ตัวแทนนักเรียนนำเสนอผลการอภิปรายเรื่องผลกระทบของการที่กฎหมายไม่รับรองการสมรสจากเพศทางเลือก และครูร่วมเพิ่มเติมข้อมูลในประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์

6. นักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นที่ต้องการศึกษาลงในใบงานที่ 1 ตอนที่ 2 ข้อที่ 2 (ความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ: อุปายมสนสิการ (คิดถูกวิธี))

กิจกรรมในชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 3 แสดงจุดยืน (Taking a Positions)

7. แบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 4 – 5 คน โดยเป็นแบบคณะความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม โดยครูจะอธิบายถึงบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกให้นักเรียนฟัง และปฏิบัติตาม

8. ครูมอบหมายให้นักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั่นและการสมรส และสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็น ความไม่เท่าเทียมของกฎหมายการสมรสในประเทศไทย พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลของการสืบค้นข้อมูลในใบงานที่ 1 ตอนที่ 3 (จุดประสงค์ข้อที่ 1)

9. สมาชิกกลุ่มแต่ละคนร่วมกันนำเสนอข้อมูลที่สืบค้นมา จากนั้นร่วมกันพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล และตัดสินใจสร้างจุดยืนของกลุ่มเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า ควรแก้ไขกฎหมายการสมรสในประเทศไทยหรือไม่ พร้อมระบุเหตุผล และบันทึกลงในใบงานที่ 1 ตอนที่ 3 (ความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ: การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล))

ขั้นที่ 4 สสำรวจจุดยืนที่เลือก (Exploring the Stances Underlying the Position Taken)

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอจุดยืนที่เลือกหน้าชั้นเรียน

11. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนที่ละกลุ่มเพื่อเตรียมนำเสนอจุดยืนของกลุ่ม ดังนี้

11.1 จุดยืนที่เลือกคืออะไร (ควรแก้ไขกฎหมายการสมรส / ไม่ควรแก้ไขกฎหมายการสมรส)

11.2 จุดยืนที่เลือกกว่าควรแก้ไขกฎหมายการสมรส เพราะอะไร (ทุกเพศสภาพต้องได้รับความเท่าเทียมทางกฎหมายและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ / หากไม่สามารถสมรสได้จะทำให้เสียสิทธิบางประการที่คู่สมรสควรพึงจะได้รับ / พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

11.3 จุดยืนที่เลือกกว่าไม่ควรแก้ไขกฎหมายการสมรส เพราะอะไร (โครงสร้างทางสังคมไทยมีค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมเกี่ยวกับเพศที่ว่าการสมรสควรเกิดขึ้นระหว่างชายหญิงเท่านั้น / หากคนหลากหลายทางเพศได้สมรสกันอย่างถูกกฎหมาย สังคม ค่านิยม หรือตัวเอง อาจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม / พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

11.4 หากเกิดการแก้ไขกฎหมายสมรส นักเรียนคิดว่าจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร (ส่งผลกระทบต่อกฎหมายฉบับอื่นซึ่งจะต้องแก้ไขให้สอดคล้องกับกฎหมายสมรสด้วย / ทุกเพศสภาพได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ได้รับสิทธิเหมือนกับคู่สมรสชายและหญิง / พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

11.5 ประโยชน์ของการแก้ไขกฎหมายสมรส คืออะไร (ทุกเพศสภาพสามารถสมรสกันได้อย่างถูกกฎหมาย / สามารถรับมรดกของคู่สมรสได้ / สามารถรับบุตรบุญธรรมได้ / พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

11.6 การแก้ไขกฎหมายสมรส จะละเมิดสิทธิของชายหญิง หรือไม่ (ไม่ละเมิด เพราะ ไม่กระทบสิทธิของชายหญิง / พิจารณาจากคำตอบของนักเรียน)

12. นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมข้อมูล เพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมบันทึกข้อมูลที่น่าออกมาเสนอหน้าชั้นเรียนลงในใบงานที่ 1 ตอนที่ 4 โดยกำหนดเวลานำเสนอหน้าชั้นเรียน กลุ่มละ 5 นาที ในคาบเรียนถัดไป (ความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ: ปถมนสิการ (คิดมีหลักการ))

กิจกรรมในช่วงโม่งที่ 3

ขั้นที่ 5 ชัดเกลาและดัดแปลงจุดยืน (Refining and Qualifying Positions)

13. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูล โดยนักเรียนกลุ่มอื่นจะเป็นผู้รับฟังเหตุผลและคิดทบทวนตามประเด็นต่าง ๆ โดยพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความสมเหตุสมผลของหลักฐานที่ปรากฏ พร้อมบันทึกข้อสนับสนุน / โต้แย้งที่พบจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียนในใบงานที่ 1 ตอนที่ 5 (ความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ: ปถมนสิการ (คิดมีหลักการ) และ การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล))

14. หลักจากนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลแล้ว นักเรียนกลุ่มอื่นและครูสามารถซักถามประเด็นที่สงสัย เพื่อยืนยันเหตุผลในการตัดสินใจเชื่อจุดยืนนั้น (จุดประสงค์ข้อที่ 2)

กิจกรรมในชั่วโมงที่ 4

ขั้นที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ (Testing Assumptions about Fact, Definitions and Consequences)

15. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาจุดยืนหรือทดสอบสมมติฐานที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นว่ายังคงเลือกในจุดยืนเดิมหรือไม่ เพราะเหตุใด พร้อมบันทึกผลการพิจารณาลงในใบงานที่ 1 ตอนที่ 6 ข้อที่ 1

16. แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายว่าหากกฎหมายสมรสได้รับการแก้ไขหรือไม่ได้การแก้ไข นักเรียนจะมีแนวทางในการดำรงชีวิต หรือวิธีการที่จะสามารถทำให้เกิดความเท่าเทียมทางกฎหมายขึ้นได้อย่างไรซึ่งวิธีการนั้นต้องสอดคล้องกับหลักความเป็นจริงของสภาพสังคม และสามารถทำได้โดยอยู่ภายใต้กรอบของกติกาทางสังคม และละเมิดสิทธิของตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งบันทึกลงในใบงานที่ 1 ตอนที่ 6 ข้อที่ 2 (ความสามารถการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ: อุปาทกมนสิการ (คิดเร้ากุศล), จุดประสงค์ข้อที่ 3)

10. สื่อการเรียนรู้

- 10.1 วิดีทัศน์ สารคดี เรื่อง สิทธิเรา(ไม่)เท่าเทียม ในประเด็น สิทธิเพศหลากหลาย
- 10.2 ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส
- 10.3 ใบงานที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส

11. หนังสืออ้างอิง

ดวงพร ช่างทอง. (ม.ป.ป.). การสมรสเท่าเทียม กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) มีพื้นที่แคไหนในสังคม. สืบค้นจาก

https://www.parliament.go.th/ewt_dl_link

ปริญญา ศรีเกตุ, พิศาล พิริยะสกลิต. (2557). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 1.

สัจจาวุฒิ รอดสำราด. (2564). กฎหมายในชีวิตประจำวัน. นนทบุรี : สำนักพิมพ์เอ็มแพนธ์.

ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การหมั้นและการสมรส

1. ลักษณะของกฎหมายครอบครัว

เดิมเรียกว่า “กฎหมายลักษณะผัวเมีย” ปัจจุบันบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 และต้องฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หรือถ้าไม่มีให้ฟ้องศาลจังหวัดนั้นได้ แต่ยังมีการผ่อนปรนให้ 4 จังหวัดภาคใต้ ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัด ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489 แทน โดยมีหลักเกณฑ์การใช้ ดังนี้

- 1) เป็นคดีแพ่งเรื่องครอบครัวและมรดก
- 2) คู่กรณีต้องเป็นอิสลามิกชน
- 3) เป็นคดีที่เกิดใน 4 จังหวัด ที่กำหนดเท่านั้น
- 4) มีดาโต๊ะยุติธรรมนั่งพิจารณาร่วมกับผู้พิพากษา

2. การหมั้น

“การที่ชายนำของหมั้นไปให้ฝ่ายหญิง เพื่อเป็นหลักฐานแห่งสัญญาว่าชายหญิงคู่หมั้นจะทำการสมรสกัน”

2.1 เงื่อนไขในการหมั้น

- 1) ชายหญิงที่จะหมั้นต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ (โมฆะ)
- 2) ผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครอง (โมฆียะ)

2.2 แบบการหมั้น จะทำโดยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ชายต้องมอบของหมั้นให้หญิงในขณะที่ทำการหมั้น (สินสอด = ทรัพย์สินที่ชายให้แก่บิดามารดาหญิงเพื่อตอบแทนการยินยอมให้สมรสด้วย)

2.3 การเลิกสัญญาหมั้น

- ยินยอมทั้งสองฝ่าย → คินของหมั้นและสินสอดให้ชาย
- ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย → เรียกของหมั้นและสินสอดคืนไม่ได้
- บอกลีก เนื่องจากเหตุสำคัญ เช่น วิกลจริต → ฝ่ายบอกลีกต้องคืน ของหมั้น/สินสอด

สินสอด

ยกเว้น กระทำชั่วร้ายแรง เช่น หญิงร่วมประเวณีกับชายอื่น

- บอกล้างสัญญาหมั้นที่เป็นโมฆียะ → คินของหมั้น/สินสอดให้ชาย

2.4 ผิดสัญญาหมั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมสมรสโดยไม่มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาหมั้น หากฝ่ายหญิงผิดสัญญาต้องคืนของหมั้น/สินสอดให้ชาย และชายอาจเรียกค่าทดแทนความเสียหายได้ แต่จะฟ้องบังคับให้หญิงสมรสกับชายไม่ได้

3. การสมรส

“การที่ชายหญิงตกลงอยู่กินกันฉันสามีภรรยา โดยจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย”

3.1 เงื่อนไขการสมรส

- 1) การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์แล้ว หากมีอายุต่ำกว่านี้ต้องให้ศาลอนุญาต ซึ่งจะต้องมีเหตุผลอันสมควร
- 2) ชายหรือหญิงที่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถจะทำการสมรสไม่ได้
- 3) ชายหรือหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตกัน เช่น พ่อหรือแม่กับลูก พี่น้องร่วมบิดามารดากัน หรือเป็นพี่น้องร่วมแต่เพียงบิดาหรือมารดากันจะสมรสกันไม่ได้
- 4) ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้
- 5) ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่แล้วไม่ได้
- 6) หญิงที่เคยสมรสแล้วแต่สามีตาย หรือการสมรสครั้งก่อนสิ้นสุดลงโดยเหตุอื่น เช่น การหย่าจะสมรสใหม่ได้ ก็ต่อเมื่อการสมรสครั้งก่อนสิ้นสุดไปแล้วไม่น้อยกว่า 310 วัน เว้นแต่จะสมรสกับคู่สมรสเดิม ตลอดบุตรระหว่างนั้น มิได้รับรองแพทย์ว่ามีได้ตั้งครรรภ์หรือมีคำสั่งของศาลให้สมรสได้
- 7) ถ้าชายหรือหญิงฝ่ายใดอายุยังไม่ครบ 20 ปี บริบูรณ์ ฝ่ายนั้นต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเสียก่อน
- 8) การสมรสจะต้องจดทะเบียน โดยมีนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอและเป็นนายทะเบียน
- 9) ชายหญิงจะต้องแสดงความยินยอมเป็นสามีภริยากัน โดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและนายทะเบียนต้องบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย

3.2 แบบการสมรส ต้องไปจดทะเบียนสมรสด้วยตนเองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

4. การหย่า “การทำให้การสมรสสิ้นสุดลง” การหย่ามี 2 กรณี (โดยยินยอมกับโดยคำสั่งศาล)

เหตุแห่งการฟ้องหย่า กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้

- 1) สามีหรือภริยาอุปการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉ้นภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉน
- 2) ประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้ฝ่ายหนึ่ง อับอายขายหน้าอย่างแรง ได้รับการตักเตือนเกลียดชัง ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร)
- 3) ทำร้ายทรมาณร่างกาย จิตใจ หมิ่นประมาท เหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีอีกฝ่ายอย่างร้ายแรง
- 4) จงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินกว่าหนึ่งปี
- 5) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และจำคุกแล้วเกินกว่าหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายมิได้มีส่วนก่อให้เกิด
- 6) แยกกันอยู่โดยสมัครใจที่จะไม่ร่วมอยู่กันฉ้นสามีภริยา เกินกว่าสามปี
- 7) ศาลสั่งให้เป็นผู้สาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาโดยไม่มีผู้ได้ข่าวคราวเกินกว่าสามปี
- 8) ไม่ช่วยเหลืออุปการะเลียงดูตามสมควร เป็นปฎิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยาอย่างร้ายแรง
- 9) วิกลจริตเกินกว่าสามปี และยากกว่าจะหายรวมทั้งถึงขนาดจะทนอยู่ร่วมกันฉ้นสามีภริยาไม่ได้
- 10) ผิดทัศนคติบนที่ทำไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ
- 11) เป็นโรคติดต่อร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่าย และมีลักษณะเรื้อรัง ไม่มีทางหายขาด
- 12) มีสภาพแห่งกาย ทำให้ไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล

ข้อยกเว้นที่ไม่สามารถฟ้องหย่าไม่ได้

- 1) การยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจของฝ่ายที่สิทธิฟ้องหย่า เช่น รู้ว่าสามีมมีภริยาน้อย แต่ไม่ได้แสดงอาการหึงหวง ไม่กล่าวห้ามปราม หรือ สามีประพฤติชั่ว เช่น ค้ายาเสพติดภริยาก็ไม่ว่ากล่าว หรือเป็นผู้สนับสนุนหรือร่วมในการประพฤติช้วนั่นเอง
- 2) ฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าให้อภัยแล้ว เช่น ภริยามีชู้ สามีจับได้แต่เพราะเห็นแก่ลูกจึงไม่ฟ้องหย่า ต่อมาภายหลังนึกเจ็บใจกลับมาฟ้องหย่าภริยาไม่ได้

ใบงานที่ 1
เรื่อง การหมั้นและการสมรส

ตอนที่ 1 คำชี้แจง: ให้นักเรียนรับชมสารคดีเรื่อง สิทธิเรา(ไม่)เท่าเทียม ในประเด็น สิทธิเพศหลากหลาย จากนั้นระบุนักเรียนรับรู้หรือเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 คำชี้แจง: ให้นักเรียนตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. จากการอภิปรายเรื่อง ผลกระทบของการที่กฎหมายไม่รับรองการสมรสจากเพศหลากหลาย นักเรียนสรุปข้อมูลได้อย่างไร

.....

.....

.....

2. จากเรื่องราวข้างต้น ประเด็นปัญหาที่นักเรียนต้องการศึกษาคืออะไร เพราะเหตุใดนักเรียนจึงเลือกปัญหานี้

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 คำชี้แจง: ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่สนับสนุนประเด็นปัญหาที่เลือก พร้อมทั้งพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเขียนแหล่งที่มาของข้อมูล จากนั้นแสดงจุดยืนว่าควรแก้ไขกฎหมายการสมรสในประเทศไทยหรือไม่ พร้อมอธิบายเหตุผล

หลักกฎหมายว่าด้วยการหมั้นและการสมรส

เงื่อนไขของการหมั้น	เงื่อนไขของการสมรส
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 4 คำชี้แจง: ให้นักเรียนวิเคราะห์จุดยืนที่เลือกจะเกิดผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างไร โดยวิเคราะห์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

จุดยืนที่เลือก

.....

- ผลกระทบทางบวก

.....

.....

.....

- ผลกระทบทางลบ

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 คำชี้แจง: ให้นักเรียนบันทึกข้อเสนอ/โต้แย้ง ที่พบจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียนของเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ พร้อมแสดงเหตุผลให้ชัดเจน

กลุ่มที่	จุดยืน	ข้อเสนอ/ข้อเสนอแนะ/ข้อเสนอโต้แย้ง	เหตุผล

กลุ่มที่	จุดยืน	ข้อสนับสนุน/ข้อโต้แย้ง	เหตุผล

ตอนที่ 6 คำชี้แจง: ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนทบทวนจุดยืนของตนอีกครั้งว่านักเรียนจะเปลี่ยนแปลงจุดยืนที่เคยเลือกไว้หรือไม่
อย่างไร เปลี่ยนแปลง ไม่เปลี่ยนแปลง

ระบุเหตุผล.....

2. หากกฎหมายสมรสได้รับการแก้ไขหรือไม่ได้รับการแก้ไข นักเรียนจะมีแนวทางในการดำรงชีวิต หรือวิธีการที่จะสามารถทำให้เกิดความเท่าเทียมทางกฎหมายนี้ขึ้นได้อย่างไรซึ่งวิธีการนั้นต้องสอดคล้องกับหลักความเป็นจริงของสภาพสังคม และสามารถทำได้โดยอยู่ภายใต้กรอบของกติกาทางสังคม และละเมิดสิทธิของตนเองและผู้อื่น.....

แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง: ให้ครูผู้สอน สังเกตพฤติกรรมนักเรียน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับ
คะแนน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		3	2	1
ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน			
	เอาใจใส่ในการเรียน และมีความเพียรพยายามในการเรียน			
	ศึกษาค้นคว้า หาความรู้จากหนังสือ เอกสาร ข้อมูลสารสนเทศ และเลือกใช้สื่อได้ อย่างเหมาะสม			
	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และสรุปเป็นองค์ความรู้			
	แลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน			
มุ่งมั่นในการทำงาน	มีความตั้งใจและพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
	มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ 1 คะแนน

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
เรื่อง กฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
 - ก. บุตรบุญธรรม
 - ข. บุตรที่ไม่ปรากฏบิดา
 - ค. บุตรที่บิดามารดาจดทะเบียนสมรสกันภายหลัง
 - ง. บุตรนอกสมรสแต่บิดาจดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตร
2. ข้อใดคือคำจำกัดความของคำว่า “ตะไตะยติธรรม”
 - ก. ผู้พิพากษาที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ข. ผู้ที่มีอำนาจชี้ขาดข้อเท็จจริงในคดีครอบครัวในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ค. ผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ง. ผู้ที่มีอำนาจพิพากษาลงโทษอิสลามศาสนิกทำผิดอาญาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เด็กชายนิคเกิดจากนายน้อยและนางน้ำ ซึ่งมีได้สมรสกัน ดังนั้นเด็กชายนิคจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายน้อย ได้โดยวิธีใดบ้าง
 - ก. เมื่อนายน้อยและนางน้ำอยู่กินด้วยกันครบ 10 ปี
 - ข. เมื่อนายน้อยจดทะเบียนรับเด็กชายนิคว่าเป็นบุตร
 - ค. เมื่อนายน้อย แจ้งในใบสูติบัตรว่าเด็กชายนิคเป็นบุตร
 - ง. เมื่อนางน้ำพิสูจน์ได้ว่าเด็กชายนิคเป็นบุตรของนายน้อย
4. เหตุผลในข้อใดไม่สามารถฟ้องหย่าได้
 - ก. สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ
 - ข. ก่อนสมรสสามีหรือภริยาเคยมีอาการวิกลจริต
 - ค. สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูผู้อื่นฉ้นภริยาหรือสามี
 - ง. สามีหรือภริยามีสภาพร่างกาย ไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล

5. นายเอหมั้นกับนางสาวบี ภายหลังจากนางสาวบีไปแต่งงานกับนายซี จากเหตุการณ์ข้างต้น ข้อความต่อไปนี้อยู่ในข้อใดถูกต้อง

- ก. นายเอสามารถร้องต่อศาลให้นางสาวบีคืนของหมั้นแก่นายเอได้
- ข. นายเอสามารถร้องต่อศาลบังคับให้นางสาวบีต้องทำการสมรสกับนายเอ
- ค. นางสาวบียังมีสิทธิครอบครองของหมั้นและสินสอดโดยไม่ต้องส่งคืนนายเอ
- ง. นางสาวบีมีความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว

6. เด็กชายแผ่นดิน เกิดจากนายไผทและนางพลอยแก้ว ซึ่งมีได้สมรสกัน ดังนั้นเด็กชายจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนายไผทได้โดยวิธีใดบ้าง

- ก. เมื่อนายไผทกับนางพลอยแก้วอยู่กินด้วยกันครบ 10 ปี
- ข. เมื่อนางพลอยแก้วพิสูจน์ได้ว่าเด็กชายแผ่นดินเป็นบุตรของนายไผท
- ค. เมื่อนายไผทกับนางพลอยแก้วจดทะเบียนว่าเด็กชายแผ่นดินเป็นบุตร
- ง. เมื่อนายไผทจดทะเบียนสมรสกับนางพลอยแก้ว หรือนายไผทจดทะเบียนรับเด็กชายดำว่าเป็นบุตร

พิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดให้และตอบคำถามข้อที่ 7-8

จากกรณีที่เพจมูลนิธิวอชดีอกไทยแลนด์ ได้เผยแพร่เรื่องราวของลูกสาวแจ้งความพ่อขโมยเอาแมวไปปล่อยทิ้งจนถูกรถชนตาย โดยทางมูลนิธิฯ แจ้งเรื่องร้องเรียนขอให้ช่วยเหลือเรื่องดำเนินคดีกับพ่อของตน สาเหตุขโมยแมวชื่อ ฮาชิ อายุ 7 เดือน ของลูกสาวไปปล่อยทิ้ง ลูกตามหาจนพบศพแมวถูกรถชนตาย ต้องการให้พ่อได้รับโทษ เกรงว่าไปแจ้งความด้วยตนเอง แล้วตำรวจจะให้ไกล่เกลี่ย ซึ่งตนยอมรับไม่ได้กับการกระทำนี้

7. จากสถานการณ์ดังกล่าว หากลูกสาวต้องการดำเนินคดีกับบิดาของตนให้ได้รับโทษจะดำเนินการได้อย่างไร

- ก. ลูกสาวสามารถไปแจ้งความกับตำรวจได้ด้วยตนเอง
- ข. ลูกสาวต้องขอให้ญาติคนสนิทไปแจ้งความกับตำรวจแทนตนเอง
- ค. ลูกสาวหรือญาติคนสนิทจะต้องร้องขอให้อัยการเป็นผู้ฟ้องคดีแทน
- ง. ลูกสาวไม่สามารถกระทำการที่จะแจ้งความดำเนินคดีเอาผิดกับบิดาได้ทุกกรณี

8. หากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ที่นำแมวไปปล่อยไม่ใช่บิดา บุคคลในข้อใดที่ลูกสาวสามารถดำเนินการแจ้งความดำเนินคดี โดยไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562

- ก. มารดา
- ข. ปู่ หรือ ย่า
- ค. ตา หรือ ยาย
- ง. พี่สาว

9. นายไพบูลย์หมั้นกับนางสาวมีนา ซึ่งมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ โดยได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของนางสาวมีนา ด้วยบ้านและที่ดิน 2 ไร่ ในขณะที่นายไพบูลย์และนางสาวมีนาคบหากันนั้น นายไพบูลย์แอบคบอยู่กับนางสาวนภาพรซึ่งมีอายุ 20 ปี ต่อมานางสาวนภาพรแต่งงานกับนายไพบูลย์โดยจดทะเบียนสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย อยากทราบว่ากรณีเช่นนี้ การหมั้นของนางสาวมีนากับนายไพบูลย์มีผลอย่างไร

- ก. มีผลเป็นโมฆะ
 ข. มีผลเป็นโมฆียะ
 ค. มีผลสมบูรณ์
 ง. มีผลไม่สมบูรณ์

10. นายธนาได้ล้มเลิกงานหมั้นกับนางสาวสายฝน เนื่องจากนายธนาได้ถูกญาติของนางสาวสายฝนตำหนิอย่างรุนแรงเพราะฝ่ายชายไม่มีค่าสินสอดทองหมั้นตามที่ตกลงกันไว้กับฝ่ายหญิงโดยยังขาดไปอีกจำนวนหนึ่ง อยากทราบว่านายธนาสามารถถูกฟ้องจากญาติฝ่ายหญิงเพื่อชำระค่าสินสอดทองหมั้นได้หรือไม่

- ก. สามารถฟ้องร้องได้ เพราะทั้งสองรักกันอยู่และอาจปรับความเข้าใจกันในชั้นศาล
 ข. สามารถฟ้องร้องได้ เพราะงานหมั้นได้จัดขึ้นและทั้งฝ่ายหญิงและชายได้ให้คำตกลงที่จะมอบของหมั้นเป็นเงินจำนวนหนึ่ง
 ค. ไม่สามารถฟ้องร้องค่าสินสอดได้ เนื่องจากฝ่ายชายไม่มีความประสงค์ที่จะหมั้นหมายกับฝ่ายหญิงอีกต่อไป
 ง. ไม่สามารถฟ้องร้องค่าสินสอดได้ เพราะเป็นความยินยอมของฝ่ายชายว่าจะให้จำนวนเท่าใด

11. นายมณูญกับนางทับทิมเป็นสามีภริยากัน ต่อมานายอนันต์บิดาของนางทับทิมได้ยกที่ดิน 1 แปลงให้นางทับทิมโดยทำถูกต้องตามกฎหมาย นางทับทิมได้ทำสัญญาให้นายทักษิณเช่าที่ดินแปลงดังกล่าวนี้มีกำหนดเวลา 30 ปี โดยทำถูกต้องตามกฎหมาย ได้รับค่าเช่าเป็นเงินจำนวน 8 ล้านบาท ต่อมานางทับทิมได้ทำสัญญาให้นายสนธิกู้ยืมเงินดังกล่าวเป็นจำนวนเงิน 4 ล้านบาท เมื่อนายมณูญทราบก็ไม่พอใจที่ไม่ทำการปรึกษาก่อนและทำสัญญาไปโดยลำพัง จึงต้องการฟ้องเพิกถอนการให้เช่าที่ดินและการให้กู้ยืมอยากทราบว่านายมณูญสามารถฟ้องเพิกถอนได้หรือไม่

- ก. นายมณูญสามารถฟ้องเพิกถอนได้เฉพาะสัญญาเช่าที่ดินระหว่างนางทับทิมกับนายทักษิณ
 ข. นายมณูญสามารถฟ้องเพิกถอนได้เฉพาะสัญญากู้ยืมเงินระหว่างนางทับทิมกับนายสนธิ
 ค. นายมณูญสามารถฟ้องเพิกถอนได้ทั้งสัญญาเช่าที่ดินและสัญญากู้ยืมเงิน
 ง. นายมณูญไม่สามารถฟ้องเพิกถอนสัญญาใดได้ เพราะทรัพย์สินเป็นของนางทับทิม

12. คำลักร้อยคอของแดงไปขายแต่คำไม่ต้องรับโทษหากคำเป็นไปตามข้อใด
- คำและแดงเป็นพี่น้องกัน
 - คำยอมให้ราคาสร้อยแก่แดง
 - คำได้สร้อยคอมาคืนให้แดงในภายหลัง
 - คำเป็นสามีที่ชอบด้วยกฎหมายของแดง
13. นายสมศักดิ์ อายุ 25 ปี เอาของหมั้นไปหมั้นนายสมชายและสัญญาว่าจะแต่งงานกัน มีผลทางกฎหมายว่าด้วยครอบครัวหรือไม่อย่างไร
- มีผลทางกฎหมาย เพราะกฎหมายบังคับเรื่องเพศสภาพแค่การสมรสเท่านั้น
 - มีผลทางกฎหมาย เพราะในสังคมปัจจุบันให้การยอมรับความหลากหลายทางเพศ
 - ไม่มีผลทางกฎหมาย เพราะถือว่าการหมั้นเป็นนิติกรรมระหว่างชายกับหญิง
 - ไม่มีผลทางกฎหมาย เพราะทั้งคู่ไม่ได้ทำหนังสือสัญญาหมั้นกัน
14. ในกรณีที่คู่รักชายต้องการไปจดทะเบียนสมรส แต่ไม่สามารถกระทำได้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาใดมากที่สุด
- ความไม่เท่าเทียมทางเพศ
 - ความอยู่ดีธรรมของกฎหมาย
 - การเลือกปฏิบัติกับเพศทางเลือก
 - การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม
15. “เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้านที่กระทบต่อสมาชิกในหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้านจะเรียกประชุมและให้สมาชิกทุกคนร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นโดยยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญ” หากนักเรียนเป็นผู้นำของหมู่บ้านนี้ นักเรียนจะกระทำแบบนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ไม่ทำ เพราะการแก้ไขปัญหาคงดำเนินการได้ซ้ำ
 - ไม่ทำ เพราะจะเกิดความวุ่นวายในสังคม เพราะสมาชิกมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
 - ทำ เพราะการกระทำดังกล่าวแสดงถึงความยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม
 - ทำ เพราะหากแก้ไขปัญหาล้มเหลว ผู้นำจะได้ไม่ต้องรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว
16. บุคคลในข้อใดไม่มีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ถอดถอนความเป็นผู้ปกครองได้ ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่มีคุณสมบัติหรือบกพร่องต่อหน้าที่
- อัยการ
 - ญาติของผู้อยู่ในปกครอง
 - ผู้อยู่ในปกครองซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์
 - เพื่อนสนิทของผู้อยู่ในปกครองหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียง

17. หากนักเรียนอายุ 16 ปี จะสามารถทำการสมรสได้ในกรณีใด
- ได้รับอนุญาตจากศาล
 - ไม่มีสิทธิที่จะทำการสมรสได้เลยไม่ว่าในกรณีใด ๆ
 - ได้รับการยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรม
 - บิดามารดาถึงแก่ความตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองทั้งสองคน
18. การกระทำของบุคคลในข้อใดที่ถือว่าการหมั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว
- นายพิสิษฐ์ทำสัญญาหมั้นเป็นหนังสือว่าจะหมั้นกับนางสาวไพลิน
 - นายวิรัชเตรียมแหวนเพชร 1 กระรัตเพื่อไปส่งให้นางสาวกิงกาญจน์แต่ไม่ได้ส่งมอบให้ฝ่ายหญิง
 - นายอภิสิทธิ์มอบแหวนทองคำหนัก 1 บาทให้นางสาวนางนวลในวันหมั้นเพื่อสัญญาว่าจะสมรสกันในภายหลัง
 - นางสาวพรปวีณ์นำเงินจำนวน 100,000 บาท ไปมอบให้นายธนาในวันหมั้นเพื่อสัญญาว่าจะสมรสกันในภายหลัง
19. นายคมสันและนางกันยาเป็นสามีภริยากันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยพื้นฐานนายคมสันเป็นคนรักครอบครัว ดูแลลูกและภริยาอย่างไม่บกพร่องแต่มีนิสัยอารมณ์ร้อนมักจะต่อว่านางกันยาอย่างรุนแรงเป็นประจำ ซึ่งทำให้นางกันยาเสียใจเป็นอย่างมาก และอยากจะแยกกันอยู่กับนายคมสันเป็นการชั่วคราวแต่นายคมสันไม่ยินยอม หากนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกับนางกันยานักเรียนจะมีวิธีแก้ไขปัญหานี้อย่างไร
- หนีออกจากบ้านเป็นการชั่วคราว
 - ฟ้องขอให้ศาลอนุญาตให้แยกกันอยู่ชั่วคราว
 - อดทนและพยายามปรับความเข้าใจกับนายคมสัน
 - แจ้งผู้ใหญ่บ้านให้มาพูดคุยกับนายคมสันให้ยินยอมแยกกันอยู่กับตนเป็นการชั่วคราว
20. คู่รักคู่หนึ่งมีสินสมรสเป็นมูลค่า 1 ล้านบาท หากสามีต้องการทำพินัยกรรมในส่วนสินสมรสจะสามารถกระทำได้หรือไม่ อย่างไร
- ไม่สามารถกระทำได้ทุกกรณี
 - สามารถกระทำได้ แต่ห้ามเกินกว่าส่วนของตน
 - สามารถกระทำได้ แต่ห้ามเกินร้อยละ 70 ของสินสมรส
 - สามารถกระทำได้ และสามารถยกสินสมรสทั้งหมดให้ผู้อื่นได้

21. นายไพศาลต้องการไปจดทะเบียนรับรองเด็กชายวินัยเป็นบุตร จากเหตุการณ์ข้างต้นนายไพศาลต้องไปร้องขอต่อศาลใด

ก. ศาลจังหวัด	ข. ศาลปกครอง
ค. ศาลครอบครัวและเยาวชนจังหวัด	ง. ฟ้องร้องต่อศาลใดก็ได้

22. การหมั้นในข้อใดสมบูรณ์ตามกฎหมาย

- ก. นางสาวซี ได้ให้แหวนเพชรแก่นายตีเพื่อให้นายตีวางใจว่าจะมีการสมรสกันในอนาคตอันใกล้นี้
- ข. นายเอ จัดพิธีหมั้นระหว่างตนและนางสาวบีโดยการเชิญญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมาเป็นสักขีพยานร่วมกัน

ค. นายไอ ให้รถยนต์แก่นางสาวแอลเพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่านายไอและนางสาวแอลจะสมรสกันในอนาคต

ง. นายเอฟ ได้ให้สร้อยทองแก่นางเจซึ่งเป็นมารดาของนางสาวจีเพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่านายเอฟและนางสาวจีจะสมรสกันในอนาคต

23. สมศักดิ์ได้ทำการสมรสกับ พิศสมัย และจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายแต่ไม่มีบุตรด้วยกัน ต่อมาสมศักดิ์แอบไปมีภรรยาคนนอกสมรสชื่อ สุนิศา และมีบุตรด้วยกันหนึ่งคน ชื่อ วนิดา เป็นบุตรนอกสมรสของสมศักดิ์กับสุนิศาหากสมศักดิ์ต้องการให้วนิดาเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตน ต้องทำอย่างไร

- ก. สมศักดิ์จดทะเบียนรับรอง วนิดา เป็นบุตร
- ข. สมศักดิ์จดทะเบียนสมรสกับ สุนิศา อีกครั้ง
- ค. สมศักดิ์ให้สุนิศาจจดทะเบียนรับรอง วนิดา เป็นบุตร
- ง. ไม่ต้องทำอะไร เพราะโดยพฤตินัยแล้ววนิดาเป็นบุตรของสมศักดิ์อยู่แล้ว

24. นายคมสันต์ อายุ 40 ปี รับ ด.ญ ลูกนก อายุ 14 ปี เป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาลูกนกเสียชีวิต ลูกนกมีเงินฝากในธนาคาร 5 หมื่นบาท นายคมสันต์มีสิทธิรับมรดกของลูกนกหรือไม่

- ก. มีสิทธิ เพราะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย
- ข. มีสิทธิ เพราะ บุตรบุญธรรมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย
- ค. ไม่มีสิทธิ เพราะ ลูกนกไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้
- ง. ไม่มีสิทธิ เพราะผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรม

25. นักเรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนในการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างไร
- เข้าร่วมการประท้วงทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
 - การแสดงความคิดเห็นและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - ไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งโดยการโพสต์ข้อความบน Facebook
 - นั่งเก้าอี้สำหรับคนท้องบนรถสาธารณะเพราะเห็นว่าบริเวณนั้นไม่มีคนท้อง
26. ข้อใดถือว่าเป็นการทำผิดจารีตหรือกฎศีลธรรม
- ลูกอกตัญญู
 - หลีกเลียงการเสียภาษี
 - เขียนหนังสือด้วยมือซ้าย
 - ไม่ทำพิธีเจิมร้านค้าที่เปิดใหม่
27. หลักธรรมของศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามที่มีความสอดคล้องกันในเรื่องความยุติธรรมนั้น ถ้าสมาชิกในสังคมนำไปปฏิบัติจะเกิดผลดีในด้านใด
- สังคมเท่าเทียมกัน
 - ไม่มีการแบ่งชนชั้น
 - สังคมมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ
 - การอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สังคมไม่วุ่นวาย
28. ถ้าประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพภายในขอบเขตและปฏิบัติตามกฎหมาย จะส่งผลดีในข้อใดมากที่สุด
- เกิดความสามัคคีกันภายในสังคมไทย
 - มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน
 - รัฐจัดการบริหารประเทศได้มีประสิทธิภาพขึ้น
 - สังคมมีความสุข จะไม่มีผู้ใดถูกลิดรอนสิทธิ
29. ข้อความที่กล่าวว่า “ความไม่รู้กฎหมายไม่อาจกมาแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดชอบได้” มีผลสำคัญในเรื่องใดมากที่สุดเพราะอะไร
- บุคคลทุกคนต้องรู้กฎหมาย เพราะจะช่วยให้หลีกเลียงการกระทำความผิดได้
 - การแก้ตัวให้พ้นจากความผิดนั้นทำได้ยาก เพราะหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายก็จะได้รับโทษ
 - เมื่อทำความผิดต้องรับโทษ เพราะหลักกฎหมายเป็นลักษณะของข้อห้ามมีบทลงโทษสำหรับผู้ควรทำผิดที่ชัดเจน
 - บุคคลทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะกฎหมายมีความสำคัญในฐานะเป็นกฎกติกา เพื่อให้สมาชิกทุกคนถือปฏิบัติ

30. ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคมได้ คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งวิธีการใดจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดีและเกิดความยุติธรรมได้

ก. การพัฒนากระบวนการคิด

ข. การยึดมั่นตามแม่บทกฎหมาย

ค. การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารอย่างเคร่งครัด

ง. การให้ความช่วยเหลือคนในครอบครัวหรือบุคคลที่ใกล้ชิดก่อนเป็นลำดับแรก

แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

คำชี้แจง: ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามตามประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

สถานการณ์ที่ 1

สมรสเท่าเทียม คือ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการสร้างครอบครัวโดยไม่จำกัดเพศ ไม่ว่าบุคคลเพศสภาพใดเมื่อสมรสกัน ก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ที่กฎหมายรองรับ โดยไม่จำเป็นว่าคู่สมรสนั้นต้องเป็นชายและหญิงเท่านั้น รวมทั้งสามารถเข้าถึงสวัสดิการจากรัฐที่เป็นประโยชน์ได้ เช่น ทุกคนจะได้รับค่าตอบแทนและได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย ตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิในการหมั้น สิทธิจดทะเบียนสมรส สิทธิจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิเป็นผู้จัดการแทนในทางอาญาเช่นเดียวกับสามี-ภรรยา สิทธิรับมรดกหากอีกฝ่ายเสียชีวิต สิทธิรับบุตรบุญธรรม สิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม สิทธิเซ็นยินยอมให้รักษาพยาบาลอีกฝ่าย สิทธิจัดการศพ เป็นต้น

ทั้งนี้ ระบบกฎหมายในปัจจุบันยังยอมรับการสมรสแค่เฉพาะเพศกำเนิดชาย-หญิง ส่งผลต่อการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์บางอย่างที่เชื่อมโยงกับสถานะความเป็นคู่สมรส ทำให้มีแค่คู่สมรสชาย-หญิงเท่านั้นที่มีสิทธิเหล่านั้น เช่น การรับประโยชน์ทดแทนผู้ประกันตนตาม พ.ร.บ. ประกันสังคม พ.ศ. 2533 สิทธิเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2553

ที่มา: เปิดข้อเสนอภาคประชาชน แก่ประมวลกฎหมายแพ่งฯ เดินหน้าผลักดัน #สมรสเท่าเทียม โดย iLaw

1. จากบทความข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้นคือปัญหาใด พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบ (อุปมามนสิการ)

.....

.....

2. หากนักเรียนประสบปัญหาดังกล่าว นักเรียนมีวิธีการจัดการหรือรับมือกับปัญหานั้นได้อย่างไร (อุปมามนสิการ)

.....

.....

3. เพราะเหตุใด คนส่วนใหญ่จึงเรียกร้องให้เกิด พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม (การณมนสิการ)

.....

.....

4. หากเกิด พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม นักเรียนคิดว่าจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตนเองหรือคนในสังคมหรือไม่อย่างไร (อุปมาทมนสิการ)

.....

.....

สถานการณ์ที่ 2

เมื่อใดก็ตามที่ผู้มีฐานะร่ำรวยเงินทองหรืออำนาจถูกกล่าวหาว่าทำความผิด สังคมไทยก็เหมือนจะรู้บทสรุปตั้งแต่ก่อนคดีจะเริ่ม พวกเขาเหล่านั้นมักได้รับการปรณินิบัติอย่างดีจากกระบวนการยุติธรรม ไม่มีทางได้นอนใน เรือนจำเพราะมีเงินจ่ายค่าประกันตัว หรือไม่มีทางเสียเปรียบในทางกฎหมายเพราะมีทีมทนายความที่เก่งกาจพร้อมต่อสู้คดี สภาพเช่นนี้ตรงข้ามกับประชาชนทั่วไปที่ต้องขวนขวายหาความเป็นธรรมเอาเองในกระบวนการยุติธรรมที่มีราคาแพงและซับซ้อน วลีอมตะอย่าง “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” จึงยังคงเป็นจริงอยู่ในสังคมไทย

ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมมาจากหลายปัจจัยที่มีผลต่อดินนอกเหนือจากข้อเท็จจริงในคดี อาทิ การมีความรู้ความเข้าใจข้อกฎหมาย การมีทนายความที่มีความสามารถในการเป็นตัวแทนในการต่อสู้คดี การมีทรัพยากรและเงินสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินคดี รวมทั้งอคติบางประการที่แฝงอยู่ในกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรม ทั้งหมดนี้ทำให้คนบางกลุ่มที่เพียบพร้อมไปด้วยทรัพย์สินและสถานะทางสังคมกลายเป็นอภิสิทธิ์ชนที่สามารถเข้าถึงความเป็นธรรมได้มากกว่าคนอื่น

ที่มา: ความยุติธรรมตกไม่ทั่วฟ้า คนไม่เสมอกันต่อหน้ากฎหมาย

โดย รัชพงษ์ แจ่มจิระไชยกุล

1. จากบทความข้างต้นปัญหาที่เกิดขึ้นคือปัญหาใด พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลประกอบ (อุปายมณสิการ)

.....

.....

2. หากนักเรียนประสบปัญหาดังกล่าว นักเรียนมีวิธีการจัดการหรือรับมือกับปัญหานั้นได้อย่างไร (ปถมณสิการ)

.....

.....

3. เพราะเหตุใดจึงเกิดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม (การณมณสิการ)

.....

.....

4. นักเรียนมีความคาดหวังอย่างไรกับกระบวนการยุติธรรมอย่างไร และจะอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวัง (อุปาทกมณสิการ)

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน: แบบวัดความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดีมาก (3)	ดี (2)	พอใช้ (1)
1. อุปายมนสิการ (การคิดอย่างถูกวิธี)	สามารถระบุประเด็นปัญหาได้อย่างถูกต้องและอธิบายเหตุผลสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถระบุประเด็นปัญหาได้อย่างถูกต้องแต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถระบุประเด็นปัญหาได้
2. ปถมนสิการ (การคิดอย่างมีหลักการ)	สามารถอธิบายแนวทางในการจัดการหรือรับมือกับปัญหาได้อย่างมีเหตุผลโดยไม่ละเมิดหลักกฎหมายสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด	สามารถอธิบายแนวทางในการจัดการหรือรับมือกับปัญหาได้อย่างมีเหตุผล โดยไม่ละเมิดหลักกฎหมาย แต่ขาดความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนด	สามารถอธิบายแนวทางในการจัดการหรือรับมือกับปัญหาได้
3. การณมนสิการ (การคิดอย่างมีเหตุผล)	สามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อย่างถูกต้อง อธิบายเหตุผลสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแต่ไม่เหตุผลไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำหนดได้	สามารถอภิปรายสาเหตุของการกระทำหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้
4. อุปปาทมนสิการ (การคิดเร้ากุศล)	สามารถกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของตนเองในทางที่เป็นกุศลได้และสามารถเลือกแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้องและเป็นไปได้ โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน	สามารถกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของตนเองในทางที่เป็นกุศลได้และสามารถเลือกแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายได้ถูกต้อง และเป็นไปได้ โดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน	สามารถกำหนดเป้าหมายหรือความคาดหวังของตนเองได้แต่ไม่สามารถเลือกแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายได้

แบบสอบถามความคิดเห็น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซั๊กค่าน
2. แบบสอบถามแต่ละข้อเป็นการสอบถามความคิดเห็น ไม่มีข้อผิดหรือข้อถูก และไม่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด ขอให้นักเรียนตอบคำถามตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซั๊กค่าน 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ จำนวน 9 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้
 - 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 - 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 - 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 - 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 - 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
 - ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใช้รูปแบบซั๊กค่าน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องความคิดเห็นแต่ละข้อคำถามตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านช่วยฝึกให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน						
2. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง						
3. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง โดยใช้เหตุผลและผล						
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้						
4. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น						
5. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้าน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเอง						
6. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียน						
ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้						
7. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดและแสดงเหตุผลได้อย่างอิสระ						
8. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกและตัดสินใจในการลงมือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล						
9. การจัดการเรียนรู้แบบซีก้านส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปรียาพร ใจน้อม
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พ.ศ. 2567 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

